



วิทยานิพนธ์

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

**SOLID WASTE MANAGEMENT BEHAVIOR OF HIGH
SCHOOL STUDENTS IN AMPHOE NONG SUNG,
CHANGWAT MUKDAHAN**

นางกัลยาณี ภูมมาลี

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2550



ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนสังคม)

ปริญญญา

พัฒนสังคม

โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา

สาขา

ภาควิชา

เรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

Solid Waste Management Behavior of High School Students in Amphoe Nong Sung,
Changwat Mukdahan

นามผู้วิจัย กัลยาณี ภูมิมาลี

ได้พิจารณาเห็นชอบโดย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(ศาสตราจารย์พิเศษยุวัฒน์ วุฒิเมธี, Ph.D.)

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

(อาจารย์ธนวรรณ อัมสมบุรณ์, Dr.P.H.)

ประธานสาขาวิชา

(อาจารย์พรเทพ พัฒนานุรักษ์, ศศ.ม., บธ.ม.)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(รองศาสตราจารย์วินัย อัจจงหาญ, M.A.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย
อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

Solid Waste Management Behavior of High School Students
in Amphoe Nong Sung, Changwat Mukdahan

โดย

นางกัลยาณี ภูมิมาลี

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)
พ.ศ. 2550

กัลยาณี ภูมมาลี 2550: พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษา
ตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ปรินญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
(พัฒนาสังคม) สาขาพัฒนาสังคม โครงการสหวิทยาการระดับบัณฑิตศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ศาสตราจารย์พิเศษยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 109 หน้า

วัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยที่มีผลต่อ
พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในอำเภอหนองสูง จังหวัด
มุกดาหาร ตัวแปรต้นในการศึกษาประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้น เพศ แผนการ
เรียน อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจ การได้รับข้อมูลข่าวสาร ทักษะการจัดการจัดการขยะ
มูลฝอย ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน ด้านการลดปริมาณขยะ
มูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ประชากรตัวอย่างที่ใช้
ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน
221 คน วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้วยสถิติพรรณนา เป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ทดสอบสมมติฐานความแตกต่างโดยการทดสอบ t-Test และ F-Test หาความแตกต่างระหว่างคู่ด้วย
ค่าสถิติ Scheffe'

การวิจัยพบว่าพฤติกรรมโดยรวมของนักเรียนในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับปาน
กลาง ผลทดสอบสมมติฐาน พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย และทักษะต่อการ
การจัดการขยะมูลฝอย มีความแตกต่างกันต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติที่ระดับ .000 และ .001 ตามลำดับ ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน
อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน และ
จำนวนสมาชิกในครัวเรือนและการได้รับข้อมูลข่าวสารไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง
สถิติ

Kalyanee Pummalee. 2007: Solid Waste Management Behavior of High School Students in Amphoe Nong Sung, Changwat Mukdahan. Master of Arts (Social Development), Major Field: Social Development, Interdisciplinary Graduate Program. Thesis Advisor: Professor Yuwat Vuthimedhi. Ph.D. 109 pages.

The main objective of this research were studying the students' behavior and factors relating to the solid waste management, in Amphoe Nong Sung, Changwat Mukdahan. The independent variable factors were comprised of personal factors named, education level, sex, study plan, occupation and education level of father and mother, average monthly income of family, number of family member, knowledge and understanding, information perception, on solid waste management. Dependent factors were the students behavior in solid waste management reuse and disposal of the solid waste. The response were sampling 221 person of students. This research analyzed the difference of hypothesis by using t-Test, F-Test and Scheffe'.

The research found that most of students' solid waste management behavior was highly moderate level. Knowledge and understanding of solid waste management behavior were significant different at .000 and .001 level. In contrast, the results indicated that the education level, sex, study plan, occupation and education level of father and mother, average monthly income of family, number of family member and information perceiving had no difference in the solid waste management behavior of students.

Student's signature

Thesis Advisor's signature

 /

 /

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ โดยได้รับความกรุณาได้รับการแนะนำจากคณาจารย์หลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ศาสตราจารย์พิเศษ ดร.ยุวัฒน์ วุฒิเมธี อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก อาจารย์ ดร.ชนวรรณ อิ่มสมบูรณ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ได้ให้คำปรึกษา แนะนำ ตรวจสอบแก้ไขวิทยานิพนธ์ให้มีความสมบูรณ์ถูกต้อง และเพิ่มคุณค่าทางวิชาการยิ่งขึ้น ตลอดจนเป็นกำลังใจให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ และขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาตรวจสอบและแก้ไขเครื่องมือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ในสาขาพัฒนาสังคมทุกท่าน ที่ได้ให้ความรู้ทางวิชาการและประสบการณ์ที่มีคุณค่ายิ่ง ขอขอบพระคุณผู้บังคับบัญชา และพี่ๆ ในสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ กระทรวงสาธารณสุข ที่ได้อำนวยความสะดวกสำหรับการใช้เวลาในการศึกษา ทั้งช่วยเหลือเอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ให้คำแนะนำ เป็นกำลังใจมาโดยตลอดที่ทำการศึกษาค้นคว้านี้ ขอขอบคุณเพื่อนๆ นิสิตพัฒนาสังคม รุ่น 44 ที่ร่วมฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ให้คำปรึกษาหารือ เป็นกำลังใจมาโดยตลอด และสุดท้ายนี้ขอขอบคุณ ผู้บริหารโรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา โรงเรียนพลักราชภัฏพิทยาสรรพ์ โรงเรียนหนองแวงวิทยาคม ตลอดจนคณะอาจารย์ และนักเรียนทุกท่านที่ให้ความร่วมมือรวบรวมและตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

กัลยาณี ภูมิมาลี

เมษายน 2550

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(3)
สารบัญภาพ	(6)
บทที่ 1 บทนำ	1
ความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	5
ความรู้และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย	5
การรับรู้	14
ทัศนคติ	20
พฤติกรรม	25
แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมวัยรุ่น	30
ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	35
กรอบแนวคิด	41
นิยามศัพท์ปฏิบัติการ	42
สมมติฐานการวิจัย	43
บทที่ 3 วิธีการวิจัย	45
วิธีการเก็บข้อมูล	45
การสุ่มประชากรตัวอย่างและขนาดประชากรตัวอย่าง	46
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล	51
วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	52

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์	53
ผลการวิจัย	53
ข้อวิจารณ์	70
บทที่ 5 สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ	78
สรุปผลวิจัย	78
ข้อเสนอแนะ	79
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	84
ภาคผนวก	91
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ	82
ภาคผนวก ข แบบสอบถาม	94
ประวัติการศึกษาและการทำงาน	

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศ พ.ศ. 2545-2547	2
2	ประชากรและสัดส่วนประชากรตัวอย่าง	46
3	ปัจจัยส่วนบุคคลจำแนกตาม ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพบิดา มารดา ระดับการศึกษาบิดา มารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน	54
4	ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย	56
5	การได้รับข้อมูลข่าวสาร	57
6	การได้รับข้อมูลข่าวสารจำแนกตามระดับกลุ่ม	59
7	ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย	59
8	ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับกลุ่ม	61
9	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	62
10	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับกลุ่ม	63
11	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับชั้น	64
12	พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามเพศ	64

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
13	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามแผนการเรียนรู้	64
14	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามอาชีพของบิดา	65
15	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามอาชีพของมารดา	65
16	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา	65
17	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา	66
18	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน	66
19	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามจำนวนสมาชิกของครัวเรือน	66
20	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามความรู้ความเข้าใจ	67
21	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามความรู้ความเข้าใจตามระดับกลุ่ม	67
22	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร	68
23	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามทัศนคติ	68
24	พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกทัศนคติตามระดับกลุ่ม	69

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
25	สรุปผลการทดสอบสมมติฐานพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน มัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร	70

สารบัญภาพ

ภาพที่

หน้า

1 กรอบแนวคิด

41

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญของการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นด้านคุณภาพชีวิต ด้านสาธารณสุข หรือด้านเศรษฐกิจ แต่การพัฒนาที่ผ่านมาได้ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงเป็นอย่างมาก ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นอีกปัจจัยอีกหนึ่งที่มีผลให้สิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว จากการมุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ขยายการก่อสร้างปัจจัยพื้นฐานแห่งการพัฒนา อาทิ ถนน เขื่อน สนามบิน ท่าเรือ ตลอดจน เร่งผลิตสินค้าและบริการให้ทันต่อความต้องการของประชาชนที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วทำให้อำนาจทรัพยากรธรรมชาติในแต่ละชุมชนมาใช้เพื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นจำนวนมาก จากขบวนการพัฒนาและการผลิตทำให้มีของเสียเหลือทิ้งในรูปต่างๆ ในสิ่งแวดล้อม กระทั่งความสมดุลธรรมชาติเปลี่ยนแปลง เมื่อสิ่งแวดล้อมมีของเสียปะปนอยู่เป็นจำนวนมาก สิ่งแวดล้อมจะอยู่ในสภาพเสื่อมโทรมและอาจจะรุนแรงจนถึงขั้นเป็นพิษเป็นภัยได้ ผลกระทบจะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นกับกิจกรรมและการขยายตัวของกิจกรรมนั้นๆ ผลของสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษตกอยู่กับมนุษย์และชุมชน ปัญหาสิ่งแวดล้อมเมื่อเกิดขึ้นแล้วจะผูกพันเชื่อมโยงเป็นลูกโซ่ เพราะสิ่งแวดล้อมและสิ่งมีชีวิตมีความสัมพันธ์กัน สิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมและเป็นพิษจะมีผลโดยตรงต่อสุขภาพและอนามัยของมนุษย์ เพราะสภาพสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติจะเปลี่ยนแปลงไปอาจไม่เหมาะสมในการดำรงชีวิตอีกต่อไป นอกจากนี้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างไม่หยุดยั้ง และถ้าใช้อย่างไม่ระมัดระวังแล้วจะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติที่ทดแทนไม่ได้หมดลงอย่างรวดเร็ว

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมปัญหาหนึ่งที่เกิดจากพฤติกรรมบริโภคและการใช้ทรัพยากรที่ขาดความสมดุล ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ดังข้อมูลรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2548 ด้านปริมาณขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษที่พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยต่อวัน ตั้งแต่ พ.ศ. 2545 ถึง พ.ศ. 2547 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนทั่วประเทศ พ.ศ. 2545 - 2547

พื้นที่	(หน่วย: ตัน/วัน)		
	พ.ศ.		
	2545	2546	2547
1. กรุงเทพมหานคร	9,617	9,340	9,500
2. เขตเทศบาล รวมเมืองพัทยา	11,976	12,100	12,500
ภาคเหนือ (249 แห่ง)	2,610	2,095	-
ภาคกลางและภาคตะวันออก (364 แห่ง)	5,190	5,220	-
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (345 แห่ง)	2,761	2,075	-
ภาคใต้ (172 แห่ง)	1,965	1,990	-
3. นอกเขตเทศบาล	17,632	17,800	18,100
ทั่วประเทศ	39,225	39,240	40,100

ที่มา: กรมควบคุมมลพิษ (2548: 327)

จากข้อมูลปริมาณขยะมูลฝอยข้างต้นพบว่าแนวโน้มการเพิ่มขยะมูลฝอยแต่ละพื้นที่สูงขึ้นทุกปี และเป็นที่น่าสังเกตว่าแนวโน้มการเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในพื้นที่นอกเขตเทศบาลจะเพิ่มขึ้นทุกปี อีกทั้งข้อมูลจากการสำรวจทัศนคติของประชาชน พ.ศ. 2548 โดยสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย พบว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมที่วิกฤติคือ ปริมาณขยะที่มากเกินไปเกินความสามารถในการกำจัด ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมมีแนวโน้มเสื่อมโทรมมากขึ้น ปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของขยะในพื้นที่นอกเขตเทศบาล รวมทั้งในชนบท เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีผลต่อสภาพแวดล้อมหลายๆ ด้าน อาทิ ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ กำจัดขยะไม่ถูกวิธี ขยะมูลฝอยก่อให้เกิดกลิ่นเหม็นรำคาญ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์นำโรคและแมลง เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุง รวมทั้งน้ำเสียจากกองขยะที่ชะล้างลงปนเปื้อนในแหล่งน้ำ คูคลองและแม่น้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อดินและน้ำ และมีผลกระทบต่อมนุษย์ในที่สุด แต่อย่างไรก็ตามขยะหรือสิ่งที่เหลือใช้ที่เกิดจากกิจกรรมในบ้านเรือนยังมีบางส่วนที่สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ได้หรือสามารถเปลี่ยนแปลงสภาพเพื่อปรับใช้ให้เหมาะสมและเกิดประโยชน์ในอีกทางหนึ่งได้ เช่น การทำปุ๋ยหมัก คัดแยกขยะเพื่อนำไปขาย เป็นต้น

สถานการณ์และการจัดการขยะมูลฝอยในจังหวัดมุกดาหารมีการดำเนินการที่เป็นระบบเฉพาะในเขตเทศบาล แหล่งที่มีตลาดสดที่จำหน่ายตลอดทั้งวันและเป็นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ มีประชากรหนาแน่นมาก เทศบาลมีงบประมาณพอสำหรับการบริหารจัดการ แนวโน้มการเพิ่มของขยะจาก พ.ศ. 2544 ในแต่ละเขตเทศบาล ได้แก่ เทศบาลเมืองมุกดาหาร เทศบาลตำบลคำชะอี

เทศบาลตำบลนิคมคำสร้อย เทศบาลตำบลคอนตาล และเทศบาลตำบลดงหลวง รวมเป็น 42.96 ต้นต่อวัน ใน 2546 เพิ่มขึ้นเป็น 45.53 ต้นต่อวัน (กรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม; 2549)

สำหรับการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในตำบลหนองสูง พบว่าปัญหาจากการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยและระบบการบริหารจัดการของแต่และหมู่บ้านยังไม่มีมีการดำเนินการอย่างชัดเจนและไม่เป็นระบบ การจัดการป้องกันและแก้ปัญหาที่มีผลต่อสิ่งแวดล้อมและขยะมูลฝอยเป็นหน้าที่หนึ่งที่หน่วยงานระดับชุมชนต้องรับผิดชอบ ที่ผ่านมักจะดำเนินการเพื่อให้เห็นเป็นรูปธรรม แต่ยังไม่ได้นำถึงสาเหตุปัญหาที่แท้จริง เช่นการจัดสร้างเตาเผาขยะ การการจัดซื้อจัดจ้างในการจัดทำระบบกำจัดขยะมูลฝอย ซึ่งใช้งบประมาณสูงมาก และไม่คุ้มค่ากับการใช้งบประมาณแผ่นดิน หากพิจารณาวิธีการอื่นนอกเหนือจากที่กล่าวมาคือพลังความร่วมมือ การมีส่วนร่วม การปลูกจิตสำนึกที่ควรปลูกฝังให้แก่ บุตรหลาน นักเรียน เยาวชน ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่จะสามารถเป็นกำลังให้กับสังคม ชุมชน ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ในเรื่องปัญหา ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม มีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะมูลฝอย จะเป็นทางเลือกที่ดีที่ควรส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยขึ้นในสังคมและชุมชนที่คุ้มค่าและยั่งยืน

ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการจัดให้มีการเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย ให้รู้จักคุณค่า รักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนให้แก่ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนของชาติและอนาคตของการพัฒนาประเทศจะช่วยส่งเสริมเยาวชนให้มีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ป้องกัน รักษา ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมของชุมชน โดยการปลูกฝังให้ความรู้ที่ถูกต้อง เกิดทัศนคติที่ดี อันจะนำไปสู่พฤติกรรมปฏิบัติ ทั้งด้านการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ก่อให้เกิดคุณประโยชน์ และรู้จักการกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องเหมาะสมเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่คุณภาพในสังคม ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ขอบเขตการวิจัย

พื้นที่ศึกษา คือ โรงเรียนมัธยมศึกษา เกอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา ตำบลหนองสูงเหนือ โรงเรียนพลังราษฎร์พิทยาสรรพ์ ตำบลบ้านเป้า และโรงเรียนหนองแวงวิทยาคม ตำบลหนองสูงใต้

ประชากร ศึกษาในกลุ่มประชากรนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายระดับชั้นปีที่ 4 - ชั้นปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2549 ในโรงเรียนสังกัดเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ทั้งหมดจำนวน 552 คน

ประโยชน์ที่ได้รับ

1. เพื่อเป็นประโยชน์ในการนำข้อมูลจากการศึกษา พัฒนา ส่งเสริมพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ต่อไป
2. ข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์ ในการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียนและชุมชนให้มีประสิทธิภาพต่อไป
3. เพื่อนำข้อมูลจากการศึกษาวิจัยนี้เป็นพื้นฐานในการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยพฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในพื้นที่อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นศึกษาเพื่อค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้อง ใช้เป็นกรอบพื้นฐานในการศึกษาวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ผลการศึกษา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย ดังนี้

ความรู้และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะมูลฝอย

ความหมายของขยะมูลฝอย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2535 ให้คำจำกัดความของคำว่า “มูลฝอย” หมายถึงเศษสิ่งของที่ทิ้งแล้ว หยากเหยื่อ และคำว่า “ขยะ” หมายถึง หยากเหยื่อ มูลฝอย จะเห็นได้ว่าตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายของคำสองคำนี้เหมือนกันให้แทนกันได้

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535 ให้ความหมายของมูลฝอยว่า เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า ถุงพลาสติกภาชนะใส่อาหาร มูลสัตว์หรือซากสัตว์ รวมตลอดถึงสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น

พัฒน์ สุจันงค์ (2541) ขยะมูลฝอย หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่เราไม่ต้องการที่เป็นของแข็ง หรือของอ่อนที่มีความชื้น ได้แก่ เศษผ้า เศษกระดาษ เศษสินค้า ขี้เถ้า มูลสัตว์ และซากสัตว์ รวมตลอดถึงวัตถุอื่นใดซึ่งเก็บกวาดจากตลาด ถนน ที่เลี้ยงสัตว์ หรืออื่นๆ

นอกจากนี้ กรมส่งเสริมสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้ความหมายของ ขยะ(waste) ว่า หมายถึง สิ่งของเหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตและอุปโภค ซึ่งเสื่อมสภาพจนใช้งานไม่ได้หรือไม่ต้องการใช้อีกแล้ว บางชนิดเป็นของแข็ง หรือกากของเสีย (solid waste) มีผลเสียต่อสุขภาพทางร่างกายและจิตใจเนื่องจากความสกปรก เป็นแหล่งเพาะเชื้อโรคทำให้เกิดมลพิษและทัศนียภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยได้ให้ความหมายของขยะมูลฝอย คือ สิ่งของต่างๆ ที่ไม่ต้องการ เหลือใช้จาก ขบวนการผลิต การใช้ การบริโภค หรือจากแหล่งธรรมชาติ มีความชื้น หรือไม่มีความชื้น อาจมี ประโยชน์ หรือไม่มีประโยชน์ อาจก่อให้เกิดผลกระทบ ความรำคาญที่ส่งผลต่อสุขภาพกายและ จิตใจได้

ชนิดของขยะมูลฝอย

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2549) ได้แยกขยะมูลฝอยออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

1. เศษอาหารและพืชผัก ที่เหลือจากการรับประทานและการประกอบอาหาร
2. เศษแก้วแตก กระเบื้องแตก เศษวัสดุก่อสร้าง เช่น ไม้ อิฐ หิน อื่นๆ
3. วัสดุชิ้นใหญ่ เช่น รถจักรยานพัง หรือเครื่องไฟฟ้าที่ใช้การไม่ได้ วัสดุติดเชื้อ
4. วัสดุที่มีสารพิษ เช่น หลอดไฟฟ้า หลอดนีออน แบตเตอรี่ที่ใช้การไม่ได้ วัสดุติดเชื้อ

ต่างๆ เช่น ขยะมูลฝอยที่เก็บได้จากโรงพยาบาล และวัสดุสารเคมีจากโรงงาน เป็นต้น

5. วัสดุที่ยังมีสภาพดี เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ กล่องกระดาษ ขวดที่ไม่แตก ขยะมูลฝอย ประเภทนี้อาจนำไปขายต่อได้

(สารานุกรมสำหรับเยาวชน เล่ม 15, 2548) ได้แบ่งตามองค์ประกอบของขยะมูลฝอย เป็น 10 ประเภท ได้แก่

1. ผักผลไม้ เศษอาหาร ได้แก่ เศษผัก เศษผลไม้ เศษอาหารที่เหลือจากการปรุงและเหลือ จากการบริโภค เช่น ข้าวสุก เปลือกผลไม้ เนื้อสัตว์ เป็นต้น

2. กระดาษ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากเยื่อกระดาษ เช่น หนังสือพิมพ์ ใบปลิว ถุงกระดาษ กล่องกระดาษ เป็นต้น

3. พลาสติก ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากพลาสติก เช่น ถุงพลาสติก ภาชนะพลาสติก ของเล่นเด็ก ผลิตภัณฑ์ไฟเบอร์กลาส เป็นต้น

4. ผ้า ได้แก่ สิ่งทอต่างๆ ที่ทำมาจากเส้นใยธรรมชาติปิละใยสังเคราะห์ เช่น ผ้าฝ้าย ลินิน ขนสัตว์ ผ้าไนลอน ได้แก่ เศษผ้า ผ้าเช็ดมือ ถุงเท้า ผ้าจีวร เป็นต้น

5. แก้ว ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ที่ทำจากแก้ว เช่น เศษกระจก ขวด หลอดไฟ เครื่องแก้ว เป็นต้น

6. ไม้ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากไม้ ไม้ไผ่ ฟาง หญ้า เศษไม้ เช่น กล่องไม้ แก้ว ไม้ โต๊ะ เฟอร์นิเจอร์ เครื่องเรือน เป็นต้น

7. โลหะ ได้แก่ วัสดุหรือผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่ทำจากโลหะ เช่น กระจปอง ตะปู ลวด ภาชนะที่ทำจากโลหะต่างๆ เป็นต้น

8. หิน กระเบื้อง กระดุก และเปลือกหอย ได้แก่ เศษหิน เปลือกหอย เศษกระดุกสัตว์ เช่น ก้างปลา เครื่องปั้นดินเผา เปลือกหอย กุ้ง ปู เครื่องเคลือบ เป็นต้น

9. ยางและหนัง ได้แก่ วัสดุและผลิตภัณฑ์ที่ทำจากยางและหนัง เช่น รองเท้า กระเป๋า ลูกบอล เป็นต้น

10. วัสดุอื่นๆ ได้แก่ วัสดุที่ไม่สามารถจัดเข้ากลุ่มต่างๆ ข้างต้น

ขยะมูลฝอยมีอยู่หลายชนิด ซึ่งแต่ละชนิดมีแหล่งเกิดขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันไป ขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นจากแต่ละชุมชนมีมากน้อยแตกต่างกันไปด้วยปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดขยะมูลฝอยมีดังนี้ สภาพทางภูมิประเทศ ฤดูกาล การจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน อุปนิสัยการทิ้งขยะมูลฝอยของประชาชน การประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการนำเสนอของใช้แล้วกลับมาใช้อีก สภาพเศรษฐกิจของชุมชน ความหนาแน่นของประชากร กฎหมายการห้ามทิ้งขยะมูลฝอยในที่สาธารณะ

ขยะมูลฝอยแต่ละชนิดที่มีระยะเวลาในการย่อยสลายที่ต่างกัน กระดาษ 2-5 เดือน เปลือกส้ม 6 เดือน แก้วกระดาษ 5 ปี ไม้กรองกันบูหรี 12 ปี ถุงพลาสติก 10-20 ปี ผลิตภัณฑ์จากหนังสัตว์ 25-40 ปี เชือกไนล่อน 30-40 ปี กระจปองอลูมิเนียม 80-100 ปี โฟมไม่ย่อยสลาย (กรมควบคุมมลพิษ, 2550)

นอกจากนี้ พัฒน์ สุจำนงค์, 2541:หน้า 211 ได้แบ่งขยะมูลฝอยออกเป็น 3 ชนิดใหญ่ๆ คือ

1. ขยะเปียก หมายถึง ขยะที่มีความชื้นปะปนอยู่มาก ขยะประเภทนี้ส่วนใหญ่เป็นพวกอินทรีย์วัตถุซึ่งได้จากครัว โรงอาหาร ตลาด เช่น เศษอาหารต่างๆ เศษผัก ใบตอง เปลือกผลไม้ ขยะพวกเหล่านี้ง่ายต่อการเน่าเปื่อย
2. ขยะแห้ง หมายถึง ขยะแห้งที่ไม่รวมถึงพวกขี้เถ้า มีความชื้นปะปนอยู่บ้างเล็กน้อย ชนิดติดไฟ เช่น เศษกระดาษ เศษไม้ ขี้เลื่อย ชนิดไม่ติดไฟ เช่น อิฐหัก แก้วแตก เศษโลหะต่างๆ
3. ขี้เถ้า หมายถึง ขยะที่ได้จากการเผาไหม้ของไม้ ถ่าน หรือเชื้อเพลิงอื่นๆ ในกิจการอุตสาหกรรมปรุงอาหาร หรือให้ความร้อนเพื่อให้ความอบอุ่นแก่ร่างกาย

ผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมสิ่งแวดล้อม (2549) ได้กล่าวว่า ขยะมูลฝอยนั้นนับวันจะเพิ่มมากขึ้นตามจำนวนของประชากรถ้าหากไม่มีการกำจัดขยะมูลฝอยให้ถูกต้องและเหมาะสมแล้ว ปัญหาความสกปรกต่าง ๆ ที่เกิดจากขยะมูลฝอย จะต้องเกิดขึ้นอย่างแน่นอน ถ้ามองกันอย่างผิวเผินแล้ว ขยะมูลฝอยนั้นไม่ได้มีผลกระทบต่อมนุษย์มากนัก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลกระทบที่เกิดขึ้นโดยตรงต่อมนุษย์ยังอยู่ในขั้นที่ไม่รุนแรงมากนัก ผลกระทบที่เกิดขึ้นจึงไม่ชัดเจนเท่าไร แต่ในความเป็นจริงแล้วขยะมูลฝอยจะก่อให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมเป็นอย่างมาก และจะมีผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของมนุษย์ด้วย ทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้เนื่องจาก

1. ขยะมูลฝอยเป็นแหล่งอาหารและแหล่งเพาะพันธุ์ของแมลงนำโรค เช่น แมลงวัน แมลงสาบ ยุง และเป็นที่ซุกซ่อนของหนูและสัตว์อื่นๆ
2. ขยะมูลฝอยทำให้เกิดกลิ่นเหม็นและก่อให้เกิดความรำคาญ
3. ขยะมูลฝอยที่ทิ้งเกลื่อนกลาด ถูกลมพัดกระจัดกระจายไปตกอยู่ตามพื้น ทำให้พื้นที่บริเวณนั้นสกปรกขาดความสวยงามเป็นที่รังเกียจแก่ผู้พบเห็นและผู้ที่พักอาศัยบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่ตกอยู่หรือถูกทิ้งลงในคูคลอง หรือทางระบายน้ำ จะไปสกัดกั้นการไหลของน้ำทำให้แหล่งน้ำสกปรกและเกิดการเน่าเสีย

4. น้ำเสียที่เกิดจากกองขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ เป็นน้ำเสียที่มีความสกปรกสูงมากซึ่งมีทั้ง สารอินทรีย์ สารอนินทรีย์ เชื้อโรค และสารพิษต่าง ๆ เจือปนอยู่ เมื่อน้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลไปตามพื้นดินบริเวณใด ก็จะทำให้บริเวณนั้นเกิดความสกปรกและความเสื่อมโทรมของ พื้นดินและ อาจเปลี่ยนสภาพทำให้ดินมีคุณสมบัติเป็นดินด่างหรือดินกรดได้ในกรณีที่น้ำเสียจากกองขยะมูลฝอยไหลลงสู่แหล่งน้ำก็จะทำให้คุณภาพน้ำเสียไป ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นแหล่งน้ำผิวดินหรือแหล่งน้ำใต้ดินก็ตาม ล้วนเป็นอันตรายต่อผู้ใช้น้ำและสิ่งที่มีชีวิตที่อาศัยในแหล่งน้ำ น้ำที่สกปรกมากหรือมีสารพิษเจือปนอยู่ ก็อาจทำให้สัตว์น้ำตายในเวลาอันสั้น นอกจากนั้นสิ่งสกปรกต่าง ๆ ที่เจือปนในน้ำ ก็จะส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ของน้ำทำให้สัตว์น้ำที่มีค่าบางชนิดสูญพันธุ์ไป นอกจากนี้ น้ำที่มีสิ่งสกปรกเจือปนย่อมไม่เหมาะแก่การอุปโภคบริโภค แม้จะนำไปปรับปรุงคุณภาพแล้วก็ตามเช่นการบำบัดระบบน้ำประปาซึ่งก็ต้องสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายในกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำมากขึ้น

5. ขยะมูลฝอยทำให้เกิดมลพิษแก่อากาศ ขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้ในเขตชุมชน หรือที่กองทิ้งไว้ในแหล่งกำจัดซึ่งไม่มีการฝังกลบ หรือขณะที่ทำการเก็บขนโดยพาหนะที่ไม่มีการปกปิดอย่างมิดชิด ขยะมูลฝอยเหล่านั้นส่งกลิ่นเหม็นน่ารังเกียจออกมา เศษชิ้นส่วนของขยะมูลฝอย จะสามารถปลิวไปในอากาศทำให้เกิดความสกปรกแก่บรรยากาศซึ่งมีผลต่อสุขภาพของ มนุษย์และความสกปรกให้กับบริเวณข้างเคียงได้ นอกจากนี้ขยะมูลฝอยที่กองทิ้งไว้นานๆ จะมีก๊าซที่เกิดจากการหมักขึ้น ได้แก่ ก๊าซชีวภาพ ซึ่งติดไฟหรือเกิดระเบิดขึ้นได้ และก๊าซไข่เน่า (ก๊าซไฮโดรเจนซัลไฟด์) ซึ่งมีกลิ่นเหม็น

หลักการกำจัดขยะมูลฝอย

พัฒน์ สุจันงค์, 2541: หน้า 211 ได้ให้หลักการกำจัดขยะมูลฝอยไว้ว่า

1. ต้องไม่เกิดอันตรายต่อสุขภาพประชาชน
2. ต้องไม่ก่อให้เกิดเหตุรำคาญ
3. ทำได้โดยไม่สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายมากนัก

ดังนั้นการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ควรเริ่มตั้งแต่การมีจิตสำนึกที่ดี มีความตระหนักต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะตามมาจากการใช้ทรัพยากรแต่ละชนิด มีหลักการจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ดังนี้

การลดและการใช้ประโยชน์ขยะมูลฝอย ตามแนวทางการจัดการขยะมูลฝอย กรมควบคุมมลพิษ (2547)

1. การลดปริมาณขยะมูลฝอย

การลดปริมาณขยะมูลฝอยให้ได้ผลดีต้องเริ่มต้นที่การคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้งเพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ทำให้ได้วัสดุเหลือใช้ที่มีคุณภาพสูง สามารถนำกลับไปใช้ใหม่ นำกลับมาผ่านกระบวนการแปรรูปใหม่ ได้ง่าย รวมทั้งปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องนำไปกำจัดมีปริมาณที่น้อยลงด้วย ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดนั้นต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของแต่ละชุมชน เช่น กรั้วเรือน ร้านค้า ห้างสรรพสินค้า สำนักงาน บริษัท สถานทีราชการต่าง ๆ เป็นต้น รวมทั้งปริมาณและลักษณะสมบัติขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันด้วย

2. การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่

การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอยซึ่งสรุปได้เป็น 5 แนวทางหลักๆ คือ

2.1 การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ใหม่ เป็นการนำขยะมูลฝอยที่สามารถคัดแยกได้กลับมาใช้ใหม่ โดยจำเป็นต้องผ่านกระบวนการแปรรูปใหม่ หรือแปรรูปก็ได้

2.2 การเปลี่ยนรูปเพื่อเปลี่ยนเป็นพลังงาน เป็นการนำขยะมูลฝอยที่สามารถเปลี่ยนเป็นพลังงานความร้อนหรือเปลี่ยนเป็นรูปก๊าซชีวภาพเพื่อใช้เป็นประโยชน์ เช่น ไฟฟ้าจากขยะ มีเทนจากขยะ

2.3 การนำขยะมูลฝอยจำพวกเศษอาหารที่เหลือจากการรับประทานหรือการประกอบอาหารไปเลี้ยงสัตว์

2.4 การนำขยะมูลฝอยไปปรับสภาพให้มีประโยชน์ต่อการบำรุงรักษาดิน เช่น การนำขยะมูลฝอยสดหรือเศษอาหารมาหมักทำปุ๋ย

2.5 การนำขยะมูลฝอยมาปรับปรุงพื้นที่โดยนำขยะมูลฝอยมากำจัดโดยวิธีฝังกลบอย่างถูกหลักวิชาการ(Sanitary landfill) จะได้พื้นที่สำหรับใช้ปลูกพืช สร้างสวนสาธารณะ สนามกีฬา เป็นต้น

หลัก 5R เพื่อช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2542) ดังนี้

1. Reduce การลดของที่จะทิ้งให้น้อยลง หรือลดการสร้างขยะ
2. Reuse ยืดอายุการใช้งานหรือประโยชน์ให้มากขึ้น โดยการใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายๆ ครั้ง
3. Recycle เป็นการนำขยะที่คงรูปย่อยสลายได้ยาก เช่น แก้ว กระจก โลหะ พลาสติก

ไปผ่านกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่

4. Repair นำสิ่งของที่ยังพอใช้มาซ่อมแซมให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้
5. Reject หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์อันตราย เช่น ยาฆ่าแมลง น้ำยาขัดพื้น หรือสารเคมี

อื่นๆ เป็นต้น

สำหรับหลักการข้างต้น ประชาชนทุกคนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยลดปริมาณขยะได้อย่างมาก รวมทั้งสามารถลดปริมาณขยะจากแหล่งผลิตขยะได้ทุกๆ พื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นขยะจากครัวเรือน จากภาคเกษตรกรรม และจากภาคอุตสาหกรรม โดยนำวิธีการทั้ง 5 มาปรับใช้ได้ดังนี้

1. ลดการขนขยะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หรือหนังสือพิมพ์ ขอให้คำนึงถึงว่าทุกสิ่งนั้นล้วนจะต้องกลายเป็นขยะ ดังนั้น ขอให้คิดถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้สิ่งของเหล่านี้ พร้อมทั้งหาวิธีกำจัดให้ถูกต้อง

2. นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่อย่างคุ้มค่า หรือนำมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น ถุงพลาสติกที่ไม่เปรอะเปื้อนก็ให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีกครั้งหนึ่ง ส่วนขวดแก้วพลาสติกก็สามารถนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของอื่นๆ ได้อีก

3. การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเติม ปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าชนิดเติมล้วนได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เพราะนอกจากจะราคาถูกแล้ว ยังเป็นการลดปริมาณบรรจุภัณฑ์หีบห่อในส่วนที่เป็นขยะภายในบ้านได้อีกด้วย นอกจากนี้ ยังเป็นการลดต้นทุนในการใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการผลิต ซึ่งถือเป็นการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมได้ทางอ้อมอีกด้วย

4. พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติก หากเป็นไปได้ก็ไม่ควรจะใช้เลยดีกว่า แม้ว่า จะมีการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นถุงพลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ในแสงอาทิตย์ แต่ถุงพลาสติกนั้น จะต้องอยู่ในสภาพที่เหมาะสมจึงจะสามารถย่อยสลายได้ อีกทั้งยังต้องใช้เวลานานมากในการย่อยสลาย

5. แยกประเภทขยะมูลฝอยภายในบ้าน เพื่อเป็นการสะดวกแก่ผู้เก็บขนและสามารถนำขยะบางชนิดไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว รวมทั้งง่ายต่อการนำไปกำจัดอีกด้วย

6. แปรสภาพขยะมูลฝอยให้เป็นปุ๋ย ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษพืชผักผลไม้ สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้และบำรุงดิน ซึ่งจะช่วยลดการซื้อปุ๋ยเคมีที่นอกจากจะราคาแพงแล้ว ยังมีสารพิษตกค้างอีกด้วย

7. ลดปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายในบ้าน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีภายในบ้าน เช่น ยากำจัดแมลงหรือน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ควรจะหันไปใช้วิธีการทางธรรมชาติจะดีกว่า อาทิ ใช้เปลือกส้มแห้งนำมาเผาไฉ่ยุ้ง หรือ ใช้ผลมะนาวเพื่อดับกลิ่นภายในห้องน้ำ

นอกจากจะใช้วิธีการลดและคัดแยกขยะต่างๆ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะแล้ว เราสามารถเปลี่ยนขยะให้เป็น ประโยชน์ ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินในแง่ของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว ยังสามารถเพิ่มรายได้จากการนำขยะต่างๆ มาแต่งแต้มจินตนาการลงไปได้อีกทางหนึ่งด้วย โดยการนำมาตกแต่งให้ดูใหม่ แล้วเดิมใส่ความเป็นศิลปะลงไป แต่ทั้งนี้ เมื่อตกแต่งเสร็จแล้ว ควรจะเป็นสิ่งที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้จริง ไม่ใช่แค่เพียงเพื่อความสวยงามเพียงด้านเดียว

สำหรับการเปลี่ยนขยะให้เป็นประโยชน์นั้นจริงๆ แล้วมีแนวความคิดมาจาก SR นั่นเอง อาทิ นำกระป๋องนมหรือขวดแก้วมาตกแต่งด้วยการวาดหรือเพ้นต์ลวดลายให้สวยงาม เศษลวดต่างๆ ที่เหลือใช้แล้ว สามารถนำมาร้อยหรือสานเข้าด้วยกันเพื่อให้เกิดเป็นรูปทรงต่างๆ เช่น รูปทรงตะกร้า ก็สามารถนำมาใส่เป็นที่เก็บหนังสือ โทรศัพท์ที่เสียแล้วและไม่สามารถซ่อมได้สามารถนำมาดัดแปลงเป็นตุ้ลึงปลาได้อย่างสวยงาม เศษไม้ต่างๆ ที่เหลือใช้สามารถนำมาต่อเข้าด้วยกันเพื่อทำเป็นกรอบรูป เศษผ้าต่างๆ ที่เหลือทิ้งถือได้ว่าเป็นวัสดุอย่างดีและมีความสวยงามที่สามารถนำมาเย็บต่อกันเป็นผ้าชิ้นใหม่ขึ้นมาได้ เช่น ปลอกหมอน ผ้าปูเตียง ผ้า màn เป็นต้น เศษกระดาษต่างๆ สามารถนำมาตากาวเพื่ออัดให้แข็ง แล้วนำไปตกแต่งเป็นกรอบรูปได้อย่างแปลกตา เป็นต้น

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอย

1. การเก็บขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอย แต่ละบ้านควรมีถังเก็บขยะที่ถูกหลักสุขาภิบาล เพื่อรองรับขยะไว้ชั่วคราวก่อนที่จะนำไปกำจัดต่อไป ถังรองรับขยะควรมีลักษณะ ดังต่อไปนี้

1.1 ทำด้วยวัสดุที่ทำความสะอาดง่าย น้ำหนักเบา ไม่เป็นสนิม ไม่ติดไฟ ควรเป็นถังโลหะหรือพลาสติก

1.2 มีรูปร่างและขนาดพอเหมาะที่คนๆ หนึ่งจะยกและเคลื่อนย้ายได้ จึงควรมีความจุประมาณ 30 แกลลอน หรือมีน้ำหนักเมื่อบรรจุแล้วไม่เกิน 20 กิโลกรัม

1.3 มีหูสำหรับยก

1.4 มีฝาปิดมิดชิดและเปิดปิดได้สะดวก

1.5 มีความแข็งแรงทนทาน ไม่รั่ว น้ำซึมออกไม่ได้

1.6 ที่ก้นถังควรเป็นขอบสูงประมาณ 2 นิ้ว เพื่อป้องกันมิให้ถังรั่วได้ง่าย และมีความทนทานยิ่งขึ้น

การกำจัดขยะมูลฝอย

พัฒน์ สุจันงค์, 2541: หน้า 212 ได้ให้แนวทางการจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมสามารถนำไปใช้ได้ในชนบท มีดังนี้

1. การเผาขยะ สามารถทำลายขยะมูลฝอยได้เกือบทุกชนิด เตาเผาที่มีหลายชนิดขึ้นอยู่กับลักษณะของขยะมูลฝอยถ้าเป็นประเภทที่ติดไฟง่ายเราสามารถเผาเตาเผาชนิดที่ไม่ต้องใช้เชื้อเพลิงช่วยแต่ถ้าขยะมูลฝอยมีความชื้นมากกว่าร้อยละ 50 เตาเผาจะต้องเป็นชนิดที่ใช้เชื้อเพลิงจำพวกน้ำมันเตาช่วยในการเผาไหม้ การเผาในเตาเผาใช้น้ำมันที่น้อย ส่วนที่เหลือจากการเผาไหม้ เช่น ขี้เถ้าสามารถนำไปใช้ถมที่ดินหรือใช้ประโยชน์อย่างอื่นได้

2. การฝังกลบ ทำได้โดยนำขยะมูลฝอยมาเทลงในพื้นที่ที่เตรียมเอาไว้แล้วกลบด้วยดิน และบดให้แน่นอีกครั้งหนึ่ง การฝังกลบไม่สร้างความรำคาญและเป็นอันตรายต่อสภาพแวดล้อม พื้นที่บางแห่งเมื่อถมเสร็จเรียบร้อยแล้ว อาจนำไปใช้ประโยชน์อื่น ๆ เช่น ทำเป็นสวนหย่อม สนามกีฬา เป็นต้น

3. การแปรสภาพขยะมูลฝอยเป็นพลังงาน คือ การนำขยะมูลฝอยที่ติดไฟได้มาทำเป็นเชื้อเพลิงสำหรับต้มน้ำ หรือผลิตไอน้ำเพื่อไปหมุนเครื่องกำเนิดไฟฟ้าได้

4. การหมักทำปุ๋ย ใช้วิธีนำขยะมูลฝอยที่ส่วนมากเน่าเปื่อยได้ มาผ่านขบวนการบดหมักทำลายของโรงงานกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อให้เกิดการย่อยสลายตัว ขยะมูลฝอยที่ผ่านการหมักแล้ว จะถูกนำไปฝังต่อที่ลานฝังประมาณ 40-60 วันเพื่อให้การย่อยสลายเป็นไปโดยสมบูรณ์จากนั้นจะถูกนำไปร่อนแยกเอาส่วนที่จะใช้เป็นปุ๋ยต่อไป

ขยะมูลฝอยมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทำให้เกิดการปนเปื้อนของพื้นดิน แหล่งน้ำและอากาศ ทำให้บ้านเมืองไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย ไม่เป็นที่เจริญของผู้ที่ได้พบเห็นส่งผลกระทบต่อสุขภาพของประชาชนโดยทั่วไป การแก้ไขปัญหามาของขยะมูลฝอย จึงควรปฏิบัติเพื่อป้องกันและแก้ไขผลเสียที่จะเกิดขึ้น สำหรับการป้องกัน และแก้ไขที่ดี ควรพิจารณาถึงต้นเหตุที่ก่อให้เกิดขยะมูลฝอยขึ้นมา ซึ่งก็คงจะหมายถึง มนุษย์ หรือผู้สร้างขยะมูลฝอย นั้นเอง การป้องกันและการแก้ไขปัญหามาของขยะมูลฝอย เริ่มต้นด้วยการสร้างจิตสำนึกแก่นมนุษย์ให้รู้จักรับผิดชอบในการรักษาความสะอาดทั้งในบ้านเรือนของตัวเอง และภายนอกบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถนนหนทาง สถานที่ทำงาน หรือที่สาธารณะอื่น ๆ ให้รู้จักทิ้งขยะมูลฝอยลงในภาชนะให้เป็นที่เป็นทาง ไม่มั่งก่ายทิ้งขยะเกลื่อนกลาด ทั้งนี้เป็นการช่วยให้พนักงานเก็บขยะนำไปยังสถานที่กำจัดได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น

ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่าพื้นที่อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งเป็นพื้นที่ชนบทมีสภาพภูมิศาสตร์และพื้นที่ที่แวดล้อมด้วยทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เช่น ที่ดิน ป่าไม้ ห้วยหนอง คลอง บึง และอากาศที่บริสุทธิ์ วิถีชีวิตจำเป็นต้องพึ่งพาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการดำรงชีวิต การป้องกันและแก้ไขปัญหามาของขยะมูลฝอยจึงควรมีตระหนักและให้ความสำคัญต่อการป้องกันปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอย การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยในพื้นที่ควรมีการดำเนินการที่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่ วิถีชีวิตของชุมชน ขยะมูลฝอยที่พบในท้องถิ่นเช่น ถูพลาสติก กระป๋อง ขวดพลาสติก เศษแก้ว เศษใบไม้ ใบตอง ประเภทขยะมูลฝอยยังแยกเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หลักการจัดการที่คำนึงถึงคุณค่าและประโยชน์ของขยะมูลฝอย และการกำจัดในพื้นที่ชนบทที่การดำเนินการจัดการทั้งหมดส่วนใหญ่เป็นความรับผิดชอบของประชาชนทุกคน โดยเฉพาะในระดับครอบครัว ที่ควรให้ความรู้ที่ถูกต้อง ปลูกฝังทัศนคติและพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมให้แก่สมาชิกในครอบครัว เพื่อช่วยลดปริมาณและปัญหาจากขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอยที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้แล้วที่ควรกำจัดควบคู่กันทั้งการฝังกลบ และการเผากำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสมกับประเภทขยะมูลฝอยด้วย อีกทั้งควร

ได้รับข้อมูลข่าวสารที่ทันต่อสถานการณ์สภาพแวดล้อมและปัญหาสิ่งแวดล้อม เพื่อการป้องกันปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

การรับรู้

ความหมายของการรับรู้

รัจรี นพเกตุ (2540) กล่าวว่า การรับรู้คือการประมวลและตีความหมายข้อมูลที่อยู่รอบตัวเรา โดยผ่านอวัยวะรับความรู้สึกจากทักษะดังกล่าว อาจให้ความหมายได้ว่าการรับรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลใช้ประสบการณ์เดิมหรือความเข้าใจเดิมมาตีความสิ่งที่สัมผัส ซึ่งถ้าสัมผัสบกพร่อง ผิดพลาด หรือประสบการณ์เดิมมีจำกัด หรือความรู้เดิมบกพร่อง หรือมีจิตใจไม่เที่ยงตรงก็ย่อมส่งผลต่อการรับรู้ที่บิดเบือนจากโลกแห่งความเป็นจริงกลายเป็นโลกตามความคิดของบุคคล อันอาจมีผล กระทบต่อการกระทำต่อสิ่งนั้น ๆ หรือต่อพฤติกรรม แต่ขณะเดียวกันจากการที่ผู้นั้นแสดงการรับรู้ออกมาสะท้อนให้เห็นจิตหรือความคิดของผู้นั้นได้ เพราะมนุษย์มิได้รับรู้ตามสภาพภูมิศาสตร์ เสมอไป หากแต่อาศัยจิตและความคิดตามประสบการณ์เดิมมาทำความเข้าใจสิ่งที่รับสัมผัส

ความสำคัญของการรับรู้ต่อความเป็นมนุษย์ การรับรู้เป็นประตูด่านแรกที่มนุษย์ “รับ” สิ่งเร้าเข้าสู่ตัว เมื่ออวัยวะรับสัมผัสได้รับสิ่งเร้าแล้วส่งไปให้สมอง คิด เข้าใจ เกิดการรับรู้ แล้วสมองจึงส่งคำสั่งไปยังอวัยวะมอเตอร์ซึ่งได้แก่ กล้ามเนื้อให้แสดงปฏิกิริยาตอบสนองพฤติกรรมที่ตอบสนองจะเป็นไปตามความคิด ความเข้าใจประสบการณ์ บางครั้งมีอารมณ์ประกอบ ซึ่งเห็นได้ว่าการที่บุคคลจะกระทำออกมาในรูปใดมักขึ้นอยู่กับ การรับรู้ของคน ๆ นั้นว่ารับรู้สิ่งเร้านั้นได้อย่างไร การรับรู้จึงมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมของบุคคลกล่าวได้ว่า ความสำคัญของการรับรู้มีหลายประการดังนี้

1. การรับรู้เป็นแหล่งเกิดแห่งความเป็นสัตว์ชั้นสูงของสังคม ทุกวันนี้ที่มนุษย์เจริญอยู่และคงความเป็นสัตว์ชั้นสูงอยู่ได้ก็เพราะเรียนรู้สิ่งรอบตัวโดยผ่านกลไกการรับรู้ยิ่งรับรู้มากเท่าใดมนุษย์ก็มีแนวโน้มเจริญขึ้นเท่านั้น

2. การรับรู้เป็นตัวกำหนดรูปแบบพฤติกรรมของบุคคล ทั้งนี้เนื่องจากการรับรู้จะเกิดขึ้นก่อนการกระทำ ดังที่ รัจรี นพเกตุ กล่าวไว้ว่า การรับรู้จะเกิดทุกครั้งที่เราที่มีพฤติกรรมเกิดขึ้น การรับรู้เป็นตัวกำหนดรูปแบบพฤติกรรมในชีวิตประจำวันตลอดจนปฏิกิริยาทางสังคม

3. การรับรู้มีผลต่อกระบวนการทางสติปัญญาของบุคคล คือถ้ายิ่งรับรู้มากก็จะเสริมกระบวนการคิด กระบวนการจำ กระบวนการแก้ปัญหา ซึ่งพฤติกรรมที่กล่าวมานี้จัดว่าเป็นหัวใจของการพัฒนาทางสติปัญญา จึงเป็นแนวทางต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่จะต้องรณรงค์ส่งเสริมให้บุคคลได้รับรู้มาก ๆ มีประสบการณ์ชีวิตมาก ๆ ซึ่งจะช่วยให้คิดได้กว้างขวางหลายแง่หลายมุม แก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด

4. การรับรู้ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของบุคคล เนื่องจากการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้เป็นอย่างดีถ้าบุคคลมีประสบการณ์มาก ๆ และการมีประสบการณ์มาก ๆ ก็คือการรับรู้มากนั่นเอง

5. การรับรู้ช่วยสะท้อนจิตใจ ความคิด สภาพอารมณ์ ความปกติหรือผิดปกติของผู้นั้นได้ ดังที่คอปฟ์ ได้กล่าวว่าการศึกษาของจิตวิทยาคือการพยายามค้นหาคำตอบเรื่องพฤติกรรม และ การทำความเข้าใจพฤติกรรมคือการทำความเข้าใจการรับรู้ของบุคคล การรับรู้ของใครก็ตามจะเป็นโลกทางจิตใจของผู้นั้น มักมิใช่โลกตามความเป็นจริงหรือโลกตามภูมิศาสตร์ ตัวอย่างที่ชัดเจนในเรื่องนี้เช่นการรับรู้ของผู้ชมการแสดงมายากลที่มักรับรู้ไม่ตรงตามความเป็นจริง ที่กล่าวมานี้เป็นแนวคิดได้ว่าเราอาจทำความเข้าใจบุคคลรอบข้างโดยการศึกษาการรับรู้ของเขา ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจจิตและความคิดภายในของผู้นั้น หรือแม้แต่การเข้าใจตัวเองก็ใช้หลักการเดียวกัน

การที่มนุษย์มีข้อมูลที่ได้จากความรู้สึกลักษณะซึ่งเป็นข้อมูลดิบจากประสาทสัมผัสทั้ง 5 อันประกอบด้วย ตา หู จมูก ลิ้นและกายสัมผัสมาจำแนก แยกแยะ คัดเลือก วิเคราะห์ ด้วยระบบการทำงานของสมองแล้วแปลงสิ่งที่ได้ออกเป็นสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่มีความหมาย เพื่อนำไปใช้ในการเรียนรู้ต่อไป

ลักษณะสำคัญของการรับรู้ มี 6 ประการ คือ

1. ต้องมีพื้นฐานข้อมูลหรือความรู้ในเรื่องนั้นมาก่อน ถ้าไม่มีความรู้อย่างน้อยต้องมีประสบการณ์เดิมในเรื่องนั้นอยู่บ้าง

2. ต้องประกอบด้วยข้อวินิจฉัย ในขั้นตอนและกระบวนการรับรู้ ทั้งนี้เพราะในการรับรู้ต้องอาศัยวิธี การวินิจฉัย โดยตั้งสมมติฐานหรือประติบัติต่อเรื่องต่างๆ เข้าด้วยกันเพื่อให้การรับรู้ในสิ่งนั้นเกิดความสมบูรณ์มากที่สุด

3. จะต้องมีความสามารถในการแยกแยะลักษณะหรือคุณสมบัติที่สำคัญของข้อมูลนั้นได้อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยความจำจากประสบการณ์เดิมมาใช้

4. ลักษณะของการรับรู้จะต้องมีความสัมพันธ์เชื่อมโยง

5. ลักษณะของการรับรู้จะต้องอาศัยการคัดแปลง ข้อมูลจากประสบการณ์เดิมมาใช้ให้เหมาะกับแต่ละเรื่องที่กำลังรับรู้อยู่ในขณะนั้น

6. กระบวนการของการรับรู้มักเป็นไปโดยอัตโนมัติ เป็นการทำงานของสมองในการรับรู้ข้อมูลต่างๆ

ลักษณะของการรับรู้

1. การรับรู้ต้องอาศัยความสามารถในการคัดเลือกสิ่งเร้าต่างๆ ได้อย่างเหมาะสม มนุษย์มีขีดจำกัดในการรับรู้ ดังนั้นมนุษย์จึงต้องมีการเลือกว่าในแต่ละสถานการณ์ตนเองเลือกที่จะรับรู้ สิ่งเร้าใดบ้าง องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรับรู้ ที่นักจิตวิทยาได้ศึกษาและรวบรวมข้อมูลไว้ดังนี้

1.1 เรื่องขนาดและความเข้มของสิ่งเร้า องค์ประกอบนี้นักจิตวิทยาได้อธิบายว่ามนุษย์มักเลือกที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่น่าสนใจ เช่น ในเรื่องขนาดและความเข้มของสิ่งเร้า มนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งเร้าที่มี ขนาดใหญ่ เสียงดัง สีสด มากกว่า ในเรื่องความเด่นหรือความแตกต่างจากสิ่งเร้าอื่น คนที่แต่งกายแตกต่างจากกลุ่มมักจะถูกมองมากกว่าคนอื่น ในเรื่องของการทำซ้ำๆ สิ่งเร้าใดก็ตามที่มีการเกิดหรือทำซ้ำๆ หลายครั้ง มนุษย์มักจะรับรู้ได้เร็วกว่า ในเรื่องความเคลื่อนไหว สิ่งเร้าใดก็ตามที่มีการเคลื่อนไหวจะได้รับความสนใจมากกว่าสิ่งเร้าที่นิ่งอยู่

1.2 องค์ประกอบอันเนื่องมาจากตัวมนุษย์ มนุษย์แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกัน และ เป็นเหตุให้มนุษย์เลือกรับรู้ในสิ่งต่าง ๆ ที่แตกต่างกันองค์ประกอบอันเนื่องมาจากตัวมนุษย์ เช่น

ความคาดหวังจะมีผลต่อการเลือกรับรู้ของมนุษย์เพราะจะเป็นตัวกำหนดขอบเขตและแนวทางของการเลือกรับรู้ ความสนใจมนุษย์เลือกที่จะรับรู้สิ่งที่ตนเองมีความสนใจมากกว่าสิ่งที่ตนเองสนใจ ความต้องการความต้องการมีอิทธิพลอย่างมากต่อการรับรู้ของมนุษย์ ดังตัวอย่าง การทดลองของ Leving et al. (1942) ที่ทดลองให้คนมองภาพที่คลุมเครือว่าเป็นภาพอะไร กลุ่มทดลองส่วนใหญ่มองว่าเป็นภาพอาหารหรือคนกำลังรับประทานอาหาร

2. การรับรู้ต้องมีการจัดระบบ มนุษย์ต้องมีการจัดระบบของข้อมูลที่จะรับรู้โดยที่นำข้อมูลนี้มาจัดเป็นรูปแบบ และกฎเกณฑ์ ที่มีความหมายเพื่อที่จะได้ง่ายต่อการรับรู้ เมื่อมนุษย์รับข้อมูลย่อย ๆ หลายข้อมูลแล้ว มนุษย์ต้องนำข้อมูลย่อยนั้นมารวมกันเพื่อให้เกิดความหมายและง่ายต่อการรับรู้ การจัดระเบียบมีดังนี้

2.1 การจัดหมวดหมู่ ของข้อมูลตามแนวคิดของนักจิตวิทยาในกลุ่มเกสตัสมนุษย์จะจัดกลุ่มประเภทของข้อมูลเหล่านี้เป็นพวกเดียวกัน คือความใกล้ชิด ความเหมือน ความต่อเนื่อง ความสมบูรณ์ สิ่งเร้าใดก็ตาม ที่ยังขาดความสมบูรณ์หรือยังหาข้อยุติไม่ได้มนุษย์มักจะรับรู้ให้เป็นภาพที่สมบูรณ์โดยเติมให้สมบูรณ์ตามประสบการณ์เดิมของตน

2.2 ภาพและพื้น ในขณะที่มนุษย์มีสิ่งรับรู้มากมายสิ่งที่ได้รับมีความสนใจหรือการรับรู้มากที่สุดก็จะปรากฏเด่นชัดเป็นภาพ สิ่งอื่นๆ ที่ไม่ได้รับความสนใจก็จะกลายเป็นพื้น

3. อวัยวะรับความรู้สึก อวัยวะที่มนุษย์ที่ใช้ในการรับรู้ความรู้สึก คือประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่ละส่วนจะรับรู้สิ่งเร้าและปฏิกิริยาตอบสนองเฉพาะ อวัยวะรับความรู้สึกแต่ละชนิดมีขอบเขตของการรับสิ่งเร้าในปริมาณที่กำหนดจะมีขอบเขตการรับสิ่งเร้าในปริมาณที่กำหนด นั่นก็คือ สิ่งเร้าบางอย่างอาจมีพลังงานน้อยเกินไปจนไม่สามารถกระตุ้นความรู้สึกของมนุษย์ได้ สิ่งเร้าในปริมาณที่น้อยมากเช่นนี้ก็จะไม่สามารถไปกระตุ้นอวัยวะรับความรู้สึกได้ แรงกระตุ้นในปริมาณที่น้อยที่สุดทำให้มนุษย์เกิดความรู้สึกได้ เรียกว่า เทรชโฮลด์(threshold) ซึ่งแบ่งเป็น 2 ชนิด คือ เทรชโฮลด์สัมบูรณ์ (absolute threshold) และเทรชโฮลด์แตกต่าง (differential threshold)

4. ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้

4.1 ตัวแปรจากสิ่งเร้า

ความคงที่ของการรับรู้ แม้สิ่งเร้าบางอย่างจะมีรูปร่าง ขนาด ที่เปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากตำแหน่งที่ตั้งเปลี่ยนไปแต่มนุษย์ก็ยังรับรู้ได้อย่างถูกต้องทั้งนี้เนื่องจากประสบการณ์เดิม

นั่นเอง ภาพลวงตา บางครั้งการรับรู้ทางประสาทตาอาจจะคลาดเคลื่อนไปจากความจริง ทั้งนี้เนื่องจากตำแหน่งที่ตั้ง ทิศทางของสิ่งเร้าทำให้มนุษย์เกิดการรับรู้ที่ผิดไปจากความเป็นจริง

4.2 ตัวแปรจากมนุษย์

ประสาทหลอน การรับรู้จะเปลี่ยนไป เนื่องจากสภาพของบุคคลนั้น ความผิดปกติบางประการ ความใส่ใจในระดับความสนใจของมนุษย์ในเรื่องต่างๆ มีระดับแตกต่างกัน ซึ่งถือเป็นความแตกต่างทางธรรมชาติ สมาธิ สมาธิ คือ ความใส่ใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งในเวลาติดต่อกัน โดยไม่เปลี่ยนแปลงความสนใจสู่สิ่งอื่น ผลที่ได้จากสมาธิทำให้ระดับการรับรู้ดีขึ้น และยังเป็นผลดีมากต่อสุขภาพการและสุขภาพจิตของมนุษย์

4.3 ตัวแปรจากสภาพสังคมและวัฒนธรรม อิทธิพลทางสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ทำให้มนุษย์มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน เช่น คนในสังคมเมืองจะรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีกว่าคนในสังคมชนบท คนป่าจะแยกแยะประเภทของสัตว์ได้ดีกว่าคนในเมือง เป็นต้น

5. การรับรู้เกี่ยวกับตนเอง จากข้อมูลต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการเน้นในเรื่องการรับรู้ของมนุษย์ที่มีต่อสิ่งเร้าและสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเองมนุษย์ไม่ได้รับรู้เฉพาะสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่มนุษย์ยังมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองอยู่ตลอดเวลาด้วย การรับรู้เกี่ยวกับตนเองเกิดขึ้นเนื่องจากมนุษย์มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม มนุษย์เรียนรู้ที่จะศึกษาสิ่งแวดล้อม และกำหนดสถานภาพของตนเองในการมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมจากการรับรู้เกี่ยวกับตนเองให้เกิดทัศนคติ ความรู้สึกว่า “ตน” เป็นคนอย่างไร ซึ่งทัศนคติ ความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับคนนี้นักจิตวิทยาเรียกว่า ความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองความรู้สึกดังกล่าวจะมีผลต่อการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากการนำความเป็นจริงจากสิ่งแวดล้อมผสมผสานเข้ากับความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองเสียก่อน แล้วค่อยแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้ จากการศึกษาส่วนใหญ่มีข้อสรุปตรงกันว่ามนุษย์ควรมีการรับรู้เกี่ยวกับตนเองในทางบวกหรือทางที่ดี เพื่อจะได้นำมาใช้เป็นพลังในการพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างเต็มที่

ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า “การรับรู้” เป็นสิ่งสำคัญที่จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการทางสติปัญญาของบุคคล ยิ่งรับรู้มากเท่าใดก็จะมีแนวโน้มส่งเสริมการเรียนรู้มากขึ้น การรับรู้จะส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคล ด้านการได้รับรู้ข่าวสารการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องจากรูปแบบและช่องทางการรับรู้ที่หลากหลาย จะส่งผลต่อการเรียนรู้ ทัศนคติ อันจะส่งผลต่อการปฏิบัติที่ถูกต้องต่อไป

ทัศนคติ

ความหมายทัศนคติ

เฉลิมพล ต้นสกุล (2541) ให้ความหมายของเจตคติ หรือทัศนคติว่า หมายถึงความโน้มเอียงในการประเมินค่าสิ่งต่างๆ หรือสัญลักษณ์ของสิ่งนั้นในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง การประเมินจะเป็นความรู้สึกที่สามารถบอกได้ว่าชอบหรือไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย และโน้มเอียงที่จะประพฤติ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2536) ทัศนคติ หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดของบุคคลในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งจะแสดงออกให้เห็นได้จากพูดหรือพฤติกรรมที่สะท้อนทัศนคตินั้นๆ แต่แต่ละคนมีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมักน้อยแตกต่างกัน

ประภาเพ็ญ สุวรรณ (2520) ได้สรุปทัศนคติไว้ว่า ทัศนคติคือ ความคิดเห็นซึ่งกระตุ้นด้วยอารมณ์ ทำให้บุคคลพร้อมที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด องค์ประกอบของทัศนคติมีสามองค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านพุทธิปัญญาหรือความรู้ ด้านความรู้สึก และด้านการปฏิบัติ ทัศนคติจะมีบทบาทช่วยให้เราปรับปรุงตนเอง ป้องกันตัวเอง ให้สามารถแสดงออกถึงค่านิยมต่างๆ และช่วยให้บุคคลเข้าใจโลกที่รอบตัว ประสบการณ์เดิมของบุคคลช่วยในการเกิดทัศนคติ และเป็นตัวกำหนดทัศนคติของบุคคล ทัศนคติไม่ได้เป็นองค์ประกอบอย่างเดียวที่ทำให้เกิดการปฏิบัติ แต่เป็นสาเหตุอย่างหนึ่งที่ก่อให้เกิดหรือเป็นแหล่งที่มาของการปฏิบัติเช่นเดียวกับการปฏิบัติของบุคคลจะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลง หรือทัศนคติเกิดขึ้นใหม่ได้ การปฏิบัติของบุคคลนั้นไม่ได้เกิดจากทัศนคติอย่างเดียว แต่เป็นผลที่เกิดจากวิถีการครองชีวิต นิสัย และสิ่งที่คาดหวังจากผลการกระทำต่างๆ ด้วย

ดังนั้นผู้วิจัย สรุป ทัศนคติ หมายถึง แนวโน้มของจิตหรือความรู้สึกนึกคิดของบุคคลที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ที่เป็นผลมาจากประสบการณ์ ความเชื่อ ที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจ อารมณ์ ทำหน้าที่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรม ในทางใดทางหนึ่ง ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนที่เกิดจากประสบการณ์และการหล่อหลอมจากสถาบันครอบครัว สถานศึกษา ทั้งจากการได้รับความรู้ มีต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่ดีต่อไป

ความสำคัญ

ทัศนคติเป็นเรื่องที่เราได้ยินได้ฟังกันบ่อยๆ ในชีวิตประจำวันอย่างไรก็ตามทัศนคติก่อนข้างเป็นเรื่องนามธรรมเพราะเป็น สิ่งที่แฝงอยู่ในตัวบุคคล ซึ่งเราไม่สามารถจะเห็นรูปร่างทัศนคติได้ ถ้าจะศึกษาทัศนคติของบุคคลก็สามารถทำได้โดยดูได้จากการแสดงพฤติกรรมของผู้นั้น โดยใช้วิธีการสังเกต สอบถาม สัมภาษณ์ และทดสอบนักจิตวิทยามีความเห็นว่ทัศนคติเป็นพื้นฐานอย่างหนึ่งในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์จะทำความเข้าใจเรื่องพฤติกรรม ได้อย่างชัดเจนจะต้องศึกษาเรื่องทัศนคติควบคู่ไปด้วย อาจกล่าวได้ว่า ทัศนคติเป็นพื้นฐานที่แท้จริงในการแสดงซึ่งพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

การจำแนกประเภท นักจิตวิทยาได้จำแนกทัศนคติออกเป็น 2 ประเภท คือ

1. ทัศนคติในทางบวก คือความรู้สึกที่ดี ที่ชอบ ที่อยาก มีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง
2. ทัศนคติทางลบ คือ ความรู้สึกที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่อยากมีความสัมพันธ์กับสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ปัจจัยที่มีต่อทัศนคติ มีดังนี้

1. ทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคน เกิดขึ้นจากการรวบรวมประสบการณ์ต่างๆ ในอดีตมนุษย์จะทำการจำแนกทัศนคติออกเป็น 2 ลักษณะ คือ ชอบ ไม่ชอบ ดี ไม่ดี สนใจ ไม่สนใจ การจำแนกนี้อาศัยหลักเกณฑ์ที่แต่ละคนเก็บสะสมในอดีต เป็นตัวประเมินตัดสินเพื่อกำหนดทิศทางของทัศนคติของตน และหลักเกณฑ์ดังกล่าวจะถูกหล่อหลอมมาจาก ความเชื่อของมนุษย์แต่ละคนที่แตกต่างกัน ความเชื่อของมนุษย์ไม่ใช่สิ่งที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล ความเชื่อจะต้องประกอบด้วยเหตุผลเฉพาะของแต่ละบุคคล นักจิตวิทยาได้จัดลำดับความเชื่อไว้ดังนี้ คือ

1.1 ความเชื่อจากประสบการณ์ตรง เป็นความเชื่อในระดับพื้นฐานที่สุด คือเพราะเคยได้รับมา

1.2 ความเชื่อจากการประเมินค่า ความเชื่อชนิดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากบางครั้งประสบการณ์ตรงไม่ได้ให้ข้อมูลที่เหมือนกันทุกครั้ง

1.3 ความเชื่อในระดับการวิเคราะห์ ความเชื่อในลักษณะนี้เป็นความเชื่อที่ได้จากข้อมูลหลายทาง ดังนั้นก่อนจะเชื่อจะต้องอาศัยการพิจารณาถึงเหตุผลก่อน ลักษณะความเชื่อในระดับนี้จะ เป็นผลพิสูจน์ในเชิงตรรกวิทยามาแล้ว

1.4 ความเชื่อในระดับการสังเคราะห์ ความเชื่อในระดับนี้ต้องอาศัยข้อมูลและหลักฐานต่างๆ มากมายในการตัดสินใจเพื่อประกอบความเชื่อของตน

2. ทศนคติเกิดจากทศนคติของผู้อื่นมาเป็นของตน การรับรู้ทศนคติของผู้อื่นมานั้น มักจะเป็นกรณีที่บุคคลนั้นมีความสำคัญ เป็นที่น่าเชื่อถือและยกย่องชื่นชมเป็นอย่างมาก

3. ทศนคติจากประสบการณ์ที่ประทับใจมาก ประสบการณ์บางอย่างที่ประทับใจมากทั้งทางด้านดีและทางด้านไม่ดีเพียงครั้งเดียวก็อาจก่อให้เกิดทศนคติอย่างรวดเร็ว

องค์ประกอบของทศนคติ มี 3 ด้าน คือ

1. องค์ประกอบทางด้านปัญญา การศึกษาเรื่องทศนคติต้องคำนึงถึงองค์ประกอบทางด้านปัญญาคำว่า “ปัญญา” ในที่นี้หมายถึง ข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับความคิดความเข้าใจซึ่งจะมีส่วนเป็นตัวกำหนดทศนคติของแต่ละบุคคลด้วยองค์ประกอบทางด้านปัญญา จึงเป็นพื้นฐานส่วนหนึ่งในการกำหนดทศนคติของแต่ละบุคคล

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก มักจะคล้อยตามองค์ประกอบทางด้านปัญญา คือ คนเรามักจะชอบ หรือ ไม่ชอบ ตามข้อมูลที่เรารู้ แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งข้อมูลที่เรารู้เราอาจไม่สามารถมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกได้

3. องค์ประกอบทางด้านการปฏิบัติ องค์ประกอบทางด้านนี้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญ เพราะเป็นตัวแสดงออกถึงทศนคติอย่างแท้จริง โดยดูจากการเลือกปฏิบัติของบุคคลนั้น

หน้าที่ของทศนคติ

1. ทำหน้าที่เป็นแรงจูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่างๆ เช่นกัน คนที่มีทศนคติที่ดีมีอาชีพวิศวกรก็พยายามชวนขายหาทางเพื่อประกอบอาชีพที่ตนต้องการให้ได้

2. ทำหน้าที่กำหนดค่านิยมให้กับชีวิตบุคคล เช่น ผู้ที่มีทัศนคติว่าลูกต้องดีต้องกตัญญูต่อพ่อแม่ ก็จะยึดถือว่า ความกตัญญูเป็นสิ่งมีค่าและยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติ

3. ช่วยในการตีความหมายในสถานการณ์ต่างๆ เช่นเมื่อคนแปลกหน้าเข้ามาดูหรือถาม บางคนพร้อมที่จะพูดคุย แต่บางคนหนี

4. เป็นกลวิธีในการป้องกันตัวอย่างหนึ่ง เช่น คนที่มีทัศนคติไม่ชอบวิชาครูแต่ถูกสถานการณ์บังคับ เช่น สอบเข้ามาเรียนได้ เมื่อเรียนไปแล้วไม่มีความสุข เลยพยายามปรับทัศนคติของตัวเองให้ชอบวิชาครูเพื่อจะได้มีความรู้สึกรักมีความสุขในขณะที่เรียนมากยิ่งขึ้น

การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ

ทัศนคติเป็นสิ่งที่สามารถเปลี่ยนแปลง แต่ต้องอาศัยเวลาพอสมควรหลักที่สามารถใช้ได้ในการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของบุคคลดังนี้

1. สร้างตัวเลียบนแบบ ให้เหมาะสมกับผู้ที่เราต้องการเปลี่ยนทัศนคติ ลักษณะของการเลียนแบบเช่น เป็นบุคคลที่ผู้หนึ่งพึงอาศัยได้ เป็นบุคคลที่สำคัญในชีวิตของผู้หนึ่ง เป็นบุคคลที่ผู้หนึ่งยกย่องเชื่อถือ เป็นบุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นบุคคลที่มีความอบอุ่น มีลักษณะเป็นกันเอง

2. ใช้วิธีการพูด หรือการสื่อสาร เพื่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติ นักจิตวิทยาได้อธิบายว่าการพูดเพื่อการเปลี่ยนทัศนคตินั้นมีได้ 2 วิธี คือ

2.1 การพูดโดยอ้างเหตุผลการชักจูงเพื่อเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลวิธีนี้จะต้องเป็นการพูด โดยเสนอข้อมูลที่แท้จริงในส่วนตัว และไม่ดี เพื่อให้ผู้หนึ่งเป็นข้อมูลในการตัดสินใจเลือกด้วยตนเอง

2.2 การพูดเร้าอารมณ์ การพูดลักษณะนี้มักจะพูดโดยการเน้นเพียงด้านเดียวและพยายามเหนือเหตุผลเพียงด้านเดียวจะทำให้คล้อยตามได้

3. ใช้วิธีการจัดสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่างๆ เพื่อเอื้ออำนวยให้เกิดการเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่ต้องการ

หลักการวัดทัศนคติ สเกลการวัดทัศนคติส่วนใหญ่ประกอบด้วยคำถามหลายข้อความ เพื่อให้ผู้ตอบแสดงความ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เนื่องจากการวัดทัศนคติว่าเห็นด้วยหรือไม่ขึ้นอยู่กับการใช้ถ้อยคำในการเรียบเรียงประเด็น ดังนั้นข้อความเพียงคำถามเดียวมักจะเชื่อถือไม่ได้ เพราะมักจะถามในแง่ใดแง่หนึ่ง หรือทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เท่านั้น จึงเป็นการยากที่ข้อความเดียวจะเป็นดัชนีแสดงทัศนคติได้อย่างถูกต้อง การวัดทัศนคติโดยทั่วไปจึงใช้ข้อความหลายข้อความ

การวัดทัศนคติสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การทดสอบ การสังเกต การสัมภาษณ์ในที่นี้ขอกล่าวถึงทัศนคติของการวัดทัศนคติของลิเคิร์ต (likert) เป็นแบบทดสอบที่วัดความรู้สึกและความเชื่อของบุคคลทั้งทางบวกและทางลบ แล้วให้ผู้ตอบเลือก 5 ตัว โดยกำหนดเป็นคะแนนดังนี้

	ทางด้านบวก	ทางด้านลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5 คะแนน	1
เห็นด้วย	4 คะแนน	2
ไม่แน่ใจ	3 คะแนน	3
ไม่เห็นด้วย	2 คะแนน	4
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	1 คะแนน	5

ดังนั้น “ทัศนคติ” ของแต่ละบุคคลเกิดจากองค์ประกอบ ด้านความรู้ ความเชื่อ ประสบการณ์จากการปฏิบัติ ที่มาจากการประเมินค่า การวิเคราะห์ จากบุคคลที่เป็นแบบอย่างและจากความประทับใจ ที่ส่งผลจงใจให้แต่ละบุคคลเกิดการปฏิบัติ กำหนดค่านิยมและการตีค่าต่อสถานการณ์ต่างๆ ดังนั้นสิ่งที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของแต่ละบุคคลได้แก่ การเป็นแบบอย่างที่ดี และการสร้างแบบอย่างที่ดี การให้ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องจากการสื่อสารในรูปแบบต่างๆ และการมีระบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาลสอดคล้องกับสภาพพื้นที่อย่างเหมาะสม จึงจะส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการที่ดีต่อไป

พฤติกรรม

ความหมายของพฤติกรรม

มีผู้ให้ความหมายคำว่า “พฤติกรรม” (behavior) ไว้มาก ที่น่าสนใจ ดังนี้

กันยา สุวรรณแสง (2536) ให้คำจำกัดความว่า พฤติกรรม คือ อาการ บทบาท ลีลา ทำที่ ความประพฤติ การกระทำที่แสดงออกให้ปรากฏสัมผัสได้ด้วยประสาทสัมผัส หรือมีนั้นก็สามารถวัดด้วยเครื่องมือ

พฤติกรรม ปรากฏโดยผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ทางตา ปาก จมูก หู และผิวหนัง พฤติกรรมที่สามารถรับรู้ได้ง่ายจาก รูป รส กลิ่น เสียง การสัมผัส ซึ่งเป็นประเภทที่สังเกตเห็นได้ง่าย จากอริยาบถต่างๆ เช่น การนอน นั่ง ยืน เดิน วิ่ง กระโดด การกิน พูด คำ กอด จูบ ฯลฯ พฤติกรรม บางอย่างบุคคลพยายามปกปิดซ่อนเร้นเกิดเป็นพฤติกรรมประเภทที่ไม่สามารถสังเกตได้อย่าง ชัดเจน เช่นความรู้สึกนึกคิด จินตนาการ ต้องอาศัยเครื่องวัดเช่น แบบทดสอบ เครื่องวัดคลื่นหัวใจ เป็นต้น

ชัยยง พรหมวงศ์ (2524) อธิบายพฤติกรรมว่า เป็นการกระทำหรือกิจกรรมทางกาย ทาง วาจา และทางใจ ที่มนุษย์แสดงออกมาที่สามารถสังเกตหรือวัดได้ การกระทำหรือกิจกรรมของคนมี รูปแบบต่างๆ กัน บางอย่างเห็นได้ด้วยตา หรือได้ยินด้วยหู บางอย่างมีความรู้สึกภายในจิตใจที่ไม่ สามารถสังเกตได้ แต่สามารถวัดด้วยเครื่องมือ หรือตัวชี้วัดบางอย่างกิจกรรมหลายอย่างคนแสดง ออกมาทั้งที่รู้สึกตัวและไม่รู้สึกตัว

โยธิน ศันสนยุทธ (2533) ให้นิยามกว้างๆ ว่า การกระทำทั้งหมดที่สังเกตได้ เช่น การพูด การเดิน การเต้นของหัวใจ และยังรวมถึงกระบวนการของจิต เช่น การรับรู้ การคิด การจำ และการ รู้สึก

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ (2524) ให้ความเห็นว่า กิจกรรมต่างๆ ของอินทรีย์ที่แสดงออกมา โดยสามารถสังเกตได้ด้วยบุคคลอื่น เช่น การพูด การนั่ง การหัวเราะ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้สังเกตเห็น ได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 แต่กิจกรรมบางอย่างต้องใช้เครื่องมือเข้าช่วย

เฉลิมพล ดันสกุล (2541) ให้คำจำกัดความว่า พฤติกรรมคือ กิจกรรม กิจกรรมอาจหมายถึงรวมถึงการกระทำที่แสดงออก และสิ่งที่เกิดขึ้นภายในแต่ละบุคคลด้วย ดังนั้นพฤติกรรมจะหมายถึงกิจกรรมต่างๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งอาจเป็นการกระทำที่บุคคลแสดงออก รวมทั้งกิจกรรมที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล อาจสังเกตด้วยประสาทสัมผัสหรือไม่สามารถสังเกตได้

ดังนั้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า พฤติกรรม หมายถึง การกระทำ หรือกิจกรรม ที่แสดงออกให้ปรากฏ สังเกตเห็นได้ทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ทางตา ปาก จมูก หู และผิวหนัง อีกทั้งสิ่งที่ไม่สามารถสังเกตเห็นได้

ประเภทของพฤติกรรม

การศึกษาพฤติกรรมยุคปัจจุบันไม่เน้นการแบ่งประเภทของพฤติกรรมนัก แต่ในที่นี้ได้พิจารณาเห็นว่า การแบ่งประเภทของพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมได้ง่ายขึ้น ซึ่งนักจิตวิทยานิยมแบ่งพฤติกรรมได้เป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. พฤติกรรมภายนอก เป็นพฤติกรรมที่สังเกตได้โดยชัดเจนแยกได้อีกเป็น 2 ชนิดคือ

1.1 พฤติกรรมที่สังเกตได้โดยไม่ต้องใช้มือเครื่องมือช่วย เช่น การพูด การหัวเราะ การร้องไห้ การเคลื่อนไหวของร่างกาย หรือแม้แต่การเต้นของหัวใจ ซึ่งผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส

1.2 พฤติกรรมที่ต้องใช้เครื่องมือหรือการวิเคราะห์เชิงวิทยาศาสตร์ เช่น การเปลี่ยนแปลงของสารเคมีหรือปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือด การทำงานของกระเพาะอาหารและลำไส้ซึ่งไม่สามารถสังเกตได้ด้วยตาเปล่าหรือประสาทสัมผัสเปล่า

2 พฤติกรรมภายในหรือ“ความในใจ” เป็นพฤติกรรมที่เจ้าตัวเท่านั้นจึงจะรู้ดี ถ้าไม่บอกใคร ไม่แสดงออกก็ไม่มีใครรู้ได้ดี เช่น การจำ การรับรู้ การเข้าใจ การได้กลิ่น การได้ยิน การฝัน การหิว การโกรธ ความคิด การตัดสินใจ เจตคติจินตนาการ พฤติกรรมเหล่านี้อาจมีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกาย เช่น ขณะใช้ความคิดคลื่นสมองทำงานมาก หรือขณะโกรธปริมาณน้ำตาลในกระแสเลือดมีมาก ซึ่งวัดได้โดยเครื่องมือแต่ก็ไม่มีใครรู้ละเอียดลงไปได้ว่าเขาคิดอะไร หรือเขารู้สึกอย่างไร คนที่รู้ละเอียดคือเจ้าของพฤติกรรมนั้น

พฤติกรรมภายนอกและพฤติกรรมภายในมีความสัมพันธ์กันโดยพฤติกรรมภายในเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอก เช่น คนเราย่อมพูดหรือยอมแสดงกิริยาโดยสอดคล้องกับความรู้สึกนึกคิดภายใน ถ้าต้องการศึกษาให้เข้าใจเกี่ยวกับ “จิตใจ” หรือพฤติกรรมภายในของคน ก็ต้องศึกษาจากส่วนที่สัมผัสได้ชัดแจ้งคือพฤติกรรมภายนอก ซึ่งเป็นแนวทางสู่ความเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นความในใจ และการจะเข้าใจพฤติกรรมต่างๆ ที่มนุษย์แสดงออกเป็นอันเป็นพฤติกรรมภายนอกเราก็ต้องศึกษาให้เข้าใจธรรมชาติของการคิด การตัดสินใจ การรับรู้ การรู้สึก ซึ่งเป็นพฤติกรรมภายใน

ความสำคัญของการศึกษาพฤติกรรม

จากเป้าหมายของการศึกษาพฤติกรรมอันประกอบด้วยเป้าหมายเพื่อการอธิบายพฤติกรรม เป้าหมายเพื่อการพยากรณ์พฤติกรรม เป้าหมายเพื่อการเข้าใจพฤติกรรม และเป้าหมายเพื่อการควบคุมพฤติกรรมนั้น หากการศึกษาพฤติกรรมบรรลุเป้าหมายดังกล่าวก็จะส่งผลดีต่อผู้ศึกษาและมีความสำคัญต่อบุคคลและสังคม ซึ่งอาจกล่าวเป็นข้อๆ ถึงความสำคัญของความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมได้ดังนี้

1. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเอง คือ จากการ ศึกษาธรรมชาติพฤติกรรมธรรมชาติของมนุษย์ในแง่มุมต่างๆ จะช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจตนเองไปด้วย จากความเข้าใจตนเองก็นำไปสู่การยอมรับตนเอง และได้แนวทางปรับตัว พัฒนาดน เลือกลงเส้นทางชีวิตเหมาะสมแก่ตน

2. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษาเกิดความเข้าใจผู้อื่น คือ ความรู้ด้าน พฤติกรรมอันเป็นข้อสรุปจากคนส่วนใหญ่ ช่วยเป็นแนวทางเข้าใจบุคคลใกล้ชิดและผู้แวดล้อม ช่วยให้อยอมรับข้อดีข้อจำกัดของกันและกัน ช่วยให้เกิดความเข้าใจ ยอมรับ มีสัมพันธ์ภาพที่ดี และ ช่วยการจัดวางตัวบุคคลได้เหมาะสมขึ้น

3. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยบรรเทาปัญหาสังคม คือ เรื่องปัญหาสังคมอันมี ปัจจัยหลายประการนั้น ปัจจัยของปัญหาสังคมที่สำคัญมากส่วนหนึ่งมาจากปัญหาพฤติกรรมของบุคคลในสังคม อาจจะเป็นปัญหาสุขภาพจิต ปัญหาเบี่ยงเบนทางเพศ ปัญหาพฤติกรรมก้าวร้าว ลักขโมย ความเชื่อที่ผิด การลอกเลียนแบบที่ไม่เหมาะสม ความรุนแรงของพฤติกรรมเชิงลบ ฯลฯ ซึ่งความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมจะช่วยให้ได้แนวทางในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม การจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการปรับตัวของบุคคล เป็นต้น

4. ความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมช่วยเสริมสร้างพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ จากความเข้าใจในอิทธิพลของพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมช่วยให้ผู้ศึกษารู้จักเลือกปรับเปลี่ยนสิ่งแวดล้อมอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาตนทั้งทางกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาช่วยให้เข้าใจธรรมชาติภายในตน เข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางสู่การเสริมสร้างพัฒนาตนและบุคคลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสมเฉพาะรายต่อไป

สาเหตุของพฤติกรรม

1. อิทธิพลของสังคมและวัฒนธรรมต่อพฤติกรรม

มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม มีการติดต่อสื่อสาร สร้างสัมพันธ ์ อยู่กันและทำงานรวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก พฤติกรรมและการกระทำของมนุษย์ส่วนใหญ่เป็นผลจากวัฒนธรรมของสังคมที่ตนเป็นสมาชิก มีกระบวนการถ่ายทอดแนวคิด ค่านิยม วัฒนธรรม จากคนหนึ่งไปสู่อีกคนหนึ่ง จากสังคมหนึ่งไปสู่อีกสังคมหนึ่งจากคนรุ่นหนึ่งไปสู่คนรุ่นต่อๆ มาบางที่มีการพัฒนาเปลี่ยนแปลงและปรับตัวเข้าหากัน ประสบการณ์ทางสังคมเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ช่วยกำหนดพฤติกรรมบุคลิกภาพและตัวประสบการณ์ทางสังคมที่แตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุแห่งความแตกต่างระหว่างบุคคลอีกด้วย จะเห็นได้จากลักษณะพฤติกรรมของคนแต่ละเชื้อชาติแต่ละท้องถิ่นที่มักแตกต่างกันไป

สังคมเริ่มแรกของมนุษย์ได้แก่สังคมครอบครัว ดังตัวอย่างพฤติกรรมทางเพศซึ่งมีผู้กล่าวกันว่า ลักษณะทางชีววิทยาบ่งเพศบุคคลว่าเป็นชายหรือหญิง แต่สังคมหรือสิ่งแวดล้อมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งได้แก่สังคมครอบครัวมีอิทธิพลเป็นอย่างยิ่งที่จะบ่งชี้การประพฤติปฏิบัติ หรือการวางตัวของบุคคลว่ามีลักษณะโน้มเอียงไปทางเพศใด สิ่งเหล่านี้มักมีที่มาตั้งแต่วัยทารกแล้ว สะสมพอกพูนขึ้นมาเรื่อยๆ วัฒนธรรมโดยทั่วไปเพศหญิงดูแลเด็ก ดูแลบ้าน ประนินบัตินามี เพศชายหาเงิน เป็นผู้นำครอบครัว แต่ในสังคมบางวัฒนธรรมเพศหญิงแสดงบทบาทเป็นชาย โดยปฏิบัติตรงกันข้ามกับคนส่วนใหญ่ของสังคมนั้น ทั้งนี้มักเป็นผลมาจากประสบการณ์ การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวในสังคม และสิ่งแวดล้อมที่บุคคลได้รับ ซึ่งจากผลการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นอิทธิพลของสังคมครอบครัวยุบรวมทั้งสิ่งแวดล้อมในอดีตต่อการแสดงบทบาททางเพศของบุคคล

2. อิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ชีวิตต่อพฤติกรรม

อิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์ชีวิตอาจได้ชื่ออีกรูปแบบหนึ่งว่าเป็น ปัจจัยเชิงจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ซึ่งที่จริงก็เป็นปัจจัยทางสังคม ดังได้กล่าวมาแล้วเรื่อง สังคมครอบครัวที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม

จากผลการศึกษาพฤติกรรมพบว่า การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ระยะต้นของชีวิตมี อิทธิพลมากต่อบุคลิกภาพเมื่อโต ไม่ว่าจะเป็นประสบการณ์ด้านท่าทีของผู้ใหญ่ต่อเด็ก โรค ภัย ไข้เจ็บ อาหารการกิน หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ช่วงวัยของความเป็นเด็กของมนุษย์นั้นยาวนานกว่าสัตว์ โลกชนิดอื่น ซึ่งเอื้อต่อการทำให้มนุษย์เรียนรู้สิ่งต่างๆ และได้รับการสืบทอดหลายสิ่งหลายอย่าง จากผู้ใหญ่ แต่ขณะเดียวกันก็เป็นดาบสองคม โดยถ้าผู้ใหญ่ไม่เข้าใจธรรมชาติตามวัยของเด็กหวังจะ ให้เด็กเป็นดังเช่นผู้ใหญ่คนหนึ่ง หรือมิได้คำนึงถึงสิ่งพึงใจบางประการที่อาจติดตัวเด็กไปจนโต ไม่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมที่ไม่เหมาะสมบางประการ ก็อาจเป็นจุดเริ่มต้นของการเพราะลักษณะนิสัย และบุคลิกภาพในแง่ลบบางประการให้แก่เด็ก ดังนั้นความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องด้านธรรมชาติ พฤติกรรมและพัฒนาการวัยเด็ก จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบุคคลทั่วไปอย่างน้อยในแง่ของ การเสริมบุคลิกลักษณะบางประการ เพื่อความเป็นผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพที่พอดี จากผล การศึกษาของจิตวิทยาในยุคหลังๆ พบว่าถ้าเด็กถูกเลี้ยงดูโดยได้ความรัก ความอบอุ่นอย่างเต็มที่ เขาจะเป็นคนมองโลกในแง่ดีและมีความรักมีน้ำใจให้คนอื่น ถ้าเขาโตมากับการได้รับความ ยุติธรรม เขาจะมองเห็นคุณค่าของความยุติธรรมและยับยั้งความยุติธรรมให้คนอื่นได้ ถ้าเขา เติบโตจากการได้รับการยอมรับ เขาจะยอมรับตนเองและยอมรับผู้อื่นด้วย ขณะเดียวกันตัวเด็กเอง ก็อาจมีการเรียนรู้โดยเรียนแบบผู้ใหญ่ ผู้ใหญ่จึงควรประพฤติปฏิบัติให้เป็นตัวแบบที่ดีของเด็ก และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ พ่อ แม่ ผู้ปกครองผู้ใหญ่ในครอบครัวต้องไม่สร้าง “ภัยได้หลังคา บ้าน” อันเป็น “ตราบาป” ให้แก่ผู้เยาว์และสมาชิกครอบครัวเสียเอง ดังที่มีข่าวเกิดขึ้นเรื่อยๆ เรื่อง การข่มขืนกระทำชำเรา และล่วงละเมิดทางเพศผู้อ่อนแอกว่าในครอบครัว บนความสุขทางเพศชั่ว ครึ่งคราวของหลายๆ คนหนึ่ง แต่อาจบั่นทอนอีกชีวิตหนึ่งให้ผู้ป่วยไข้ทั้งจิตใจและร่างกายตลอดชีวิต (เกี่ยวข้องทางจิตใจนี้เมื่อต้องเกี่ยวข้องกับคนอื่นๆ ในสังคม ก็มักถ่ายทอดเชื้อโลกทางจิตใจให้คน อื่นต่อไปอีก จึงเป็นแนวคิดต่อผู้แสวงหาความสุขบนความทุกข์ของคนอื่นที่ควรลด ละ เลิก และหา วิธีผ่อนคลายอารมณ์กดดันด้วยกิจกรรมสร้างสรรค์ ขณะเดียวกันผู้ถูกประทุษร้ายหรือเป็นกลุ่มเสี่ยง ต่อการจะถูกประทุษร้ายก็ต้องรู้จักช่วยเหลือจากผู้ใหญ่ที่เป็นที่พึ่งได้หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ที่กล่าวมาเพื่อแสดงให้เห็นทั้งปัญหาพฤติกรรมและอิทธิพลของประสบการณ์ชีวิตนับแต่ เด็กต่อพฤติกรรมผู้ที่มีประสบการณ์พื้นฐานในวัยเด็กเหมาะสม มักจะมีบุคลิกภาพและนิสัยทาง

สังคมมองโลกในแง่ดีมีความเป็นมิตรเห็นคุณค่าของคน ยอมรับผู้อื่นพร้อมที่จะเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม แต่อีกหลายคนต้องเผชิญกับสภาพครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่บั่นทอน อาจส่งผลให้มองโลกในแง่ร้ายขาดความเป็นมิตร หวาดระแวง อิจฉาริษยา เคียดแค้น ซึ่งขัดขวางผู้อื่น นับว่าเป็นอุปสรรคต่อการปรับตัวทางสังคมผู้นั้น แต่ทุกอย่างปรับเปลี่ยนพัฒนาได้ บุคคลควรคิดพึ่งตนเอง คิดแก้ปัญหาและพัฒนาตนด้วยตนเอง หาทางปรับเปลี่ยนนิสัยนั้นๆ ให้ได้ หากปล่อยไว้อาจสร้างปัญหาให้ตนเองหรือสังคม ตนเองขาดความสุข สังคมก็วุ่นวายและขาดความสุขเช่นเดียวกัน

ดังนั้นพฤติกรรม มีอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดู ประสบการณ์ชีวิตจากการเรียนรู้ทั้งในระดับครอบครัว สถานศึกษา จากการรับรู้การจัดการขยะมูลฝอยส่งผลต่อพฤติกรรมของแต่ละบุคคลได้ จะเห็นได้ว่ามีพื้นฐานที่มาจากครอบครัว การเลี้ยงดู ท้องถิ่น สังคม มีบทบาทต่อความเป็นบุคคลแต่ละครอบครัว ที่หล่อหลอมบุคคลไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทำให้เกิดพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและสะท้อนถึงสภาพครอบครัวและสังคมของแต่ละบุคคลได้

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมของวัยรุ่น

ความสำคัญของการศึกษาเด็กวัยรุ่น

วัยรุ่นอาจเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า “teenagers” ลักษณะทั่วไป คือเป็นช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต (turning point) ระหว่างความเป็นเด็กและความเป็นผู้ใหญ่ที่จะจัดเข้าฝ่ายใดไม่ได้ เป็นวัยที่สภาพร่างกายและสภาพอารมณ์ไม่คงที่ (Walker, 1978 อ้างใน สุชา จันทน์เอม 2540) กล่าวว่า หากเปรียบชีวิตเหมือนกับการเดินทาง ช่วงวัยรุ่นจะเป็นช่วงของการเดินทางที่ย่างยากมากเป็นพิเศษ เพราะมีความสับสนวุ่นวายอยู่ตลอดเวลาเนื่องจากการไม่รู้ว่าตนเองเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่กันแน่ ทั้งนี้คือลักษณะของผู้ใหญ่ คือ การตัดสินใจจากความเป็นอิสระในด้านเศรษฐกิจ อารมณ์ สังคม จากครอบครัวผู้ปกครอง สามารถยอมรับ ความรับผิดชอบ การวางแผนของอนาคต และมีพฤติกรรมที่มีวุฒิภาวะแล้ว แต่เด็กวัยรุ่นยังไม่สามารถทำเช่นนั้นได้

นักจิตวิทยาเห็นว่า วัยรุ่นเป็นวัยวิกฤติแห่งชีวิต เช่น Erikson มีความเห็นว่าวัยรุ่นเป็นวัยวิกฤติแห่งการพัฒนาการนั้นเอง วิกฤติการณ์ หมายถึง วิกฤติทางจิต ทางกายภาพ และสังคม ทั้งหมดนั้นมีผลต่อการพัฒนาในขั้นตอนต่อไปของชีวิต

ลักษณะที่สำคัญของวัยรุ่น

1. เป็นวัยแห่งหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต ผลลัพธ์ของพฤติกรรมในวัยนี้มีผลต่อบุคคลในระยะยาวในช่วงวัยอื่นต่อมา ทั้งด้านการเรียน การทำงาน การใช้ชีวิตคู่ เจตคติที่มีต่อสิ่งต่างๆ ในสังคม ความสับสนในบทบาทที่ไม่ชัดเจนของตนเอง เช่น ไม่แน่ใจว่าตนเองเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ คาบเกี่ยวระหว่างความเป็นเด็กและผู้ใหญ่ มีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของเด็กมาก เด็กจะรู้สึกวางตัวเองยาก ไม่รู้ว่าจะทำตัวอย่างไรจึงจะถูกต้องเหมาะสม

2. วัยแห่งการเปลี่ยนแปลง การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมและเจตคติในวัยรุ่นนำไปกับการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายที่เกิดขึ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงความสนใจ ความไม่มั่นใจเกี่ยวกับความสามารถและความถนัดของตนเอง

3. เป็นวัยแห่งปัญหา อาจกล่าวได้ว่าวัยรุ่นเป็นวัยเจ้าปัญหามากที่สุด ส่วนใหญ่ปัญหาที่เกิดขึ้นเกิดจากสาเหตุที่มีการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายนั่นเอง ภาวะความว้าวุ่นใจ ไม่สบายตัว ไม่สบายใจ ทำให้เกิดการหงุดหงิด วิตกกังวล อารมณ์เสียว่าย ไม่ยากพูดคุยกับใคร พูดจาขี้นจวนจนทำให้เกิดความไม่เข้าใจในกลุ่มเพื่อน หรือพี่น้อง เกิดเป็นปัญหาอารมณ์และปัญหาสังคมวัยนี้

4. เป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ความเป็นตัวของตัวเอง เด็กแสดงให้เห็นว่าเขาต้องการการยอมรับจากกลุ่ม และถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม แต่กระนั้น เด็กเองไม่แน่ใจในบทบาทของตน ว่าต้องการรู้ว่าเขาต้องแสดงบทบาทใดในสังคม เขามีความสำคัญอย่างไรต่อสังคม หรือเขายังเป็นเด็กอยู่หรือว่าเป็นผู้ใหญ่แล้ว สิ่งหนึ่งที่แสดงให้เห็นว่าเป็นตัวของตัวเองจากการแต่งกาย การใช้คำพูดที่เข้าใจกันเฉพาะในกลุ่มวัยรุ่นเท่านั้น

5. เป็นช่วงวัยแห่งจินตนาการ วัยรุ่นชอบฝันสร้างวิมานในอากาศ จินตนาการตนเองเป็นสิ่งต่างๆ หรือบุคคลต่างๆ ที่ตนเองชอบ เด็กสามารถแสดงออกในรูปของการประพันธ์เพลง เขียนบทกลอนประกอบเพลง หรือแม้กระทั่งการแต่งกายตามแบบบุคคลที่สังคมที่ตนชื่นชอบและต้องเอาอย่าง

ดังนั้นเพื่อทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่มีผลต่อวัยรุ่น ในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนการปกครองเด็กวัยรุ่นอย่างเหมาะสม มีความเข้าใจพฤติกรรมที่เป็นแบบฉบับของวัยรุ่น และสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ได้เป็นอย่างดี เข้าใจธรรมชาติของวัยรุ่น เพื่อการส่งเสริม

พัฒนาการด้านต่างๆ ของวัยรุ่นให้สามารถให้พลังงานต่างๆ ที่มีอยู่ในทางที่มีประโยชน์และสร้างสรรค์ต่อสังคม อีกทั้งเพื่อให้บุคคลากรที่ให้ความรู้สามารถดำเนินการสอนและปกครองชั้นเรียนที่มีเด็กวัยรุ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาวิจัยที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการศึกษาหลายแนวทาง เช่น การศึกษากลุ่มวัยรุ่นโดยวิธีใช้แบบสอบถาม ซึ่งเป็นกลวิธีที่นิยมใช้กันมากวิธีหนึ่ง เพราะทำให้ผู้ศึกษาได้ข้อมูลที่ต้องการเพิ่มมากขึ้น และสามารถ ที่กำหนดสิ่งที่ต้องการรู้ได้ เช่น ข้อมูลพื้นฐานทั่วไป ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตัวเอง หรือมีต่อบุคคลอื่น ความสนใจ ความถนัด เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นมาพิจารณาว่าถูกต้องตามข้อเท็จจริงหรือไม่ โดยใช้เปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นด้วย การใช้แบบสอบถามสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้คำถามปลายเปิดโดยให้ผู้ตอบเติมคำในช่องว่าง หรือให้ตอบคำถามที่ตอบขึ้น เป็นต้น

บทบาททางสังคมระหว่างวัยรุ่นชายและหญิง

พฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่นชายและวัยรุ่นหญิงที่มีต่อกันเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมาก การปรับตัวเข้ากับสังคมเพศตรงกันข้ามได้ดีจะทำให้เด็กไม่มีความเครียดอันเป็นผลต่อตัวเองและสังคม อาจกล่าวได้ว่า ทั้งสองเพศมีการแสดงออกทางสังคมที่แตกต่างกันดังนี้

เด็กวัยรุ่นชายกับการแสดงออกทางสังคม เพศชายได้รับการยอมรับให้เป็นเพศที่เข้มแข็งกว่าเพศหญิง ในสมัยก่อนเด็กชายได้รับการปลูกฝังให้ต้องเป็นผู้นำของครอบครัวและมีความรับผิดชอบในการหาเลี้ยงครอบครัว แต่ปัจจุบันสภาพสังคมและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงไป ชายและหญิงถูกปรับเปลี่ยนให้ช่วยเหลือและรับผิดชอบในอนาคตร่วมกัน ถึงกระนั้นเด็กวัยรุ่นชายมีโอกาสดูแลคนในสังคม และสามารถระบายพลังงานทางเพศได้มากกว่าวัยรุ่นหญิง เช่นการจับกลุ่มกระเซ้าเหย้าเหย้าผู้หญิง การเล่นเกมฟากกลางแจ้ง การแสดงออกทางอารมณ์ต่างๆ ได้อย่างอิสระ การเที่ยวเตร่ตามสถานเริงรมณ์และแหล่งอบายมุข การคบเพื่อน การใช้จ่ายเงินทอง ในอดีตที่ผ่านมาวัยรุ่นชายไม่ค่อยได้รับการปลูกฝังเรื่องจริยธรรม หรือการเตรียมตัวเพื่อเป็นสุภาพบุรุษในอนาคต พ่อแม่ผู้ปกครองมักไม่ได้ให้การดูแลเอาใจใส่อย่างเข้มงวดกับเด็กชายวัยรุ่นมากเหมือนวัยรุ่นหญิงเมื่อเติบโตขึ้น จึงทำให้เพศชายหย่อนทางด้านศีลธรรมจรรยา และไม่รู้จักรับผิดชอบให้เกียรติเพศหญิง สร้างปัญหาตามสังคมมากมาย เช่น การมีเพศสัมพันธ์แล้วทิ้งไป การตั้งครรภ์ของหญิงที่ชายไม่ยอมรับซึ่งแสดงถึงความไม่รับผิดชอบ การมีภรรยาหลายคนโดยไม่คำนึงถึงความซื่อสัตย์ การใช้จ่ายด้านสังคม เช่นการดื่มสุรา การสูบบุหรี่ การเที่ยวเตร่ยามค่ำคืนโดยไม่คำนึงถึงความเดือดร้อนของครอบครัว การไม่ช่วยเหลือภรรยาในการแบ่งเบาภาระในบ้าน การแก้ปัญหาเหล่านี้ทำได้โดย

การปลูกจิตสำนึกในความรับผิดชอบชีวิตร่วมกันตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อให้เด็กเข้าใจบทบาทและหน้าที่ของตนเมื่อเติบโตขึ้น

เด็กวัยรุ่นหญิงกับการแสดงออกทางสังคม วัยรุ่นหญิงมักได้รับการดูแลเอาใจใส่ใกล้ชิดมากกว่าวัยรุ่นชายเนื่องจากค่านิยมทางสังคมที่ว่าเพศหญิงเป็นเพศที่นุ่มนวลอ่อนโยน และยังได้รับการปลูกฝังให้มีความรับผิดชอบในเรื่องการบ้านการเรียน เช่น เรื่องการทำความสะอาด เรื่องอาหารการกิน การเอาใจใส่คนในบ้าน รวมทั้งไม่สามารถแสดงความรู้สึกที่มีต่อเพศตรงกันข้ามได้ อย่างไรก็ตาม เด็กวัยรุ่นหญิงสมัยใหม่ได้รับการปลูกฝังให้เป็นตัวของตัวเองมากขึ้น มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ฝึกให้มีความรับผิดชอบต่อครอบครัวร่วมกับฝ่ายชาย มีการแบ่งเบาภาระในบ้านที่เท่าเทียมกันเพียงแต่ลักษณะงานยังมีความแตกต่างกันอยู่ อย่างไรก็ตามในสังคมแบบไทยๆ เด็กวัยรุ่นหญิงก็ยังมีโอกาสแสดงตนเองในสังคมมากเท่าวัยรุ่นชายลักษณะนิสัยที่ควรปลูกฝังให้กับวัยรุ่นได้แก่

1. ให้มีความนับถือตนเอง ให้รู้สึกต่อตนเองในทางที่ดี สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นได้ต่อเมื่อพ่อแม่มองลูกในแง่ดี และให้โอกาสลูกแสดงออก
2. ให้มีความรู้สึกว่าคุณประสบความสำเร็จไม่ว่าในเรื่องเรียน หรือเรื่องกีฬา เด็กจะเกิดความภูมิใจ ในตัวเอง เห็นคุณค่าของตนเอง
3. ให้มีความมุ่งมั่นและตั้งเป้าหมายที่ดีในการทำงานโดยให้มีทิศทางที่แน่นอน และกำหนดจุดมุ่งหมายให้ชัดเจน
4. ปลูกฝังความรับผิดชอบ ความรับผิดชอบควรต้องฝึกตั้งแต่เล็กๆ ด้วยวิธีการใดก็ตามที่ทำให้เด็กรู้ว่าเขาต้องรับผิดชอบอะไรบ้างในชีวิตประจำวัน
5. ต้องมีทักษะ และสติปัญญา รู้จักฝึกฝนตนเองและวางแผนการทำงาน และเมื่อมีโอกาสต้องลงมือทำทันที
6. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันในครอบครัว ให้มีความรู้สึกเหมือนว่าเด็กคือส่วนหนึ่งของชีวิตเราให้ความไว้วางใจ ความรัก ต้องแสดงออกให้เห็นว่าจริงใจ สิ่งเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานที่สำคัญ

ต้องแสดงออกทั้งหน้าตา การกระทำ ท่าทาง ความรู้สึกต่างๆ มีการสื่อสารที่ดีระหว่างกัน เป็นผู้ฟังที่ดี

7. รักษาความลับไว้ได้ เพื่อสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน

บทบาทของสังคมที่มีต่อวัยรุ่น

พฤติกรรมของสมาชิกในสังคมแต่ละสังคมอาจมีส่วนในการเปลี่ยนโครงสร้างและรับของสังคมนั้นๆ ได้ และนอกจากนั้น สังคมยังสามารถบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ได้อีก ลักษณะของการบังคับพฤติกรรมของมนุษย์ในสังคมมี 2 ทาง คือ

1. การบังคับจากกฎของสังคมภายนอก พฤติกรรมของมนุษย์จะเปลี่ยนโดยกฎของสังคมได้แก่ กฎเกณฑ์ที่พ่อแม่กำหนดขึ้นมาในบ้าน พฤติกรรมใดที่เป็นที่ยอมรับจะได้รับรางวัล กฎเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นข้อบังคับพฤติกรรมของบุคคลให้ปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม โดยมีกฎหมายและศาสนาเป็นตัวควบคุมความประพฤติของสมาชิกในสังคม

2. การบังคับจากกฎของสังคมภายใน เป็นแรงผลักดันต่างๆ ทางสังคมและค่านิยม ตลอดจนจนถึงพื้นฐานการยอมรับของสังคม ความภูมิใจส่วนบุคคล และความรู้สึกผิดชอบในแต่ละบุคคล สิ่งเหล่านี้จะค่อยๆ ซึมซาบเข้าไปในจิตมนุษย์ พฤติกรรมของมนุษย์จะอยู่ภายใต้อิทธิพลของแรงบังคับนี้

3. พฤติกรรมของมนุษย์แต่ละคนจะได้รับการเสริมและควบคุมจากองค์ประกอบต่าง ๆ ของสังคมที่อาศัยอยู่ กฎข้อบังคับของสังคมเหล่านี้จะนำไปสู่สถานะของการยอมรับของสังคมนั้นๆ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่า ค่านิยมของสังคมสร้างมาจากค่านิยมของสมาชิกส่วนใหญ่ในสังคมนั้นเอง ผู้ใดเข้ามาเป็นสมาชิกก็จะได้รับอิทธิพลและค่านิยมของสังคมนั้นๆ เหนือพฤติกรรมของตน

สังคมและพฤติกรรมวัยรุ่น ในสังคมชนบท สังคมชนบทเป็นสังคมขนาดเล็ก มีระเบียบประเพณีเป็นเครื่องกำหนด สมาชิกในสังคมมักเกี่ยวข้องกับรู้จักรักกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจึงมักมีความเข้าใจและรู้จักรักกัน มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมคล้อยตามสังคมซึ่งอาจทำให้

ขาดความกระตือรือร้นไปบ้าง อย่างไรก็ตามเด็กในสังคมชนบทมักเป็นคนหัวอ่อน เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ปฏิบัติตามระเบียบประเพณีด้วยความเต็มใจ

ดังนั้นกลุ่มวัยรุ่น ซึ่งเป็นกลุ่มวันที่เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของชีวิต หรือเป็นวัยวิกฤติของชีวิตที่ควรให้ความสำคัญต่อการหล่อหลอมให้เป็นทรัพยากรคนที่มีคุณภาพของสังคม อีกทั้งวัยรุ่นมีโอกาที่จะแสดงตนที่มีคุณค่าต่อสังคม ควรปลูกฝังความรับผิดชอบ มีส่วนร่วมรับผิดชอบสังคม และรักษาสีงแวดล้อม จึงควรให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยถูกต้อง ปลูกฝังทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะมูลฝอย และส่งเสริมให้มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐรดี คงคั่น (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร ใน 3 ลักษณะคือ การลดการเกิดของขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอย ตัวแปรอิสระประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน รายได้ในครัวเรือนต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และลักษณะที่อยู่อาศัย ปัจจัยกระตุ้น ได้แก่ ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย การมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย แบ่งออกเป็น การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำกลับมาใช้ใหม่ และการคัดแยกขยะมูลฝอย ผลการศึกษาวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย และการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับดี พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับดี มีการจัดการขยะมูลฝอยด้านการลดการเกิดขยะมูลฝอยระดับปานกลาง การนำกลับมาใช้ใหม่และการคัดแยกขยะอยู่ในระดับดี ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้ ควรมีการรณรงค์ให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอย ควรมีนโยบายให้ประชาชนนำขยะมูลฝอยที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่ และประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบและควรปลูกฝังให้คนในครอบครัว โดยเฉพาะเยาวชนรุ่นหลังตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในเรื่องต่างๆ ต่อไป

จินตนา ศรีบุญ (2535) ได้ศึกษา พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปริมาณขยะในครัวเรือนที่มีมากเป็นอันดับหนึ่งเกิดจากกิจกรรมการปรุงอาหารและรับประทานอาหาร มีขยะชนิดเศษอาหาร เศษผัก เปลือกผลไม้มาก

ที่สุด วิธีการทิ้งขยะโดยใส่ถุงรวมกับขยะประเภทอื่นๆ ก่อนนำไปทิ้งขยะหรือนำไปทิ้ง ซึ่งเป็นการทิ้งขยะแบบไม่แยกประเภท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้เรื่องระเบียบวินัยของสังคม ทางด้านการทิ้งขยะแต่มีพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่เป็นระเบียบ ไม่เหมาะสม ขาดระเบียบวินัย จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากร สังคม เศรษฐกิจและความรู้ระเบียบวินัยของสังคมทางด้านการทิ้งขยะ พบว่า เพศ และอายุ มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศหญิง และกลุ่มอายุ 15-29 ปี มีพฤติกรรมการทิ้งขยะแยกประเภทมากกว่าเพศชาย และกลุ่มอื่นๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ปัญหาในการทิ้งขยะคือ มีคนมาคุ้ยเขี่ยถังขยะเพื่อหาของมีค่า ส่วนใหญ่เห็นด้วยกับการปฏิบัติตามได้ในการทิ้งขยะแยกประเภท

วิภาเพ็ญ เกียสกุล (2536) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ชั้นกลางของกรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนในครัวเรือนมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่พึงประสงค์ร้อยละ 44.0 โดย มีการทิ้งขยะแบบแยกประเภทเป็นขยะเปียก ขยะแห้ง ร้อยละ 39.5 และพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูง มีรายได้สูง มีที่อยู่อาศัยแบบบ้านเดี่ยว มีอาชีพรับราชการ มีการรู้สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยมากจะมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า มีรายได้ต่ำกว่า มีที่อยู่อาศัยแบบอื่น มีอาชีพและการรับรู้สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ ในขณะที่ประชาชนที่มีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อแยกพิจารณาเฉพาะพฤติกรรมการทิ้งขยะพบว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงจะมีพฤติกรรมการทิ้งขยะดีกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนประชาชนที่มีรายได้ ลักษณะที่อยู่อาศัย อาชีพ ความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอย และการรับรู้สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการทิ้งขยะแตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการทิ้งขยะไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

วิรัช ชมชื่น (2537) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน ได้แก่ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การรับรู้ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและพบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดการขยะมูลฝอย ได้แก่ ปัญหาในการกำจัดขยะมูลฝอยประเภทเศษอาหาร เศษผัก และเศษเปลือกไม้ และปัญหาการกำจัดขยะมูลฝอยประเภทขวด แก้ว กระจัง ตามลำดับ วิธีการกำจัดขยะส่วนมากจะทิ้งร่วมกับขยะชนิดอื่นในถังใบเดียวกันโดยไม่แยกประเภท

ซัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) ได้ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อยู่อาศัยในชุมชนและรายได้เฉลี่ยในครัวเรือนที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน ยกเว้นปัจจัยทางเพศ จำนวนสมาชิกในครัวเรือนของแต่ละครอบครัว สื่อต่างๆ และประเภทชุมชนที่อยู่อาศัยไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย นอกจากนี้พบว่าประชาชนที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

สุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2537) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม พบว่าความรู้เกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐมอยู่ในระดับปานกลาง การปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐมอยู่ในระดับต่ำ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่ เพศ โดยพบว่าเพศหญิงมีการปฏิบัติได้ถูกต้องมากกว่าเพศชาย รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอย ส่วนอายุ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และเขตที่อยู่อาศัย มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อความรู้ในการกำจัดขยะมูลฝอย ความแตกต่างในเรื่องการรับรู้ข่าวสารก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการปฏิบัติ กล่าวคือกลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารอยู่ในระดับปานกลางมีการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารในระดับต่ำและในระดับสูง

อัครี เอกโทษน (2537) ได้ศึกษาพฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้มากเกี่ยวกับกฎระเบียบของสังคมด้านการทิ้งขยะและมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายจากขยะมีการคำนึงถึงปริมาณและอันตรายจากขยะที่เกิดจากขยะที่เกิดจากการใช้สินค้า โดยลดปริมาณการใช้ถุงพลาสติก ลดปริมาณการใช้โฟมและนำถุงพลาสติกที่ใช้แล้วนำกลับมาใช้ใหม่ กิจกรรมที่ก่อให้เกิดขยะมากที่สุดคือ กิจกรรมการประกอบอาหารและรับประทานอาหาร และยังพบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการทิ้งขยะขยะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ อาชีพ และกฎระเบียบทางสังคม ส่วนอายุ เพศ ระดับการศึกษา รายได้ และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอันตรายที่เกิดจากขยะไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการทิ้งขยะ

นิมิต ประกอบผล (2543) ได้ศึกษาความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับมากเกี่ยวกับประเภทของขยะ ปัญหาและอันตรายจากขยะ การกำจัดขยะ การปฏิบัติต่อขยะ และการใช้ประโยชน์จากขยะ สำหรับผลการตรวจสอบสถิติในส่วน of ความรู้ พบว่า แผนการเรียน ภูมิสำเนา รายได้ของผู้ปกครอง และความถี่ของการได้รับข้อมูลข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ธีรารัง มั่นคง (2543) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจแยกขยะมูลฝอย ในชุมชนเครือข่ายโครงการขยะแห้งแล้งไขในกรุงเทพมหานคร พบว่าในด้านความรู้ในการจัดการขยะ โดยเฉพาะประโยชน์และโทษ แต่มีความรู้ด้านการแยกประเภทขยะในระดับต่ำ ด้านทัศนคติต่อการคัดแยกขยะอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับสูง กลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับการแยกขยะแบบทั่วไปมากกว่าการแยกขยะแบบซับซ้อน ส่วนปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแยกขยะมูลฝอย ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย ทัศนคติต่อการแยกขยะ และปัจจัยด้านชุมชน ได้แก่ ปัจจัยด้านชุมชน และลักษณะกิจกรรมโครงการขยะแห้งแล้งไข มีข้อเสนอแนะจากศึกษาวิจัย คือ การจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ ควรคำนึงถึงการเข้ามามีส่วนร่วม การให้ความสำคัญต่อการให้ความรู้ข่าวสารแก่ประชาชนผ่านสื่อต่างๆ และการส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการแยกขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและสนับสนุนจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ประกอบ สิทธิกาโมทย์ (2548) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะชุมชนในชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีระดับการมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ปัญหาอุปสรรคต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะในชุมชนประชาชนในพื้นที่ขาดความสนใจในกิจกรรมที่ชุมชนดำเนินการอยู่ และมีข้อเสนอแนะการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมีตั้งแต่การประชุมแสดงความคิดเห็นในการจัดการขยะในชุมชน หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนมีการสนับสนุนทางด้านความรู้และการจัดการขยะที่ถูกต้องรวมทั้งงบประมาณให้มากขึ้น จัดกิจกรรมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมาร่วมกิจกรรมให้มากขึ้นด้วย

สมกานต์ ทองเกลี้ยง (2546) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่า ผู้ประกอบกิจการร้านอาหารส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง ร้อยละ 95.7 แต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยยังมีการปฏิบัติอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ร้อยละ 91 มีข้อเสนอแนะว่าควรนำขยะมูลฝอย(เศษอาหาร)ไปทำขยะหมั่ม ควร

จัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำขยะหอม ให้ความรู้ในการคัดแยกขยะที่ถูกต้อง ตลอดจนสร้างจิตสำนึก ความตระหนักให้ประชาชนดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์ (2544) ได้ศึกษาการจัดการขยะชุมชน กรณีบ้านดงม่อนกระทิง เทศบาลนครลำปาง พบว่าการดำเนินงานในชุมชนนั้น ปัจจัยการรับรู้ข่าวสาร ผู้นำ การมีส่วนร่วมของชุมชน การสนับสนุนและการส่งเสริมจากโครงการจากสหประชาชาติ และนครลำปาง เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของชุมชน โดยการหนุนเสริมการดำเนินงานของชุมชนให้มีศักยภาพในการจัดการขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น

นุชจิรา โมระประเสริฐ (2544) ได้ศึกษาพฤติกรรมการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดปริมาณมูลฝอย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ป้ายรถเมล์ ป้ายผ้าสะพานลอย สำหรับสื่อที่รับรู้ได้น้อยที่สุดคือจากวิทยากรจากเขต กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้และความตระหนัก อยู่ในระดับสูง มีส่วนร่วมในการลดปริมาณมูลฝอยอยู่ในระดับปานกลาง และสาเหตุที่ไม่แยกขยะมูลฝอย ไม่ลดขยะมูลฝอยเนื่องจากยุ่งยากในการปฏิบัติ เสียเวลา และจากการทดสอบความสัมพันธ์พบว่า ความรู้เกี่ยวกับแผนการลดขยะมูลฝอยมีความสัมพันธ์กับความตระหนัก และการมีส่วนร่วม

ไมตรี อินทนาศักดิ์ (2543) ได้ศึกษา ทศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาต่อการจัดการขยะในชุมชนจารูพัฒนา ชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตง และชุมชนกำแพงบาโงย พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะ มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับสูง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการจัดการขยะ คือ ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ส่วนสภาพทางสังคมของประชาชนไม่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติการจัดการขยะโดยรวม แต่มีความสัมพันธ์ด้านการรับรู้ข่าวสาร และการกำจัดขยะ ข้อเสนอในการจัดการขยะ ส่งเสริมให้สนับสนุนให้องค์กรชุมชน ประชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะ และจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ประชาชนตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม ควรศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะของประชาชน ด้วยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากการศึกษาและทบทวนเอกสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่าปัจจัยที่เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ดังนี้ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้น เพศ อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้

ความเข้าใจ การได้รับข้อมูลข่าวสาร และทัศนคติ ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ แยกเป็นประเภทตัวแปรในการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน
2. ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย
3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร
4. ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

ตัวแปรตาม (Dependent variable) พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ใน 3 ด้าน การลดปริมาณขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ การกำจัดขยะมูลฝอย

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables)

ตัวแปรตาม(Dependent Variable)



ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษของเหลือใช้จากกระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ เช่น ขยะจากบ้านเรือน จากการประกอบอาหาร เศษอาหาร ผัก ผลไม้ เศษผ้า เศษของเครื่องใช้ในบ้าน ถูพลาสติก กระป๋องอลูมิเนียม ขวดพลาสติก ขวดแก้ว โลหะ ภาชนะที่ใส่อาหาร กล่องโฟม ที่หมดสภาพและไม่ใช้งานแล้ว เศษใบไม้ เป็นต้น

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการหรือรูปแบบในการจัดการขยะของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย เริ่มตั้งแต่ การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ และการกำจัดขยะมูลฝอย

การลดการเกิดขยะมูลฝอย หมายถึง การปฏิบัติในการพยายามลดขยะมูลฝอยให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดโดยลดจากแหล่งกำเนิด เช่น เลือกใช้หรือซื้อสินค้าที่ใช้วัสดุบรรจุภัณฑ์น้อยที่สุด การไม่สนับสนุนการซื้อสินค้าที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง การรู้จักคัดแปลง การซ่อมแซมใช้วัสดุอุปกรณ์อย่างประหยัดคุ้มค่า เป็นต้น

การนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ หมายถึง ปฏิบัติในการดัดแปลงขยะ มูลฝอยที่เหลือใช้ เช่น ขยะเปียกมาดำเนินการตามวิธีการแล้วได้ผลผลิตออกมาในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ เช่น การหมักปุ๋ยชีวภาพ การผลิตแก๊สชีวภาพ นำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดก่อนการทิ้งหรือกำจัดไป

การกำจัดขยะมูลฝอย หมายถึง วิธีการปฏิบัติเพื่อ ในการจัดเก็บ การทำลายขยะ มูลฝอย เพื่อมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ของเชื้อโรค มิให้เป็นแหล่งก่อเหตุรำคาญ แหล่งน้ำเสีย และความไม่สวยงามสะอาดตา เช่น การทิ้งขยะลงถังขยะให้เรียบร้อย การฝังกลบ การเผาขยะ เป็นต้น

พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การแสดงออกถึงการกระทำอย่างสม่ำเสมอเกี่ยวกับการดำเนินงานเกี่ยวกับขยะมูลฝอย ซึ่งในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เกี่ยวกับพฤติกรรม 3 ด้าน ดังนี้ การลดการเกิดขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และการกำจัดขยะมูลฝอย

ความรู้ความเข้าใจเรื่องขยะมูลฝอย หมายถึง ความรู้พื้นฐานที่เป็นข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องกับขยะมูลฝอย ประเภทต่างๆ ในด้านความหมาย การลดการเกิดขยะมูลฝอย การคัดแยกขยะมูลฝอย การกำจัดขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ใหม่ การนำขยะมูลฝอยมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนผลกระทบของขยะมูลฝอยต่อสิ่งแวดล้อมที่บุคคล จำได้ ระลึกได้จากการศึกษา การได้รับข้อมูลข่าวสาร หรือจากประสบการณ์

การได้รับข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ลักษณะการได้รับข่าวสารจากสื่อประเภทต่างๆ ที่ส่งผลต่อการรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับความรู้แนวทางการปฏิบัติในเรื่องขยะมูลฝอย ผ่านสื่อและการถ่ายทอดในรูปแบบต่างๆ ที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้กับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ทัศนคติ หมายถึง การแสดงของนักเรียนต่อ ความรู้สึกส่วนตัว เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย อีกทั้งผลกระทบต่อชีวิตมนุษย์ สิ่งแวดล้อมอันมีแนวโน้มให้บุคคลเกิดพฤติกรรมต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาและประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนแตกต่างกัน จำแนกตาม ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนสมาชิกของครัวเรือน

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันทำให้พฤติกรรม
การจัดการขยะมูลฝอยต่างกัน

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีระเบียบวิธีการศึกษาวิจัย ดังนี้

การศึกษาวิจัย ครั้งนี้ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey research) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

วิธีการเก็บข้อมูล

ประชากรและการเลือกประชากรตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่อยู่ในโรงเรียนเขตพื้นที่การศึกษาอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ทั้งหมด จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ โรงเรียน หนองสูงสามัคคีวิทยา โรงเรียนพลักราษฎร์พิทยาสรรพ์ โรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม ประชากรในการศึกษาวิจัยมีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น จำนวน 552 คน จากข้อมูล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร จำนวนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนทั้ง 3 แห่ง ดังนี้

1. โรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา	จำนวน 403 คน
2. โรงเรียนพลักราษฎร์พิทยาสรรพ์	จำนวน 70 คน
3. โรงเรียนหนองแขวงวิทยาคม	จำนวน 79 คน
รวม	552 คน

การสุ่มประชากรตัวอย่างและขนาดประชากรตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มประชากรตัวอย่างและการกำหนดขนาดประชากรตัวอย่าง โดยการสุ่มประชากรตัวอย่างแบบง่าย (random sampling) และสุ่มประชากรตัวอย่างระดับชั้นอย่างเป็นสัดส่วน (proportion stratified Sampling) ใช้สูตรคำนวณประชากรตัวอย่างของ Taro Yamane (1973) ดังนี้ สูตรคำนวณ

$$\text{สูตรคำนวณ} \quad n = \frac{N}{1 + N(e)^2}$$

เมื่อ n = ขนาดประชากรตัวอย่าง

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มประชากรตัวอย่าง กำหนดค่าไว้ .05

แทนค่า

$$n = \frac{552}{1 + 552(0.05)^2} = 231.93$$

ดังนั้นจำนวนประชากรตัวอย่างในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เท่ากับ 232 คน เมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลแล้วแบบสอบถามไม่ครบถ้วนจำนวน 11 ชุด จึงทำให้เหลือจำนวนแบบสอบถามสำหรับใช้ในการคำนวณค่าทางสถิติเท่ากับ 221 ชุด

ตารางที่ 2 สัดส่วนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อโรงเรียน	กลุ่มประชากร		ประชากรตัวอย่าง
	ระดับชั้น	จำนวน(คน)	
หนองสูงสามัคคีวิทยา	มัธยมศึกษาปีที่ 4	145	60.9
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	124	25.11
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	134	56.31
พลังราษฎร์พิทยาสรรพ์	มัธยมศึกษาปีที่ 4	30	12.60
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	16	6.72
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	24	10.08

ตารางที่ 2 (ต่อ)

หนองแขวงวิทยาคม	มัธยมศึกษาปีที่ 4	20	8.40
	มัธยมศึกษาปีที่ 5	37	15.55
	มัธยมศึกษาปีที่ 6	22	9.24
รวม		522	231.93

ในแต่ละโรงเรียนมีประชากรตัวอย่างและสุ่มรายชื่อแบบมีระบบ (Systematic Sampling) โดยกำหนดช่วงของการสุ่ม (Sampling Interval) ดังนี้

$$r = N/n$$

$$N = \text{ขนาดประชากร}$$

$$n = \text{ขนาดตัวอย่าง}$$

แทนค่า

$$r = 552/232$$

$$= 2.37$$

สุ่มตัวอย่างเลขที่เสี่ยงทายเริ่มต้นของแต่ละกลุ่ม โดยสุ่มตัวเลขมา 1 ตัว เป็นตัวเลขเสี่ยงทาย เบื้องต้นที่สุ่มมาได้ หมายเลขที่จะเลือกสุ่มในลำดับต่อไปจะบวกด้วย ค่า r และบวกเป็นช่วงๆ ตามลำดับที่ (ค่า r จากการคำนวณเท่ากับ 2.37 ประมาณค่าเต็มเท่ากับ 2)

ตัวอย่าง ลำดับตัวเลขรายชื่อนักเรียนที่ถูกเรียงไว้ จำนวน 20 คน สุ่มมา 1 ตัว ตัวแรกที่สุ่มได้ คือ 11, 14, 17, 20, 3, 6, 9, 12, 15, 18, 1, .. จนครบตามจำนวนประชากรตัวอย่าง ที่ต้องการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง ตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบปลายปิด และระบุคำตอบเลือกตอบได้ ได้แก่ ระดับชั้น แผนการเรียนอาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วย คำถาม 18 ข้อ แบบให้เลือกตอบ 4 ตัวเลือก โดยให้เกณฑ์คะแนน คือ ถ้าตอบถูกจะได้คะแนนเท่ากับ 1 คะแนน ตอบผิดจะได้คะแนน 0 คะแนน การแปลผลพิจารณาตามเกณฑ์ เป็น 3 ระดับ ดังนี้คะแนนต่ำกว่า ร้อยละ 60 ของคะแนนเต็ม ถือว่าระดับความรู้พอใช้ คะแนนระหว่างร้อยละ 61-79 ของคะแนนเต็ม ถือว่ามีความรู้ระดับปานกลาง คะแนนตั้งแต่ร้อยละ 80 ขึ้นไป ของคะแนนเต็ม ถือว่ามีความรู้ระดับดี ดังนั้นการให้คะแนน

ตอบถูกน้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ระดับพอใช้
ตอบถูก 11-13 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ระดับปานกลาง
ตอบถูก มากกว่า 14 ข้อ	เท่ากับ	มีความรู้ระดับดี

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องขยะมูลฝอย มีเกณฑ์ให้คะแนน 5 ระดับ คือ

บ่อยที่สุด	=	5
บ่อยมาก	=	4
บางครั้ง	=	3
น้อยครั้ง	=	2
ไม่เคยได้รับ	=	1

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะแบ่งเกณฑ์ในการวัดระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยวิธีการดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ดังนั้นจึงจัดระดับช่วงคะแนนการได้รับข้อมูลข่าวสารได้ ดังนี้ ระดับค่าคะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 แสดงว่าได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับน้อย ระดับคะแนน

ระหว่าง 2.34 – 3.66 แสดงว่าได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง ระดับคะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 แสดงว่าได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในระดับมาก

ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยคำถาม 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ตามแบบการวัดของ Likert ที่มีคำถามด้านบวกและด้านลบ ตัวเลือกโดยให้ตอบเพียงข้อเดียวมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความหมาย	คะแนนข้อคำถามเชิงบวก	คะแนนข้อคำถามเชิงลบ
เห็นด้วยอย่างยิ่ง	5	1
เห็นด้วยมาก	4	2
ปานกลาง	3	3
เห็นด้วยน้อย	2	4
ไม่เห็นด้วยเลย	1	5

จากการให้คะแนนดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจะแบ่งเกณฑ์ในการวัดระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยวิธีการดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ดังนั้นจึงจัดระดับช่วงคะแนนการทัศนคติได้ ว่าค่าคะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 เท่ากับทัศนคติระดับที่ไม่ดี คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 เท่ากับทัศนคติระดับพอใช้ คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 เท่ากับทัศนคติระดับที่ดี

ตอนที่ 5 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ประกอบด้วยคำถาม จำนวน 20 ข้อ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบการวัดของ Likert ที่มีคำถามด้านบวกและด้านลบ ตัวเลือกโดยให้ตอบเพียงข้อเดียวมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ความหมาย	คะแนนข้อคำถามเชิงบวก	คะแนนข้อคำถามเชิงลบ
บ่อยมากที่สุด	5	1
บ่อยมาก	4	2
ปานกลาง	3	3

น้อยครั้ง	2	4
ไม่เคยเลย	1	5

แบ่งเกณฑ์ในการวัดระดับคะแนนออกเป็น 3 ระดับ โดยวิธีการดังนี้

$$\frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนระดับชั้น}} = \frac{5 - 1}{3} = 1.33$$

ดังนั้นจึงจัดระดับช่วงคะแนนพฤติกรรมในการจัดการขยะได้ ว่าค่าคะแนนระหว่าง 1.00 – 2.33 เท่ากับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในระดับน้อยครั้ง คะแนนระหว่าง 2.34 – 3.66 เท่ากับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลาง คะแนนระหว่าง 3.67 – 5.00 เท่ากับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับบ่อยมาก

ตอนที่ 6 แบบสอบถามปลายเปิดเพื่อสอบถามผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ประจำชั้นระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 – มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียน ในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของโรงเรียน ข้อคิดเห็นในปัญหา ในการจัดการขยะมูลฝอยของโรงเรียน และข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการต่อไป

การทดสอบเครื่องมือ

1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบแก้ไขเนื้อหาความถูกต้อง ชัดเจน รัดกุม ครอบคลุมเนื้อหาตรงตามวัตถุประสงค์การวิจัย และนำมาปรับปรุงแก้ไขจนได้คำถามที่เหมาะสมจากการศึกษาเอกสาร ตำราทางวิชาการเกี่ยวกับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการขยะมูลฝอย

2. นำแบบสอบถามที่ได้ เสนอคณะกรรมการที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณา แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทำการทดสอบเก็บข้อมูล (try out) เพื่อทดสอบความเข้าใจข้อคำถามของแบบสอบถาม ในกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะพื้นที่และวัฒนธรรมที่ใกล้เคียงกันที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนคำชะอีวิทยา อำเภอคำชะอี จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 30 ชุด

3. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถามมาทำการทดสอบทางสถิติและหาความเชื่อมั่น (reliability) เป็นรายข้อและใช้วิธีหาความสอดคล้องภายใน (internal consistency) และหาความเชื่อมั่นรวม

4. นำผลการวิเคราะห์มาปรับปรุงแบบสอบถามขั้นสุดท้าย และเสนอประธานกรรมการที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบจนอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่จริง

ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่น

ด้านความรู้ความเข้าใจ	เท่ากับ	.71
ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร	เท่ากับ	.84
ด้านทัศนคติ	เท่ากับ	.79
ด้านพฤติกรรม	เท่ากับ	.78

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ระหว่างวันที่ 21-23 กุมภาพันธ์ 2550 โดย ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลด้วยตนเองในการลงพื้นที่เก็บข้อมูลในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั้ง 3 แห่ง พร้อมทั้งการดำเนินการอธิบายชี้แจงให้ประชากรตัวอย่างทราบถึงวัตถุประสงค์และขอบเขตการศึกษาวิจัยในรายละเอียดการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ประสานขอความร่วมมือกับ ผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ประจำชั้นในการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละชั้นเรียน ได้ข้อมูลจำนวน 232 ชุด และจากการตรวจสอบข้อมูลแบบสอบถาม พบว่านักเรียนตอบคำถามตามแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ จำนวน 11 ชุด จึงทำให้เหลือแบบสอบถามที่จะทำการบันทึกข้อมูลเท่ากับ 221 ชุด

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้รวบรวมและตรวจสอบความครบถ้วนถูกต้องของแบบสอบถามแต่ละชุดแล้วมาตรวจ ให้คะแนนและลงรหัส เตรียมข้อมูลเพื่อ การดำเนินการเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลเลือกใช้เครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป สำหรับการวิจัยทางสังคม

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป โดยสถิติพรรณนา (descriptive statistics) โดยคิดเป็น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. เปรียบเทียบความแตกต่างของข้อมูลค่าเฉลี่ยในส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับ ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย การได้รับข้อมูลข่าวสาร ทักษะการจัดการจัดการขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยระหว่างกลุ่มโดยการทดสอบแบบ t -test และ F -test และวิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of variance) ทดสอบหาค่าสถิติเฉลี่ยแตกต่างระหว่างกลุ่ม Scheffe'

บทที่ 4

ผลการวิจัยและข้อวิจารณ์

ในการศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จากข้อมูลที่รวบรวมได้จากการตอบแบบสอบถามของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 221 คน ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอข้อมูลดังกล่าวมาวิเคราะห์หาค่าสถิติและการวิเคราะห์ แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 3 การได้รับข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 4 ทักษะต่อการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล

ข้อมูลส่วนบุคคลตามตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน โดยการแจกแจงจำนวน และร้อยละ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 84 คน (ร้อยละ 38) เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52) นักเรียนส่วนใหญ่เรียนอยู่ในแผนการเรียน วิทยาศาสตร์ – คณิตศาสตร์ (ร้อยละ 83.7) ส่วนใหญ่บิดาประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 67.9) ส่วนใหญ่มารดาประกอบอาชีพเกษตรกร (ร้อยละ 75.1) บิดาส่วนใหญ่การศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 50.7) มารดาส่วนใหญ่การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 55.2 ส่วนใหญ่มีรายได้อยู่ในช่วง 1,001 - 5,000 บาทต่อเดือน จำนวน 122 คน (ร้อยละ 55.2) รองลงมามีรายได้ในช่วงมากกว่า 10,000 บาท (ร้อยละ 14.5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือนส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือน 4 คน (ร้อยละ 46.6) รองลงมามีจำนวนสมาชิก 5 คน จำนวน 55 คน (ร้อยละ 24.9)

ตารางที่ 3 ปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา มารดา
ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน และจำนวนสมาชิก
ของครัวเรือน

(n = 221)		
ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับชั้น		
มัธยมศึกษาปีที่ 4	84	38
มัธยมศึกษาปีที่ 5	71	32.1
มัธยมศึกษาปีที่ 6	66	29.9
เพศ		
หญิง	115	52
ชาย	106	48
แผนการเรียน		
วิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์	185	83.7
ภาษา – คณิต - สังคม- ศิลป์	27	12.2
การงานอาชีพและเทคโนโลยี	9	4.1
อาชีพของบิดา		
รับราชการ	24	10.9
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	7	3.2
เกษตรกร	150	67.9
รับจ้าง	32	14.5
ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐ	7	3.2
อื่นๆ	1	.5
อาชีพของมารดา		
รับราชการ	10	4.5
ค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว	10	4.5
เกษตรกร	166	75.1
รับจ้าง	26	11.8
ลูกจ้าง รัฐวิสาหกิจ พนักงานของรัฐ	6	2.7
อื่นๆ	3	1

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
ระดับการศึกษาของบิดา		
ประถมศึกษา	112	50.7
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	16.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	32	14.5
อนุปริญญา	9	4.1
ปริญญาตรี	15	6.8
สูงกว่าปริญญาตรี	2	.9
ระดับการศึกษาของมารดา		
ประถมศึกษา	112	55.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	37	16.7
มัธยมศึกษาตอนปลาย	32	14.5
อนุปริญญา	7	3.2
ปริญญาตรี	11	5.0
รายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน(บาท)		
$\leq 1,000$	30	13.6
1,001-5,000	122	55.2
5,001-10,000	11	5.0
$> 10,000$	32	14.5
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน(คน)		
3	23	10.4
4	103	46.6
5	55	24.9
6	27	12.2
7	6	2.7
8	2	.9
9	1	05

ส่วนที่ 2 ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการวิเคราะห์ร้อยละตามเกณฑ์ คะแนนอิงกลุ่ม ระดับความรู้ พบว่า คะแนนความรู้ความเข้าใจ จากคำถาม 17 ข้อ คะแนนเต็ม 17 คะแนน มีคะแนนโดยเฉลี่ยได้ 14.2 หรือร้อยละ 65.94 ของคะแนนเต็ม แสดงว่า นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ ในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับดี (ร้อยละ 73.30) โดยรองลงมาอยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 20.81) และมีเพียงส่วนน้อย (ร้อยละ 5.8) ที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับพอใช้ รายละเอียดดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

(n = 221)			
ความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์คะแนน
ระดับพอใช้	13	5.80	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 10 ข้อ
ระดับปานกลาง	46	20.81	11-13 ข้อ
ระดับดี	162	73.30	มากกว่า 14 ข้อ

ส่วนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสาร

การศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการได้รับข้อมูลข่าวสารในด้านการจัดการขยะมูลฝอยและปัญหาและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ตามลักษณะและรูปแบบช่องทางที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในพื้นที่ เช่น สื่อประชาสัมพันธ์ ประเภทจากคำพูด สิ่งพิมพ์ เสียง กิจกรรม พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายข้อของการได้รับข้อมูลข่าวสารของกลุ่มตัวอย่างจะอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.51 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .89) โดย พบว่า การได้รับข้อมูลข่าวสารที่อยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ข้อ 14 โรงเรียนของท่านเคยจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย (มีค่าเฉลี่ย = 4.22 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .79) ข้อ 1 เคยได้รับฟังความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจาก ครูหรืออาจารย์ (มีค่าเฉลี่ย = 3.91 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .83) ข้อ 3 เคยได้รับฟังข่าวสาร ความรู้การจัดการขยะมูลฝอยจากรายการโทรทัศน์ (มีค่าเฉลี่ย = 3.81 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .84) ข้อ 10 เพื่อนสนิทเคยเตือนในเรื่องการทิ้งขยะมูลฝอยให้เป็นระเบียบเรียบร้อย (มีค่าเฉลี่ย = 3.70 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .93) ข้อ 16 เคยได้รับความรู้จากที่โรงเรียนเขียนป้ายเตือนให้ทิ้งขยะให้ถูกที่ (ค่าเฉลี่ย = 3.85 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .82) รายละเอียดดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การได้รับข้อมูลข่าวสาร

(n = 221)			
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการได้รับ ข้อมูลข่าวสาร
1. การได้รับฟังความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจากครู หรือ อาจารย์	3.91	.83	มาก
2. การได้รับฟังบทความเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยทางเสียบ ตามสายของโรงเรียน	3.41	.87	ปานกลาง
3. การได้รับฟังข่าวสาร ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอย จาก รายการโทรทัศน์	3.81	.84	มาก
4. การได้รับฟังข่าวสาร ความรู้เรื่องการจัดการขยะ มูลฝอยทางรายการวิทยุ	3.29	.89	ปานกลาง
5. เคยอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาการจัดการขยะมูลฝอยและ ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	3.52	.85	ปานกลาง
6. เคยอ่านหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาการจัดการขยะมูลฝอย ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย	3.36	.89	ปานกลาง
7. เคยอ่านคู่มือ แผ่นพับความรู้ เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย เช่น การคัดแยกขยะ การกำจัดขยะให้ถูกวิธี	3.34	.85	ปานกลาง
8. เคยได้รับความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจากการให้ ความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชการ	3.24	.86	ปานกลาง
9. ผู้ปกครองเคยสอนในเรื่องการเก็บขยะ การคัดแยกขยะ การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์	3.58	.94	ปานกลาง
10. เพื่อนสนิทเคยเตือนเรื่องการจัดทิ้งขยะให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย	3.70	.93	มาก
11. เคยรับความรู้ทางหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน เรื่องการ จัดการกำจัดขยะ	3.18	1.02	ปานกลาง
12. เคยได้รับข่าวสารปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอยจาก ภาพวาด/โปสเตอร์	3.46	.90	ปานกลาง
13. เคยได้รับความรู้การจัดการสิ่งแวดล้อมจากการฝึกอบรม/ เข้าค่าย	3.09	.99	ปานกลาง

ตารางที่ 5 (ต่อ)

การได้รับข้อมูลข่าวสาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการได้รับ ข้อมูลข่าวสาร
14. โรงเรียนเคยจัดกิจกรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะ มูลฝอย	4.24	.77	มาก
15. เคยได้รับรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอยจากภาพสไลด์	3.48	.97	ปานกลาง
16. เคยได้รับความรู้จากที่โรงเรียนเขียนป้ายเตือนให้ทิ้งขยะ ให้เป็นที่	3.85	.82	มาก
17. เคยเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์ ให้ทิ้งขยะมูลฝอยให้เป็นที่	4.22	.79	มาก
18. ชุมชนเคยจัดกิจกรรมรณรงค์พัฒนาและให้ความรู้ในการ จัดการขยะมูลฝอย	3.64	.77	ปานกลาง
19. เคยเห็นภาพถ่าย รูปกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	3.44	.86	ปานกลาง
20. เคยเห็นคนในชุมชนทิ้งขยะมูลฝอยตามบริเวณที่ สาธารณะ	3.44	1.04	ปานกลาง
21. เคยเห็นสมาชิกในครัวเรือนทิ้งขยะมูลฝอยในที่ ไม่เหมาะสม	2.62	1.09	ปานกลาง
รวม	3.51	.89	ปานกลาง

จากผลการวิเคราะห์การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนเป็นที่น่าสนใจว่า แหล่งความรู้ที่นักเรียนได้รับข่าวสารมากที่สุด คือ จากครูหรืออาจารย์ ในสถานศึกษา และสื่อประเภทรายการโทรทัศน์ ส่วนการรับรู้ข่าวสารในรูปแบบอื่นๆ เช่น เสียงตามสาย รายการทางวิทยุ อ่านหนังสือพิมพ์ หรือบทความ รับฟังข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้ปกครอง หอกระจายข่าว การเข้าร่วมกิจกรรมบุคคล และการเลียนแบบจากบุคคลอื่น จะอยู่ในระดับปานกลาง

การได้รับข้อมูลข่าวสารของประชากรตัวอย่าง พบว่า คะแนนระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 105 คะแนน มีคะแนนโดยเฉลี่ยร้อยละ 73.81 ของคะแนนเต็ม แสดงว่า ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายปานกลาง (ร้อยละ 64.25) โดยรองลงมาระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 27.14) และมีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร (ร้อยละ 8.59) ที่มีระดับการได้รับข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับน้อย ดังรายละเอียดตารางที่ 6

ตารางที่ 6 การได้รับข้อมูลข่าวสาร

(n = 221)			
การได้รับข้อมูลข่าวสาร	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์คะแนน
ระดับน้อย	19	8.59	1.00-2.33
ระดับปานกลาง	142	64.25	2.34-3.66
ระดับมาก	60	27.14	3.67-5.00

ส่วนที่ 4 ทักษะการจัดการขยะมูลฝอย

การศึกษาทักษะการจัดการขยะมูลฝอยในด้านการลดปริมาณขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ การกำจัดขยะมูลฝอย พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายข้อของทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนแต่ละข้ออยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.17 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .94) โดยพบว่าระดับทัศนคติของนักเรียนต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับสูง จำนวน 18 ข้อ และมีความคิดเห็นในรับปานกลางในข้อที่ 10 เห็นด้วยกับการนำขยะแห้งประเภทใบตองแห้ง กิ่งไม้ ฟาง ข้าว มาเผาซึ่งมีความเหมาะสม (ค่าเฉลี่ย = 2.79 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.36) ข้อ 11 เห็นด้วยกับการกำจัดเศษหญ้า ฟาง แบบนำมาคลุมดินจะเป็นประโยชน์และช่วยกำจัดวัชพืช (ค่าเฉลี่ย = 3.60 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.23) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 ทักษะการจัดการขยะมูลฝอย

(n = 221)			
ทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
1. เห็นด้วยว่าการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียนจะทำให้โรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย	4.70	.57	สูง
2. เห็นด้วยว่าการคัดแยกขยะที่จะทิ้งตามประเภทของถังขยะ	4.52	.71	สูง
3. เห็นด้วยว่าเศษอาหาร เศษผัก เศษผลไม้ไม่นำมาใช้ให้เป็นขยะที่มีคุณค่า	4.36	.83	สูง
4. เห็นด้วยว่า ควรให้ความร่วมมือในการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอย เพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนท่าน	4.46	.68	สูง
5. เห็นด้วยว่าหากชุมชนของท่านมีแหล่งรับซื้อของเก่าท่านจะช่วยเก็บรวบรวม สะสม นำไปขาย	4.07	.68	สูง

ตารางที่ 7 (ต่อ)

ทัศนคติ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับทัศนคติ
6. คิดว่าการคัดแยกขยะและเก็บขยะในบริเวณโรงเรียนเป็นหน้าที่ของนักรกรภารโรง เท่านั้น	3.93	1.35	สูง
7. เห็นด้วยว่าการทิ้งขยะมูลฝอยตามบริเวณข้างทาง คอสะพาน ที่ตั้งลงในแม่น้ำ เป็นการจัดการขยะที่สะดวก	4.20	1.37	สูง
8. คิดว่าการคัดแยกขยะเป็นสิ่งที่ยุ่งยากเสียเวลาและไม่คุ้มค่า	3.89	1.37	สูง
9. เห็นด้วยว่าการเลือกใช้วัสดุที่ทำจากโพลีจะมีผลต่อสิ่งแวดล้อม	4.08	1.17	สูง
10. เห็นด้วยว่าการนำขยะแห้งประเภทใบตองแห้ง กิ่งไม้ ฟางข้าว มาเผาทิ้งมีความเหมาะสม	2.97	1.36	ปานกลาง
11. เห็นด้วยกับการเก็บเศษหญ้า ฟาง จะช่วยคลุมดิน เป็นประโยชน์และกำจัดวัชพืช	3.60	1.23	ปานกลาง
12. เห็นด้วยกับการคัดแยกขยะเพื่อนำไปรีไซเคิลจะช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน	4.36	.82	สูง
13. เห็นด้วยกับการใช้และรักษาสีของให้ยืดยาวการใช้งานได้นานๆ	4.17	.89	สูง
14. เห็นด้วยว่าหากโรงเรียนมีถังขยะเพียงพอจะทำให้นักเรียนทิ้งขยะได้เป็นที่	4.29	.83	สูง
15. เห็นด้วยกับการคัดแยกขยะจะช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยได้	4.05	1.01	สูง
16. เห็นด้วยว่าขยะมูลฝอยที่พบในชุมชนเกิดจากพฤติกรรมและความไม่ระมัดระวังของคนในชุมชน	4.29	.83	สูง
17. เห็นด้วยว่าหากประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยจะช่วยลดปัญหาขยะได้	4.36	.73	สูง
18. ท่านเห็นด้วยกับการมีระเบียบและมาตรการบังคับ จะช่วยลดปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ในชุมชนได้ดีขึ้น	4.27	.81	สูง
19. ท่านเห็นด้วยว่าการทิ้งขยะและกำจัดขยะมูลฝอยไม่ถูกต้องและเป็นแหล่งก่อให้เกิดพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรคได้	4.48	.88	สูง
20. ท่านเห็นด้วยว่าขยะมูลฝอยจะเป็นแหล่งก่อให้เกิดความรำคาญขาดความสวยงาม	4.53	.78	สูง
รวม	4.17	.94	สูง

เมื่อวิเคราะห์และแบ่งระดับทัศนคติตามระดับกลุ่มด้วยค่าความถี่และร้อยละ พบว่า คะแนนระดับทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 100 คะแนน มีคะแนนโดยเฉลี่ยระดับกลุ่มเท่ากับ 2.34-3.66 ของคะแนนเต็ม แสดงว่า ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในระดับพอใช้ (ร้อยละ 46.15) โดยรองลงมาในระดับระหว่าง 3.67-5.00 ที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับที่ดี (ร้อยละ 45.70) และมีระดับคะแนนระหว่าง 1.00-2.33 ที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ไม่ดี (ร้อยละ 8.14) รายละเอียดดังตารางที่ 7

ตารางที่ 8 ทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับกลุ่ม

(n = 221)			
ทัศนคติ	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์คะแนน
ระดับที่ไม่ดี	18	8.14	1.00-2.33
ระดับพอใช้	102	46.15	2.34-3.66
ระดับที่ดี	101	45.70	3.67-5.00

ส่วนที่ 5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย จากตารางที่ 9 พบว่า คะแนนเฉลี่ยรายข้อของพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.47 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = .95) เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าประชากรตัวอย่างมีพฤติกรรมในการในการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย ข้อ 1, 2, 3, 4, 9, และ 10 ในระดับบ่อยครั้ง มีพฤติกรรมการใช้ถุงพลาสติกใบใหญ่สำหรับใส่ของ มากกว่าการใช้ถุงพลาสติกถุงเล็กหลายใบ มักจะใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาดแทนการใช้ทิชชู เคยนำถุงพลาสติกนำไปใส่ของซ้ำหลายๆ ครั้ง เคยนำเครื่องใช้ที่ชำรุด ไปซ่อมนำกลับมาใช้ใหม่ และเคยซื้อสินค้าที่มีความคุ้มค่า คงทน มากกว่าความสวยงาม บ่อยครั้ง

ด้านการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ ข้อ 5 เคยเก็บสะสมของเหลือใช้และนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆอีก บ่อยครั้ง ข้อ 6, 12, 13 เคยคัดแยกและเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่เหลือใช้เพื่อนำไปขาย เคยทิ้งขยะมูลฝอยลงข้างทางขณะโดยสารรถ เคยคัดแยกขยะก่อนทิ้งเพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีก มีพฤติกรรมในระดับปานกลาง และข้อ 17 เคยนำไปไม้ ใบตอง มาเป็นเชื้อเพลิง มีพฤติกรรมในระดับบ่อยครั้ง

ด้านการกำจัดขยะมูลฝอย ข้อ 7, 8, 14 เคนำเศษผัก ผลไม้ เศษวัชพืช มาทำปุ๋ยหมักใช้ เมื่อรองเท้าชำรุดซ่อมแล้วนำมาใช้อีก เคยทิ้งขยะมูลฝอยตามที่ที่เคยเห็นคนอื่นทิ้งมาก่อน มีพฤติกรรมอยู่ในระดับปานกลาง ข้อ 16 และ 18 เคนำเศษอาหาร สิ่งเหลือทิ้งจากการเกษตรไปเป็นอาหารสัตว์และเคยทิ้งเศษถุงลูกอม เศษถุงขนม ซุกไว้ตามบริเวณที่ลับตาและสะดวกที่จะทิ้ง มีพฤติกรรมในระดับบ่อยครั้ง ดังรายละเอียดตารางที่ 9

ตารางที่ 9 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

(n = 221)			
พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
1. เคนำตะกร้าหรือกระเป๋าล้างไปใส่สิ่งของชนิดต่างๆ เมื่อต้องใส่ของปริมาณมาก	3.58	.90	ปานกลาง
2. การใช้ถุงพลาสติกใบใหญ่สำหรับใส่ของ มากกว่าการใช้ถุงพลาสติกถุงเล็กหลายใบ	3.81	.91	บ่อยครั้ง
3. มักจะให้ผ้าเช็ดทำความสะอาดแทนการใช้ทิชชู	4.04	.86	บ่อยครั้ง
4. เคนำถุงพลาสติกใส่ของซ้ำหลายๆ ครั้ง	4.01	1.02	บ่อยครั้ง
5. เคย เก็บสะสมของเหลือใช้และนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆอีก	3.80	.95	บ่อยครั้ง
6. เคยคัดแยก และเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่เหลือใช้เพื่อนำไปขาย	3.55	.87	ปานกลาง
7. เคนำเศษผัก ผลไม้ เศษวัชพืช มาทำปุ๋ยหมักใช้	3.09	1.23	ปานกลาง
8. เมื่อรองเท้าชำรุดมาซ่อมแล้วนำมาใช้อีก	3.44	1.05	ปานกลาง
9. เคนำเครื่องใช้ที่ชำรุด ไปซ่อมและนำมาใช้ใหม่	3.81	.91	บ่อยครั้ง
10. เคยซื้อสินค้าที่มีความคุ้มค่า คงทน มากกว่าความสวยงาม	3.93	.87	บ่อยครั้ง
11. เคยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเดิม ที่จะช่วยลดขยะมูลฝอยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม	2.15	.88	น้อยครั้ง
12. เคยทิ้งขยะมูลฝอย ลงข้างทางขณะโดยสารรถ	2.55	1.08	ปานกลาง
13. เคยคัดแยกขยะก่อนทิ้ง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์อีก	2.61	.95	ปานกลาง
14. เคยทิ้งขยะมูลฝอยตามที่ที่เคยเห็นคนอื่นทิ้งก่อน	2.71	1.17	ปานกลาง
15. เคนำเศษใบไม้ ใบตอง มาเป็นเชื้อเพลิง	3.78	1.00	บ่อยครั้ง
16. เคนำเศษอาหาร สิ่งเหลือทิ้งจากการเกษตรไปเป็นอาหารสัตว์	3.81	.94	บ่อยครั้ง

ตารางที่ 9 (ต่อ)

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย	$\bar{X}$	S.D.	ระดับพฤติกรรม
17. เคนำสิ่งที่เหลือให้มาคัดแปลงและใช้เป็นประโยชน์อื่นๆ เช่น งานศิลป์ ของเล่น ฯลฯ	3.53	1.03	ปานกลาง
18. เคนำเศษถุงพลาสติก เศษถุงขนม ซุกไว้ตามบริเวณที่ลับตา และสะดวกที่จะทิ้ง	4.36	.59	บ่อยครั้ง
รวม	3.47	.95	ปานกลาง

พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชากรตัวอย่างจำแนกตามกลุ่ม พบว่า คะแนนระดับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง (ร้อยละ 61.53) โดยรองลงมาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับบ่อยมาก (ร้อยละ 19.45) และมี (ร้อยละ 19) ที่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในระดับน้อยครั้ง รายละเอียดดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับกลุ่ม

(n = 221)			
การมีส่วนร่วม	จำนวน	ร้อยละ	เกณฑ์คะแนน
ระดับน้อยครั้ง	42	19	1.00-2.33
ระดับปานกลาง	136	61.53	2.34-3.66
ระดับบ่อยมาก	43	19.45	3.67-5.00

ส่วนที่ 6 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 นักเรียนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน จำแนกตาม ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนสมาชิกของครัวเรือน

นักเรียนที่มีระดับชั้นปีแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับชั้น

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.495	.248	.639	.529
ภายในกลุ่ม	218	84.500	.388		
รวม	220	84.995			

นักเรียนมีเพศแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามเพศ

(n = 221)

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ชาย	115	1.9739	.5991	-.726	.447
หญิง	106	2.0377	.6462		

นักเรียนที่แผนการเรียนที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามแผนการเรียน

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.149	.007451	.191	.826
ภายในกลุ่ม	218	84.846	.389		
รวม	220	84.995			

นักเรียนที่มีบิดาอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามอาชีพของบิดา

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5	.841	.168	.430	.828
ภายในกลุ่ม	215	84.154	.391		
รวม	220	84.995			

นักเรียนที่มารดาอาชีพแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ รายละเอียดดังตารางที่ 15

ตารางที่ 15 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามอาชีพของมารดา

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5	.501	.100	.255	.937
ภายในกลุ่ม	215	84.494	.393		
รวม	220	84.995			

นักเรียนที่บิดาอาชีพแตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 16

ตารางที่ 16 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับการศึกษาของบิดา

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	5	.699	.140	.350	.882
ภายในกลุ่ม	201	80.258	.399		
รวม	206	80.957			

นักเรียนที่มารดาการศึกษาที่แตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 17

ตารางที่ 17 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามระดับการศึกษาของมารดา

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	4	1.352	.338	.866	.485
ภายในกลุ่ม	204	79.605	.390		
รวม	208	80.957			

นักเรียนที่มีรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 18

ตารางที่ 18 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามรายได้ของครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน

(n = 221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	3	2.194	.731	1.947	.123
ภายในกลุ่ม	191	71.724	.376		
รวม	194	73.819			

นักเรียนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 19

ตารางที่ 19 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามจำนวนสมาชิกในครัวเรือน

(n=221)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	6	2.649	.442	1.140	.340
ภายในกลุ่ม	210	81.351	.387		
รวม	216	84.000			

ดังนั้นปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันจำแนกตามระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา มารดา ระดับการศึกษาของบิดา มารดา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนสมาชิกของครัวเรือน มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ เท่ากับ .000 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อทดสอบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามระดับกลุ่ม พบว่านักเรียนที่ความรู้ความเข้าใจในระดับพอใช้มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางและระดับดี มีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ -.2544 และ -.4161 ตามลำดับ และนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับดี มีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ -.1618 ดังรายละเอียดตามตารางที่ 21 และตารางที่ 20

ตารางที่ 20 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามความรู้ความเข้าใจ

(n = 221)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	2.708	1.354	381.281	.000
ภายในกลุ่ม	218	.774	.0003551		
รวม	220	3.482			

ตารางที่ 21 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยการเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามระดับกลุ่ม

ความรู้ความเข้าใจ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	ระดับพอใช้	ระดับปานกลาง	ระดับดี
ระดับพอใช้	13	.4796	.1334	-	-.2544*	-.4161*
ระดับปานกลาง	46	.7340	.004249	-	-	-.1618*
ระดับดี	162	.8958	.00547	-	-	-

สมมติฐานที่ 3 นักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

นักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 22

ตารางที่ 22 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามการได้รับข้อมูลข่าวสาร

(n=221)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.0004707	.002353	.148	.863
ภายในกลุ่ม	218	3.477	.001595		
รวม	220	3.482			

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

นักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังรายละเอียดตารางที่ 23

ตารางที่ 23 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามทัศนคติ

(n=221)					
แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	2	.231	.116	7.749	.001
ภายในกลุ่ม	218	3.251	.001491		
รวม	220	3.482			

เมื่อทดสอบพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยเปรียบเทียบทัศนคติตามรายกลุ่ม พบว่านักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยระดับที่ไม่ดีมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยระดับที่ดี และนักเรียนที่มีทัศนคติ

ในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ดี อย่างมีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ $-.1096$ และ $-.004599$ ตามรายละเอียดดังตารางที่ 24

ตารางที่ 24 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกทัศนคติตามระดับกลุ่ม

ทัศนคติ	จำนวน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ ไม่ดี	ระดับปาน กลาง	ระดับที่ดี
ระดับไม่ดี	18	.7582	.1522	-	-	$-.1096^*$
ระดับปานกลาง	102	.8218	.1489	-	-	$-.004599^*$
ระดับที่ดี	101	.8676	.007866	-	-	-

ดังนั้น การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ว่า

สมมติฐานที่ 2 นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีระดับค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 เปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจตามระดับกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ความรู้ความเข้าใจในระดับพอใช้มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางและระดับดี มีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ $-.2544$ และ $-.4161$ ตามลำดับ และนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในระดับดี มีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ $-.1618$ และ

สมมติฐานที่ 4 นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เปรียบเทียบทัศนคติตามรายกลุ่ม พบว่านักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยระดับที่ไม่ดีมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีระดับทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยระดับที่ดี และนักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับปานกลางมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างจากนักเรียนที่มีทัศนคติในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ดี อย่างมีค่าเฉลี่ยแปรปรวนเท่ากับ $-.1096$ และ $-.004599$ ตามลำดับ

ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล คือ ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การได้รับข้อมูลข่าวสาร ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจำแนกตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหารไม่แตกต่างกัน และไม่เกินไปตามสมมติฐาน สามารถสรุปผลทดสอบสมมติฐาน ดังรายละเอียดตามตารางที่ 25

ตารางที่ 25 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

ตัวแปรอิสระ	ค่าร้อยละ	ผลการทดสอบ	
		แตกต่าง	ไม่แตกต่าง
1. ปัจจัยส่วนบุคคล			
1.1 ระดับชั้น	.529	/	
1.2 เพศ	.447	/	
1.3 แผนการเรียน	.826	/	
1.4 อาชีพของบิดา	.828	/	
1.5 อาชีพของมารดา	.937	/	
1.6 ระดับการศึกษาของบิดา	.882	/	
1.7 ระดับการศึกษาของมารดา	.485	/	
1.8 รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน	.123	/	
1.9 จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	.340	/	
2. ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย	.000	/	
3. การได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย	.863	/	
4. ทักษะคิดต่อการจัดการขยะมูลฝอย	.001	/	

ข้อวิจารณ์

การศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ในครั้งนี้มีข้อสังเกต ข้อค้นพบ ที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นข้อวิจารณ์ตามสมมติฐาน มีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปี เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้ครอบครัวเฉลี่ยต่อเดือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา ดังนี้

ระดับชั้น พบว่า ระดับชั้นที่แตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่าชั้นปีที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างนักเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับชั้น และสิ่งแวดล้อมที่ใกล้เคียงกันทำให้เกิดพฤติกรรมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับพฤติกรรมของวัยรุ่นที่อยู่ในสังคมชนบท ซึ่งสังคมชนบทเป็นสังคมขนาดเล็กมีระเบียบประเพณีเป็นเครื่องกำหนด ให้สมาชิกในสังคมมักเกี่ยวข้องรู้จักกัน ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกจึงมักมีความเข้าใจ และรู้จักกัน วัยรุ่นมักมีพฤติกรรมคล้อยตามสังคมที่เป็นแหล่งหล่อหลอม และอาจทำให้พฤติกรรม การจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนไม่แตกต่างกัน

เพศ พบว่าเพศของนักเรียนที่แตกต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนเพศหญิงกับเพศชาย มี พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างเป็นช่วงวัย ไม่แตกต่างกัน สังคมที่มีความใกล้ชิด มีความสัมพันธ์ต่อกันในระดับสูง ส่งผลให้ความแตกต่างของพฤติกรรม ในการจัดการขยะมูลฝอยระหว่างเพศชาย กับเพศหญิง ไม่แตกต่างกันอีกทั้งเป็นวัยที่มีความสับสน ต่อพฤติกรรมในวัยของตนเองที่ยังคล้อยตามสังคมและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) ในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชน และอัครี เอกโทษน (2537) ในเขตเทศบาลเมือง เพชรบุรี พบว่า เพศ ไม่มีความสัมพันธ์กับการทิ้งขยะของประชาชน ขัดแย้งกับผลการศึกษา ของ จินตนา ศรีนุกูล (2535) พบว่า เพศ มีความสัมพันธ์กับการทิ้งขยะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 โดยเพศหญิง และกลุ่มอายุ 15-19 ปี มีพฤติกรรมการทิ้งขยะแยกประเภทมากกว่าเพศชาย และกลุ่มอื่นๆ และผลการศึกษาของสุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2537) พบว่า เพศหญิงมีการปฏิบัติได้ ถูกต้องมากกว่าเพศชาย

แผนการเรียน พบว่านักเรียนที่มีแผนการเรียนแตกต่างกันพฤติกรรมการจัดการ ขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนที่มี แผนการเรียนแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

นโยบายของผู้บริหารและหลักสูตรการเรียนไม่ได้มุ่งเน้นการเรียนที่นอกเหนือไปจากตารางและแผนการเรียน จึงไม่ได้ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมที่มาจากขยะมูลฝอย ผลการศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิमित ประกอบผล (2543) ที่ศึกษาความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี พบว่า แผนการเรียนไม่มีแตกต่างกับความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการตัดสินใจของนักเรียน

อาชีพของบิดา มารดา พบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองทั้งอาชีพของบิดา และอาชีพของมารดาแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองอาชีพแตกต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากปัจจัยสิ่งแวดล้อมอื่นที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน เด็กในสังคมชนบทมักเป็นคนหัวอ่อน เคารพและเชื่อฟังผู้ใหญ่ปฏิบัติตามกฎระเบียบประเพณีด้วยความเต็มใจ

ระดับการศึกษาของบิดา มารดา พบว่านักเรียนที่มีผู้ปกครองทั้งบิดาและมารดามีอาชีพแตกต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า นักเรียนที่มีบิดา มารดา อาชีพแตกต่างกัน พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ อัคริ เอกโทชน (2537) ได้ศึกษาพฤติกรรมทางขยะของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี แต่ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ วิภาเพ็ญ เจียสกุล (2536) พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูง มีการรู้สถานการณ์ปัญหาขยะมูลฝอยมาก จะมีพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยดีกว่าประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่ำ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับสถิติ .001 รวมทั้งผลการวิจัยของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาค้นคว้านี้ แม้ว่านักเรียนจะมีผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน แต่พฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องจากสิ่งนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นช่วงอายุที่เรียกว่าเป็นวัยรุ่น วัยหัวเลี้ยวหัวต่อที่ยังต้องการ การเรียนรู้ ความเป็นตัวของตัวเอง ต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน ไม่แน่ใจในบทบาทของตนเองว่าเขาต้องแสดงบทบาทสำคัญอย่างไรต่อสังคมหรือว่าเขาจะเป็นเด็กหรือผู้ใหญ่ การคล้อยตามสิ่งแวดล้อมจึงเป็นไปได้สูง อีกทั้งหากสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ไม่ให้ความสำคัญต่อปัญหาที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม ไม่มีกฎระเบียบบังคับ เพื่อการป้องกันขยะมูลฝอยที่จะก่อปัญหาต่อไปในอนาคต เขาก็จะไม่เห็นความสำคัญที่จะปฏิบัติที่แตกต่างจากคนอื่น ๆ

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน นักเรียนที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์ต่อการจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่า นักเรียนที่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ นิमित ประกอบผล (2543) พบว่า รายได้ของผู้ปกครองไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี ผลการศึกษาของ อัครี เอกโทษน (2532) พบว่า รายได้ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมทางขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองเพชรบุรี แต่แย้งกับผลการศึกษาของ วิรัช ชมชื่น (2536) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย ผลการศึกษาของ สุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2537) พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม

จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พบว่านักเรียนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแตกต่างกันไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนที่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ต่างกันพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543) ที่พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนแต่ละครัวเรือน ไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร และผลการศึกษาของ สุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2537) พบว่าจำนวนสมาชิกมีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่อความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลภายในครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม แย้งกับผลการศึกษาของ วิรัช ชมชื่น (2537) พบว่าจำนวนสมาชิกในครัวเรือนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม

สมมติฐานข้อ 2 นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า นักเรียนที่มีความรู้ความเข้าใจแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนที่มีระดับความรู้แตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ณัฐรดี คงคั่น (2546) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยในระดับดี และมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยในระดับดี และผล

การศึกษาของ วิรัช ชมชื่น(2537) พบว่าประชาชนมีระดับความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในระดับดีและมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ชำรง มั่นคง (2543) พบว่า ความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแยกขยะมูลฝอยในชุมชนเครือข่ายโครงการแลกเปลี่ยนในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาของ นุชจิรา โมระประเสริฐ (2544) พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูงและมีความสัมพันธ์ต่อความตระหนักและการมีส่วนร่วมของประชาชน แต่มีผลการศึกษาที่แย้งกับผลการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ การศึกษาของ วิภาเพ็ญ เกียสกุล (2536) ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ชั้นกลาง กรุงเทพมหานคร พบว่าประชาชนมีความรู้เกี่ยวกับขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาของ สมกานต์ ทองเกลี้ยง (2546) ได้ศึกษาความรู้และการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบกิจการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี พบว่า ผู้ประกอบร้านอาหารส่วนใหญ่มีความรู้ในระดับสูง แต่การปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอยู่ในระดับไม่น่าพอใจ

สมมติฐานข้อที่ 3 นักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน

จากผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน แสดงว่านักเรียนที่รับข้อมูลข่าวสารแตกต่างกันมีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ นิमित ประกอบผล (2543) พบว่า ความถี่ของการได้รับข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี แแย้งกับผลการศึกษาของ ธนาพร ประสิทธิ์ราพันธ์ (2544) ศึกษาบ้านดงม่อนกระทิง เทศบาลนครลำปาง พบว่า ปัจจัยการรับรู้ข่าวสารเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน วิรัช ชมชื่น (2537) พบว่า การรับรู้ข่าวสารและความรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของประชาชนในเขตเทศบาลนครปฐม สุรศักดิ์ สุนทรลาภ (2537) พบว่า ความแตกต่างในการรับรู้ข่าวสารก่อให้เกิดความแตกต่างในเรื่องการปฏิบัติ กล่าวคือ กลุ่มตัวอย่างที่มีการรับรู้ข่าวสารอยู่ระดับปานกลาง มีการปฏิบัติในการกำจัดขยะมูลฝอยถูกต้องมากกว่ากลุ่มอื่น รองลงมาเป็นกลุ่มที่มีการรับรู้ข่าวสารในระดับต่ำและระดับสูง ผลการศึกษาของ ไมตรี อินทนาศักดิ์ (2543) ศึกษาทัศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา ต่อการจัดการขยะมูลฝอย ที่พบว่า การรับรู้ข่าวสารมีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติของประชาชนต่อการ

จัดการขยะในชุมชนจารุพัฒนา ชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตง และชุมชนกำแพงบาโงย จังหวัดยะลา

สมมติฐานข้อที่ 4 นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกัน

ผลจากการศึกษา พบว่า นักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกันกับพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกัน และจากการวิเคราะห์ทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยจำแนกตามพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย พบว่า นักเรียนที่มีระดับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยระดับไม่ดีมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่แตกต่างกันกับนักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ดี และนักเรียนที่มีทัศนคติระดับปานกลางมีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยแตกต่างกับนักเรียนที่มีทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยในระดับที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชำรง มั่นคง (2543) พบว่า ทัศนคติ มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการแยกขยะมูลฝอย และประชาชนมีทัศนคติต่อการตัดสินใจคัดแยกขยะแบบทั่วไปมากกว่าขยะแบบซับซ้อน จากการศึกษาในชุมชนเครือข่ายโครงการขยะแห้งแลกไข่ในกรุงเทพมหานคร และผลการศึกษาของ ไมตรี อินทนาศักดิ์ (2543) พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่ดีต่อการจัดการขยะ มีความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อมสูง มีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อทัศนคติต่อการจัดการขยะ คือ ความตระหนักในปัญหาสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร มีปัจจัยที่ส่งผลต่อความแตกต่างของพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนจากการศึกษาครั้งนี้ คือ ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย และทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน มีพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยไม่แตกต่างกัน เนื่องจากสภาพแวดล้อมอื่นๆ ของสังคมชนบทยังคงเป็นสังคมที่มีวิถีวัฒนธรรม สภาพครอบครัว วิถีชีวิต การอบรมเลี้ยงดู ที่ใกล้เคียงกันที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่ไม่ต่างกัน ด้านการได้รับข้อมูลข่าวสารในเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยนั้น ไม่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งประชากรตัวอย่างเป็นช่วงวัยที่ต้องการรับการอบรม สั

สอน และให้ความสำคัญต่อ ระบบการเรียนการสอนและการถ่ายทอดความรู้ผ่านกิจกรรมในรูปแบบต่างที่มาจากโรงเรียนและกิจกรรมในสถานศึกษา มากกว่าการสนใจข่าวสารรอบข้างหรือจากสื่อประเภทอื่นๆ ที่นอกจากความบันเทิงต่างๆ

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่องพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เป็นการอภิปรายข้อมูลเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน ประกอบด้วยตัวแปรที่ได้จากการศึกษาเอกสารและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย ระดับชั้น เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย การได้รับข้อมูลข่าวสารเรื่องการจัดการขยะมูลฝอย และทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอย ซึ่งจากการพิจารณาผลวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปที่สามารถนำไปใช้กับการดำเนินงานเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่เหมาะสมของนักเรียนมัธยมศึกษา ที่สอดคล้องกับกลุ่มประชากรตัวอย่างในพื้นที่ อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ต่อไป

ประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 3 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนหนองสูงสามัคคีวิทยา โรงเรียนพลังราษฎร์พิทยาสรรพ์ และโรงเรียนหนองแวงวิทยาคม จำนวนนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 221 คน ประกอบด้วย เพศหญิง จำนวน 115 คน เพศชาย จำนวน 106 คน ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2549 ในระหว่างวันที่ 21 – 23 กุมภาพันธ์ 2550

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการได้รับข้อมูลข่าวสาร เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ส่วนที่ 6 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำชั้น

การเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการชี้แจงกลุ่มตัวอย่าง ถึงวัตถุประสงค์ ขอบเขตการศึกษาวิจัย และรายละเอียดแบบสอบถามของการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พร้อมประสานขอความร่วมมือจากอาจารย์ประจำชั้นในการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ขอความร่วมมือจากผู้บริหาร และอาจารย์ประจำชั้น เพื่อสัมภาษณ์ การดำเนินการจัดการขยะมูลฝอย สภาพปัญหา และข้อเสนอแนะสำหรับการเพิ่มเติมที่จะเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง ครบถ้วนของข้อมูลในแบบสอบถาม ลงรหัสให้คะแนน เพื่อเตรียมข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จรูป หาจำนวนความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์หาความสัมพันธ์โดยสถิติข้อมูล $t - \text{Test}$ และ $F - \text{Test}$ วิเคราะห์ความแปรปรวน (analysis of variance) และทดสอบหาค่าสถิติเฉลี่ยแตกต่างระหว่างกลุ่มแบบ Scheffe'

สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย และปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย ในอำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง และวิเคราะห์แต่ละด้านพบว่า พฤติกรรมด้านการช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอย อยู่ในระดับน้อยมาก ด้านพฤติกรรมการนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ และด้านการกำจัดขยะมูลฝอย อยู่ในระดับปานกลาง

สำหรับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน จากการหาความสัมพันธ์ตามสมมติฐาน พบว่า ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย และทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .000 และ .001 ตามลำดับเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ระดับชั้นปี เพศ แผนการเรียน อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา ระดับการศึกษาของบิดา ระดับการศึกษาของมารดา

รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน และจำนวนสมาชิกในครัวเรือน และการได้รับข้อมูลข่าวสาร มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนที่ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาวิจัย

การศึกษาวิจัยถึงพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร จากการศึกษาวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ความรู้ความเข้าใจ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร ประชากรตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในระดับดี คิดเป็นร้อยละ 73.30 และยังพบนักเรียนมีระดับความรู้ความเข้าใจระดับปานกลางร้อยละ 20.81 และระดับพอใช้ ร้อยละ 5.80 ควรให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี ในแต่ละด้านดังนี้

1.1 การให้รู้จักการลดปริมาณขยะมูลฝอย ให้รู้จักคัดแยกขยะมูลฝอยแต่ละประเภทก่อนทิ้ง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน ให้ได้วัสดุเหลือใช้ที่มีคุณภาพสูง สามารถนำกลับมาใช้อีก นำกลับไปแปรรูปผลิตภัณฑ์ใหม่ ช่วยลดปริมาณขยะมูลฝอยที่ต้องทิ้งให้น้อยลง รู้จักเลือกซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์ที่คุ้มค่า คงทน ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และช่วยลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีหลักในการลดปริมาณขยะดังนี้

ลดการขนขยะเข้าบ้าน ไม่ว่าจะเป็นถุงพลาสติก ถุงกระดาษ กระดาษห่อของ โฟม หรือหนังสือพิมพ์ ขอให้คำนึงถึงว่าทุกสิ่งนั้นล้วนจะต้องกลายเป็นขยะ พร้อมทั้งหาวิธีกำจัดให้ถูกต้อง

นำสิ่งของที่ใช้แล้วกลับมาใช้ใหม่อย่างคุ้มค่า หรือนำมาดัดแปลงให้ใช้ประโยชน์ได้อีก เช่น ถุงพลาสติกที่ไม่เปรอะเปื้อนก็ให้เก็บไว้ใช้ใส่ของอีกครั้งหนึ่ง ส่วนขวดแก้วพลาสติกก็สามารถนำมาดัดแปลงเป็นที่ใส่ของอื่นๆ ได้อีก

การใช้ผลิตภัณฑ์ชนิดเดิม ปัจจุบันผู้ผลิตสินค้าชนิดเดิมล้วนได้รับความนิยอย่างกว้างขวาง เพราะนอกจากจะราคาถูกลงแล้ว ยังเป็นการลดปริมาณบรรจุภัณฑ์หีบห่อในส่วนที่เป็นขยะภายในบ้านได้อีกด้วย

พยายามหลีกเลี่ยงการใช้โฟมและพลาสติก หากเป็นไปได้ก็ไม่ควรจะใช้เลยดีกว่า แม้ว่าจะมีการประชาสัมพันธ์ว่าเป็นถุงพลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ในแสงอาทิตย์ แต่ถุงพลาสติกนั้นจะต้องอยู่ในสภาพที่เหมาะสมจึงจะสามารถย่อยสลายได้ อีกทั้งยังต้องใช้เวลานานมากในการย่อยสลาย

แยกประเภทขยะมูลฝอยภายในบ้าน เพื่อเป็นการสะดวกแก่ผู้เก็บขนและสามารถนำขยะบางชนิดไปขายเพื่อเพิ่มรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว รวมทั้งง่ายต่อการนำไปกำจัดอีกด้วย

แปรสภาพขยะมูลฝอยให้เป็นปุ๋ย ขยะที่ย่อยสลายได้ เช่น เศษพืชผักผลไม้ สามารถนำมาหมักเป็นปุ๋ยหมักชีวภาพ ใช้เป็นปุ๋ยใส่ต้นไม้และบำรุงดิน ซึ่งจะช่วยลดการซื้อปุ๋ยเคมีที่นอกจากจะราคาแพงแล้ว ยังมีสารพิษตกค้างอีกด้วย

ลดปริมาณขยะมูลฝอยอันตรายนในบ้าน หลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีภายในบ้าน เช่น ยากำจัดแมลงหรือน้ำยาทำความสะอาดต่างๆ ควรจะหันไปใช้วิธีการทางธรรมชาติจะดีกว่า อาทิ ใช้เปลือกส้มแห้งนำมาเผาไล่ยุง หรือ ใช้ผลมะนาวเพื่อดับกลิ่นภายในห้องน้ำ

นอกจากจะใช้วิธีการลดและคัดแยกขยะต่างๆ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะแล้ว เราสามารถเปลี่ยน ขยะ ให้เป็น ประโยชน์ ได้อีกทางหนึ่ง ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดความเพลิดเพลินในแง่ของการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แล้ว สามารถเพิ่มรายได้จากการนำขยะต่างๆ ประดิษฐ์งานศิลปะได้อีกทางหนึ่งด้วย

1.2 การรู้จักใช้ประโยชน์จากขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยมาใช้ประโยชน์ใหม่มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะคุณสมบัติของขยะมูลฝอย การนำขยะมูลฝอยกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่มีหลายวิธีขึ้นอยู่กับสภาพและลักษณะสมบัติของขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยบางชนิดสามารถรวบรวมและนำไปขายเพิ่มรายได้ให้กับครอบครัว

1.3 การกำจัดขยะมูลฝอยที่เหมาะสม ทำได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับประเภทและชนิดของขยะมูลฝอย วิธีที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้ในชนบท ได้แก่ ขยะมูลฝอยแห้งที่ไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อีกแล้ว เช่น ถูพลาสติก เหมาะสำหรับการเผา และขยะมูลฝอยชนิดเปียกหรือความชื้นสูง ที่ไม่สามารถเผาได้ควรฝังกลบตามหลักสุขาภิบาล

2. ทักษะต่อการจัดการขยะมูลฝอย มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนที่แตกต่างกัน การวิจัยครั้งนี้พบว่าควรส่งเสริมและปลูกฝังทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยให้มากขึ้น เช่น

ทัศนคติต่อการรับผิดชอบในการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียนและชุมชน เป็นหน้าที่ที่ทุกคนควรช่วยกันมิใช่เป็นหน้าที่ของผู้ใดคนหนึ่ง เท่านั้น

ทัศนคติต่อการกำจัดขยะ โดยการทิ้งขยะในชุมชนให้เป็นที่เป็นที่ เช่น ไม่ทิ้งขยะมูลฝอยตามข้างทางบริเวณคอสะพาน แม่น้ำ เพียงเพื่อความสะดวกต่อการทิ้งเท่านั้น

การคัดแยกขยะมูลฝอยแม้จะเพิ่มขึ้นตอนและไม่เคยชิน ก่อให้เกิดความรู้สึกลำบาก แต่มีความคุ้มค่าต่อการร่วมรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรที่เกิดประโยชน์สูงสุดที่ควรปลูกฝังให้เกิดทัศนคติที่ดีเป็นอย่างยิ่ง

ทัศนคติต่อการนำขยะมูลฝอยประเภทใบตองแห้ง กิ่งไม้ ฟางข้าว มาใช้ประโยชน์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ชนบท เช่น การนำมาทำปุ๋ยชีวภาพบำรุงดิน การนำมาใช้เป็นวัสดุคลุมดิน และการนำกิ่งไม้มาเป็นเชื้อเพลิงหุงต้ม ไม่ควรเผาทิ้งให้เปล่าประโยชน์ อีกทั้งอาจส่งผลกระทบต่อภาวะแวดล้อมโลกได้

ดังนั้นการส่งเสริมที่จะมีผลต่อทัศนคติของนักเรียนในเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมและป้องกันปัญหาที่เกิดจากขยะมูลฝอย การดำเนินการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมที่เหมาะสม ปัจจัยก่อให้เกิดทัศนคติ เกิดจากประสบการณ์ของแต่ละคน จากการสะสมในอดีตเป็นตัวประเมินตัดสินเพื่อกำหนดทิศทางของทัศนคติของนักเรียน ทัศนคติของนักเรียนอาจเกิดจากตัวแบบอย่างหรือบุคคลที่นักเรียนมีความสำคัญเป็นที่น่าเชื่อถือและน่ายกย่องมาก และทัศนคติเกิดจากประสบการณ์ที่ประทับใจ รวมทั้งสังคมที่เกี่ยวข้องต่อทัศนคติของนักเรียนในแต่ละระดับที่ควรเป็นแบบอย่างควบคู่กันไป ดังนี้

ระดับครอบครัว ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมรักษาสีงแวดล้อม สนใจใฝ่รู้ ติดตามสถานการณ์ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการใช้ทรัพยากรให้เกิดคุณค่าและประโยชน์สูงสุด มีระเบียบและปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่บุตรหลาน ปฏิบัติพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยที่ให้กับคนในครอบครัวที่ถูกต้อง เหมาะสม

ระดับชุมชน บุคคลแวดล้อม ผู้นำ องค์กรชุมชน ควรให้ความสำคัญ ความตระหนักต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเพิ่มขึ้นของขยะมูลฝอยในชุมชน เป็นแบบอย่างที่ดีในการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้อง ทั้งในสังคม ชุมชน ที่จะมีส่วนต่อการรับรู้ เรียนรู้ ก่อให้เกิดพฤติกรรมในสังคมที่ถูกต้อง รวมทั้งมีกฎระเบียบบังคับและบทลงโทษสำหรับผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง จัดให้มีและสนับสนุนอุปกรณ์ เพื่อรองรับการทิ้งขยะให้เพียงพอ การกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกหลักสุขาภิบาล

ในสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งที่ก่อทัศนคติและพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียน ส่งเสริมการจัดการขยะมูลฝอยที่ดี และเหมาะสม ที่จะก่อให้เกิดความเชื่อมั่นในทัศนคติของนักเรียน สถานศึกษาเป็นสถานที่ที่จะก่อให้เกิดความประทับใจ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่จะก่อให้เกิดประสบการณ์ทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่นักเรียน ดังนั้นนโยบายของสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย จะเป็นแนวทางที่จะก่อให้เกิดการปฏิบัติจริง และประสบการณ์ที่ถูกต้องของนักเรียน ควรส่งเสริมให้มีและจัดทำระบบการจัดการขยะมูลฝอย ที่สามารถเป็นแบบจำลองระบบและขั้นตอนการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องใช้ได้จริงในสถานศึกษา หากมีโอกาสดูงานจากการปฏิบัติจริงจะทำให้เกิดการเข้าใจและเกิดจินตนาการนำไปสู่การปฏิบัติ การให้รางวัล การชมเชย หรือการลงโทษ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความประทับใจและทัศนคติและกำหนดให้เกิดการพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องต่อไป

3. ด้านการรับข้อมูลข่าวสาร จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีระดับการระดัการได้รับข้อมูลข่าวสารมาก จากแหล่งข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนและครูหรืออาจารย์ เป็นปัจจัยสำคัญ โดยเฉพาะการให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารในโรงเรียนจึงเป็นแนวทางที่นักเรียนให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นอย่างมากเป็นอันดับต้นๆ

ทั้งนี้ เพื่อดำเนินการส่งเสริมให้นักเรียนมีพฤติกรรมต่อการจัดการขยะมูลฝอยที่ถูกต้องเหมาะสม การให้ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง การปลูกฝังทัศนคติ การเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ รวมทั้งโรงเรียนเป็นแหล่งความรู้และแหล่งข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อพฤติกรรมจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ศึกษาเฉพาะในกลุ่มนักเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา อำเภอนองสูง จังหวัดมุกดาหาร เท่านั้น ควรมีการศึกษาในกลุ่มนักเรียนพื้นที่อื่นๆ ด้วย เช่น นักเรียนมัธยมศึกษาสังกัดพื้นที่การศึกษา อำเภออื่นๆ ในจังหวัดเดียวกัน หรือจังหวัดอื่นๆ เพื่อเปรียบเทียบผลของการศึกษา ซึ่งอาจแตกต่างกันไปตามสภาพท้องถิ่น สังคม ประเพณี และวัฒนธรรมในแต่ละพื้นที่ จะได้นำผลการศึกษาไปใช้ประกอบการวางแผนการดำเนินงาน โครงการ เพื่อพัฒนา พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนต่อไป
2. ควรทำการศึกษาถึงปัจจัยอื่นๆ ที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยและควรใช้วิธีการศึกษาหลายๆ วิธีร่วมกัน เช่น การสังเกตการปฏิบัติ การสัมภาษณ์ การใช้แบบบันทึกพฤติกรรม หรือการวิจัยแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ทราบข้อมูลที่ถูกต้องชัดเจนขึ้น
3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล จำนวนแบบสอบถามมีความสำคัญและส่งผลต่อผลการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นการเก็บและส่งแบบสอบถามควรเพื่อขาดไว้ไม่น้อยกว่า 20 ชุด เพื่อกรณีที่แบบสอบถามตรวจสอบแล้วข้อมูลในแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ ครบถ้วน หรือการส่งคืนแบบสอบถามไม่ครบตามจำนวนที่ส่งไป

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2536. **ประโยชน์และโทษของมูลฝอย.** (อัคราณา)

_____. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. **สถานการณ์มลพิษในรอบทศวรรษ(2532-2542).** กรุงเทพมหานคร. (อัคราณา)

_____. 2544. **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2544.** กรุงเทพมหานคร (อัคราณา)

_____. 2547. **การจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร.** (online). <http://www.pcd.go.th>
31 มกราคม 2549

_____. 2550. **ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย.** (online) www.pcd.go.th. 3 มกราคม 2550

_____. กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2540. **รายงานสถานการณ์มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. 2540.** กรุงเทพมหานคร:

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. 2542. **เคล็ดลับในการจัดการขยะ.** ฝ่ายพัฒนาและผลิตสื่อ.
กองส่งเสริมการเผยแพร่.

กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม. 2537. **รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 3537.** (อัคราณา)

เกรียงศักดิ์ อุคมสินโรจน์. 2543. **การจัดการเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม** พิมพ์ครั้งที่ 1. ม.ป.ป.

เกษม จันทรแก้ว. 2547. **การจัดการสิ่งแวดล้อมแบบผสมผสาน. การจัดการของเสียและมลพิษสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กันยา สุวรรณแสง. 2536. จิตวิทยาทั่วไป. กรุงเทพมหานคร: รวมสาสน์.

จินตนา ศรีบุญกุล. 2535. พฤติกรรมการทิ้งขยะของประชาชนในพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัชกุล รัตนวิบูลย์. 2543. พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ชัยยง พรหมวงศ์. 2528. ความหมายและแนวคิดการพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. เอกสารการสอนชุด วิชา หน่วยที่ 1-5 การพัฒนาพฤติกรรมเด็ก. สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพฯ: บริษัทสารมวลชน.

ชัยโรจน์ ธนสันติ. 2535. การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสภาตำบลในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศึกษากรณีจังหวัดอุบลราชธานี. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ณัฐรดี คงดัน. 2546. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตมีนบุรี กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เทพพนม เมืองแมน และ สว่าง สุวรรณ. 2540. พฤติกรรมองค์กร. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช จำกัด.

ธำรง มั่นคง. 2543. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจแยกขยะมูลฝอย: ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนเครือข่ายโครงการขยะแห้งแลงไว้ในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

- ธนาพร ประสิทธิ์นราพันธุ์. 2544. การจัดการขยะชุมชนกรณีบ้านดงม่อนกระทิง เทศบาลนคร
ลำปาง. สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม,
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นิมิต ประกอบผล. 2543. ความรู้และการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการขยะของนักเรียนมัธยมศึกษา
ชั้นปีที่ 6 ในเขตเทศบาลเมืองเพชรบุรี. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นุชจิรา โมระประเสริฐ. 2544. พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสาร ความรู้ ความตระหนัก และการมีส่วน
ร่วมของประชาชนในกรุงเทพมหานครเกี่ยวกับแผนการลดขยะมูลฝอย.
วิทยานิพนธ์วารสารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการสื่อสารมวลชน,
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ประกอบ สิทธิกาโมทย์. 2548. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน
กรณีศึกษาชุมชนวัดกลาง เขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร.
วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม,
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. 2526. ทศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร: พีรพัฒนา.
- . 2520. ทศนคติ: การวัด การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอนามัย. กรุงเทพมหานคร:
โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ปรานี งามสูตร และ จำรัส คิ้วสุวรรณ. 2545. พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาตน. พิมพ์ครั้งที่ 3.
ธนาคารพิมพ์.
- พัชรี หอวิจิตร. 2531. การจัดการขยะมูลฝอย. พิมพ์ครั้งที่ 2. ขอนแก่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พรพิมล เจียมนาครินทร์. 2539. พัฒนาการวัยรุ่น. กรุงเทพฯ: บริษัท ดันอ้อ แกรมมี่ จำกัด.

พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. 2535. พิมพ์ครั้งที่ 3. โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.

พิชิต สกุลพราหม. 2531. การสุขภาพสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธนการพิมพ์.

พัฒน์ สุจำนงค์. 2541. อนามัยชุมชน.การสุขภาพสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: บริษัทโรงพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มูลนิธิโลกสีเขียว. 2548. สถานการณ์สิ่งแวดล้อมไทย 2548. บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่งจำกัด. (มหาชน)

ไมตรี อินทนาคักดิ์. 2543. ทศนคติของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลาต่อการจัดการขยะ: ศึกษากรณี ชุมชนจากรูพัฒนา ชุมชนบ้านหัวสะพานสะเตง และชุมชนกำแพงบาโงย. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

โยธิน ศันสนยุทธ. 2533. จิตวิทยา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศูนย์วิชาการ.

ราชกิจจานุเบกษา. 2542. ระเบียบกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ว่าด้วยข้อมูลข่าวสารราชการ พ.ศ.2541. เล่มที่ 116. ตอนที่ 55ง, หน้า 35.

รังรี นพเกตุ. 2540. จิตวิทยาการรับรู้. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ประกายพริก.

วิทยา อยู่สุข. 2544. อาชีวอนามัย ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์

วินัย วีระพัฒนานนท์. 2537. **สิ่งแวดล้อมและการพัฒนา**. สิ่งแวดล้อมและมาตรการในการกำจัด. โรงพิมพ์บริษัท ส่องสยาม จำกัด.

วิรัช ชมชื่น. 2536. **พฤติกรรมกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

วิภาเพ็ญ เจียสกุล. 2536. **พฤติกรรมกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในเขตพื้นที่ชั้นกลาง กรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมกานต์ ทองเกลี้ยง. 2546. **ความรู้และการปฏิบัติต่อการจัดการขยะมูลฝอยของผู้ประกอบการร้านอาหารในเขตเทศบาลเมืองสระบุรี**. ภาคนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการจัดการสิ่งแวดล้อม, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ เล่ม 15. **ขยะมูลฝอย**. (online).

avialiable: <http://kanchanapisek.or.th/Book15/chapter8/t15-8-11.thm>; 30 ตุลาคม 2548

สิทธิชัย ดันธนะสุภชัย. 2541. **มลพิษสิ่งแวดล้อม กรุงเทพมหานคร**: โครงการสหวิทยาการบัณฑิตศึกษา สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สุกาญจน์ รัตนเลิศสุพรรณ. 2548. **หลักการจัดการสิ่งแวดล้อม**. พิมพ์ครั้งที่ 3, สำนักพิมพ์สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี(ไทย - ญี่ปุ่น).

สุชา จันทน์เอม. 2540. **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แพร่วิทยา.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. 2536. **ระเบียบการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สุรางค์ ไคว์ตระกูล. 2533. **จิตวิทยาการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 1. โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุรศักดิ์ สุนทรลาภ. 2537. **ความรู้และการปฏิบัติเกี่ยวกับการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลในครัวเรือนของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองนครปฐม.**

วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อมศึกษา, มหาวิทยาลัยมหิดล.

สมจิตต์ สุพรรณทัศน์. 2524. **จิตวิทยาการศึกษา.** กรุงเทพมหานคร: ม.ป.ป.

สุภารักษ์ จุตระกูล. 2536. **พฤติกรรมการรับรู้ข่าวสารกับความรู้ ทักษะและการมีส่วนร่วมในการทิ้งขยะแยกประเภทเพื่อการหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่.**

วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการประชาสัมพันธ์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มุกดาหาร. 2548. **สารสนเทศ ปี 2548.** (online).

avialiable: http://area.obec.go.th/mukdahan1/aoc/sch_detail.php. 4 สิงหาคม 2549

สำนักงานกฤษฎีกา. 2545. **สถิติสิ่งแวดล้อมของประเทศไทย พ.ศ. 2545.**

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กองคลังข้อมูลและสารสนเทศสถิติ.

สำนักสถิติแห่งชาติ สำนักสถิติพยากรณ์. **กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. 2547.**

สถิติสิ่งแวดล้อมประเทศไทย พ.ศ. 2547. กรุงเทพมหานคร.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2549. (ร่าง) **“รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม”**
ฉบับที่ 2/2549 (แก้ไขครั้งที่1). (อึดสำเนา)

อัครี เอกโทษณ. 2537. **พฤติกรรมกาทิ้งขยะของประชาชนในเทศบาลเมืองเพชรบุรี.**

วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยาศาสตรสิ่งแวดล้อม,
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อู่แก้ว ประกอบไวยทยกิจ บีเวอร์. 2543. **มนุษย์-ระบบนิเวศน์ และสภาพแวดล้อมในประเทศไทย.**
พิมพ์ครั้งที่ 4: บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.

Yamane Taro. 1973. **Statistic an Introductory analysis**. New York: Harper & Row, Publishers, Inc.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก ข
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย อำเภอหนองสูง จังหวัดมุกดาหาร

คำชี้แจง

แบบสอบถามชุดนี้ทำขึ้นเพื่อการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย คำตอบที่ได้ไม่มีผลกระทบต่อท่านแต่อย่างใด แต่มีคุณค่าและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปปรับปรุงใช้และวางแผนการดำเนินงานในการจัดการขยะมูลฝอย ต่อไป

แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 6 ตอน ดังนี้

- ตอนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล
- ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย
- ตอนที่ 3 แบบสอบถามด้านการได้รับข้อมูลข่าวสาร
- ตอนที่ 4 แบบสอบถามด้านทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอย และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- ตอนที่ 5 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมในการจัดการขยะมูลฝอย
- ตอนที่ 6 แบบสัมภาษณ์ ผู้บริหารและอาจารย์ประจำชั้น

ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถาม ทุกข้อ และขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นตามความเป็นจริงมากที่สุด และขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างสูง

นางกัลยาณี ภูมิมาลี
21-23 กุมภาพันธ์ 2550

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคล

จงเติมเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐ ข้อที่ถูกต้อง และเติมคำให้สมบูรณ์ ตามคำถามตอนที่ 1 ข้อที่ 1-9

1. ชื่อโรงเรียน ☐ หนองสูงสามัคคีวิทย ☐ พลังราษฎร์พิทยาสรรพ์ ☐ หนองแวงวิทยาคม

2. เรียนอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

☐ ปีที่ 4 ห้อง

☐ ปีที่ 5 ห้อง

☐ ปีที่ 6 ห้อง

3. เพศ ☐ หญิง ☐ ชาย

4. แผนการเรียน

☐ วิทยาศาสตร์-คณิต

☐ ภาษา- คณิต สังคม ศิลป

☐ การงานอาชีพและเทคโนโลยี

5. อาชีพของบิดา

☐ รับราชการ

☐ ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว

☐ เกษตรกร

☐ รับจ้าง

☐ ลูกจ้าง/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ ☐ อื่นๆ ระบุ

6. อาชีพของมารดา

☐ รับราชการ

☐ ค้าขายและธุรกิจส่วนตัว

☐ เกษตรกร

☐ รับจ้าง

☐ ลูกจ้าง/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ ☐ อื่น ๆ ระบุ

7. ระดับการศึกษาชั้นสูงสุดของผู้ปกครอง

บิดา ศึกษาสูงสุดระดับชั้น มารดา ศึกษาชั้นสูงสุดชั้น

8. รายได้ของเฉลี่ยของครอบครัว บาท/เดือน

9. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน คน

ตอนที่ 2 คำถามด้านความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง 1. เป็นคำถามแบบปรนัย มีคำตอบ 4 ตัวเลือกคือ ก ข ค ง จำนวน 15 ข้อ

2. ให้ทำเครื่องหมาย ○ ล้อมตัวอักษร ก ข ค ง เพียงข้อเดียว ข้อที่ท่านเห็นว่าถูกต้องที่สุด

1. ข้อใดที่บอกความหมายของขยะมูลฝอยได้สมบูรณ์มากที่สุด
 - ก. ขยะมูลฝอย หมายถึง คราบสกปรกที่ติดตามผนังบ้าน
 - ข. ขยะมูลฝอย หมายถึง เศษสิ่งเหลือทิ้งจากระบวนการผลิตและการใช้สอยของมนุษย์ อาจแตกต่างกันไปตามแหล่งที่เกิดขยะมูลฝอยนั้นๆ
 - ค. ขยะมูลฝอย หมายถึง น้ำที่มีกลิ่นเหม็น
 - ง. ขยะมูลฝอย หมายถึง ฝุ่นละอองที่ลอยในอากาศ
2. ขยะมูลฝอยชนิดใดมีการย่อยสลายตามธรรมชาติมากที่สุด
 - ก. กระดาษ
 - ข. ถุงพลาสติก
 - ค. ไม้กระบอกบุนหรี
 - ง. โฟม
3. ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อการเพิ่มปริมาณขยะมูลฝอยในชุมชนได้แก่ข้อใด
 - ก. มีแหล่งรับซื้อขยะเก่าในชุมชน
 - ข. ของใช้ต่างๆ มีคุณภาพดีอายุการใช้งานนานขึ้น
 - ค. มีแหล่งผลิตวัตถุที่จะก่อให้เกิดขยะมูลฝอยมากขึ้น
 - ง. ประชาชนขาดความตระหนักในการช่วยลดปริมาณ และกำจัดขยะมูลฝอยที่ถูกต้องวิธี
4. ในบริเวณใดต่อไปนี้นี้ที่มักจะพบขยะมูลฝอยเกลื่อนกลาด
 - ก. ลานวัด
 - ข. บริเวณตลาดนัด/ตลาดสด
 - ค. โรงเรียน
 - ง. สถานที่ราชการ
5. ข้อใดเป็น มูลฝอยอันตราย ที่อาจนำเชื้อโรคมาสู่คนได้
 - ก. เศษไม้ ที่เหลือจากการก่อสร้างบ้าน
 - ข. เศษอาหาร ที่เหลือทิ้งจากร้านอาหาร
 - ค. ซากสัตว์ ที่เสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุ
 - ง. เศษกระดาษ ที่ทิ้งจากโรงเรียน

6. ข้อใดต่อไปนี้ ไม่ใช่ ประเภทขยะมูลฝอยแห้ง

- ก. เศษกระดาษ ก่อกระดาษ หนังสือ
- ข. ขวดแก้ว หลอดไฟฟ้า เศษกระจก
- ค. ถูพลาสติก ขวดพลาสติก ค้างปากกา
- ง. เปลือกส้มโอ เปลือกส้ม เศษผัก

7. ข้อใดต่อไปนี้ เป็น ขยะมูลฝอยประเภทโลหะ

- ก. ผ้าเช็ดมือ ถังเก่า ผ้าฉีกรั่ว
- ข. กระป๋อง ตะปู ลวด
- ค. รองเท้าหนัง กระเป๋าลูกบอล
- ง. ฟาง หล้า เศษไม้

8. ข้อใดเป็นผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการปัญหาการทิ้งขยะมูลฝอยในชุมชน

- ก. ทำให้ภูมิทัศน์ในพื้นที่บริเวณที่มีการทิ้งขยะมูลฝอยเกิดความสกปรก ดูไม่สวยงาม
- ข. นำของเก่ามาขายได้
- ค. นำมาเป็นเชื้อเพลิงได้
- ง. ทำให้อากาศบริสุทธิ์

9. ข้อใดเป็นผลกระทบปัญหาขยะมูลฝอยในโรงเรียน

- ก. ก่อให้เกิดโรคติดต่อในระบบทางเดินหายใจ
- ข. โรงเรียนขาดความสวยงาม
- ค. โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนสะอาด
- ง. นักเรียนจะได้คะแนนสูงสุดในวิชาสุขศึกษา

10. ข้อใดต่อไปนี้ เป็น พฤติกรรมการกำจัดขยะมูลฝอยในโรงเรียนได้เหมาะสมที่สุด

- ก. โยนขยะมูลฝอยทิ้งทางหน้าต่างรถ
- ข. ทิ้งขยะมูลฝอยลงในลำห้วย
- ค. ทิ้งและเผาขยะมูลฝอยในบริเวณข้างทาง
- ง. การทิ้งขยะลงถังให้เรียบร้อย

11. ข้อใด เป็น ปัญหาอุปสรรคอย่างมากของการกำจัดขยะมูลฝอย แบบฝังกลบ

- ก. ค่าใช้จ่ายสำหรับการก่อสร้างเตาเผาสูง
- ข. ทำให้ขยะปลิวลอยไปที่อื่น
- ค. นำขยะมูลฝอยที่เหลือมาเป็นเชื้อเพลิง
- ง. ต้องใช้พื้นที่บริเวณมากในการฝังกลบขยะมูลฝอย

12. ข้อใดต่อไปนี้เป็นวิธีการกำจัดขยะมูลฝอย ประเภทเศษอาหาร โดยไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม
- นำเศษอาหารไปทำปุ๋ยหมัก
 - นำเศษอาหารที่นำไปเททิ้งที่ข้างบ้าน
 - นำเศษอาหารไปทิ้งลงคลอง
 - นำเศษอาหารลงในท่อระบายน้ำ
13. วิธีใดเป็นการกำจัดขยะมูลฝอยจาก เศษผักและพืชผลการเกษตร ได้เหมาะสมที่สุด
- กองทิ้ง
 - นำไปเป็นอาหารสัตว์
 - นำไปเผา
 - นำไปฝังกลบ
14. ข้อใดกำจัดขยะมูลฝอยที่เกิดจาก ซากสัตว์ ที่เสียชีวิตโดยไม่ทราบสาเหตุได้เหมาะสม
- กองทิ้งบนดิน
 - ทิ้งลงคลอง/แม่น้ำ
 - นำไปเป็นอาหาร
 - การฝังกลบให้ลึกๆ
15. ข้อใดคือขยะมูลฝอยที่สามารถนำมาทำเป็นปุ๋ยหมักได้
- เศษผลไม้ เศษผัก ใบตอง
 - หลอดกาแฟ ถุงพลาสติก ขวดพลาสติก
 - เศษเหล็ก ตะปูเก่า สังกะสีเก่า
 - หลอดไฟฟ้า เศษแก้วแตก เศษกระจกแตก
16. การ รับผิดชอบต่อเก่าเพื่อไปทำผลิตภัณฑ์ใหม่มาใช้อีก ตรงกับการใช้ประโยชน์ ข้อใด
- ยืดอายุการใช้งานหรือประโยชน์ให้มากขึ้นโดยใช้ซ้ำแล้วซ้ำอีกหลายครั้ง
 - การนำให้ขยะมูลฝอยที่คงรูปย่อยสลายได้ยากไปผ่านกระบวนการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่
 - นำสิ่งของที่ยังพอใช้มาซ่อมแซมให้สามารถนำมาใช้ใหม่ได้
 - หลีกเลี่ยงการใช้ผลิตภัณฑ์อันตราย
17. ข้อใดต่อไปนี้จะสามารถช่วยลดขยะมูลฝอยได้
- เลือก/ใช้ วัสดุบรรจุอาหารจากโฟม
 - ใช้วัสดุ สิ่งของที่ใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้ง
 - พยายามใช้ของต่างๆ หลายๆ ครั้งก่อนที่จะทิ้ง
 - เลือกซื้อวัสดุ สิ่งของที่มีการบรรจุหีบห่อหลายๆ ชั้น

ตอนที่ 3 คำถามข้อคิดเห็น การได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อและเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุดในแต่ละข้อคำถาม

ตอนที่ 3 การได้รับข้อมูลข่าวสารในการจัดการขยะมูลฝอย

ลำดับ	ลักษณะของการได้รับข้อมูลข่าวสาร	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
		บ่อยมาก ที่สุด	บ่อยมาก	บางครั้ง	น้อย ครั้ง	ไม่ เคย
1	ท่านเคยได้ฟังและเรียนรู้การจัดการขยะมูลฝอยจากครู/อาจารย์					
2	ท่านเคยได้รับฟังบทความการจัดการขยะมูลฝอยทางเสียงตามสายของโรงเรียน					
3	ท่านเคยได้รับฟังข่าวสาร ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอย จากรายการโทรทัศน์					
4	ท่านเคยได้รับฟังข่าวสาร ความรู้ การจัดการขยะมูลฝอยทางรายการวิทยุ					
5	ท่านเคยอ่านหนังสือที่มีเนื้อหาการจัดการขยะมูลฝอยและปัญหาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					
6	ท่านเคยอ่านหนังสือพิมพ์ที่มีเรื่องเกี่ยวกับการจัดการขยะ ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากขยะมูลฝอย					
7	ท่านเคยอ่านคู่มือ แผ่นพับความรู้ ในการจัดการขยะมูลฝอย เช่นการคัดแยก การกำจัดที่ถูกต้อง					
8	ท่านเคยได้รับความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอยจากการให้ความรู้ของเจ้าหน้าที่ราชการ					
9	ผู้ปกครองของท่านเคยสอนในเรื่องการเก็บขยะ คัดแยกขยะ และการนำขยะมูลฝอย					

ลำดับ	ลักษณะของการได้รับข้อมูลข่าวสาร	ระดับการได้รับข้อมูลข่าวสาร				
		บ่อยมาก ที่สุด	บ่อยมาก	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
10	เพื่อนของท่านเคยเตือนท่านเรื่องการทิ้งขยะ เป็นระเบียบเรียบร้อย					
11.	ท่านเคยได้รับความรู้ทางหอกระจายข่าลงใน หมู่บ้าน เรื่องการกำจัดขยะ					
12.	ท่านเคยรับรู้ข่าวสารปัญหาสิ่งแวดล้อม ขยะ มูลฝอยจาก ภาพวาด/โปสเตอร์					
13.	ท่านเคยได้รับความรู้ การจัดการสิ่งแวดล้อม จากการฝึกอบรม/เข้าค่าย					
14.	โรงเรียนของท่านเคยจัดกิจกรรมให้ความรู้ เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย					
15	ท่านเคยได้รับรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย จากภาพสไลด์					
16.	ท่านเคยได้รับรู้เรื่องการจัดการขยะจากป้าย เตือนให้ทิ้งขยะให้เป็นที่					
17	ท่านเคยร่วมกิจกรรมรณรงค์ในการทิ้งขยะ ให้เป็นที่ ในโรงเรียน					
18	ในชุมชนของท่านเคยจัดกิจกรรมพัฒนาและ ให้ความรู้ในการจัดการขยะมูลฝอย					
19.	ท่านเคยเห็นภาพถ่าย ภาพกิจกรรมการ จัดการขยะมูลฝอย					
20.	ท่านเคยเห็นคนในชุมชนทิ้งขยะตามบริเวณ ที่สาธารณะ					
21.	ท่านเคยเห็นสมาชิกในครอบครัวของท่านทิ้ง และกำจัดขยะที่ไม่เหมาะสม					

ตอนที่ 4 แบบสอบถาม ข้อคิดเห็นทัศนคติต่อการจัดการขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม
คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อและเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องความคิดเห็นที่
 ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ในแต่ละข้อคำถาม

ลำดับ	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
1	ท่านเห็นด้วยว่าการจัดการขยะมูลฝอยในโรงเรียนจะช่วยทำให้โรงเรียนมีความสะอาดเรียบร้อย					
2	ท่านเห็นด้วยว่าควรคัดแยกขยะที่จะทิ้งตามประเภทของถังขยะ					
3	ท่านเห็นด้วยว่าเศษอาหาร เศษผัก เศษผลไม้ นำมาใช้ให้เป็นขยะมูลฝอยที่เกิดคุณค่าได้					
4	ท่านเห็นด้วยว่า ควรให้ความร่วมมือในการจัดเก็บและกำจัดขยะมูลฝอยเพื่อช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมในชุมชนของท่าน					
5	ท่านเห็นด้วยว่าหากชุมชนของท่านมีแหล่งรับซื้อของเก่าท่านจะช่วยเก็บรวบรวมสะสมนำไปขาย					
6	ท่านคิดว่าการคัดแยกขยะและการเก็บขยะในบริเวณโรงเรียนเป็นหน้าที่ของ นักการ/ภารโรงเท่านั้น					
7	ท่านเห็นด้วยว่าการทิ้งขยะมูลฝอยตามบริเวณข้างทาง คอสะพาน การทิ้งลงในแม่น้ำ เป็นการกำจัดขยะที่สะดวก					
8	ท่านคิดว่าการคัดแยกขยะเป็นสิ่งที่ยุ่งยาก เสียเวลาและไม่คุ้มค่า					
9	ท่านเห็นด้วยว่าการเลือกใช้วัสดุที่ทำจากโฟม จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม					

ลำดับ	เนื้อหา	ระดับความคิดเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย มาก	เห็นด้วย ปานกลาง	เห็นด้วย น้อย	ไม่เห็น ด้วย
10	ท่านเห็นด้วยว่าการนำขยะแห้งประเภทใบตองแห้ง กิ่งไม้ ฟางข้าวมาเผาทั้งมีความเหมาะสม					
11	ท่านเห็นด้วยกับการกำจัดเศษหญ้า ฟางจะช่วย ลดดินจะเป็นประโยชน์ และช่วยกำจัดวัชพืช					
12	ท่านเห็นด้วยกับการคัดแยกขยะเพื่อนำไป รีไซเคิลจะช่วยลดปริมาณขยะในชุมชน					
13	ท่านเห็นด้วยกับการใช้และรักษาสีของยี่ดอายุการใช้งานให้ได้นานๆ					
14	ท่านเห็นด้วยว่าหากในบริเวณโรงเรียนมี ถังขยะเพียงพอ จะทำให้นักเรียนทิ้งเป็นที่					
15	ท่านเห็นด้วยกับการคัดแยกขยะก่อนทิ้งและเก็บไว้ใช้ต่อจะช่วยลดปริมาณขยะฯ					
16	ท่านเห็นด้วยว่าขยะที่พบในชุมชนเกิดจากพฤติกรรมและความไม่ตระหนักของคนในชุมชน					
17	ท่านเห็นด้วยว่าหากประชาชนมีความรู้ในการจัดการขยะจะลดปัญหาขยะฯได้					
18	ท่านเห็นด้วยกับการมีระเบียบและมาตรการบังคับ จะช่วยลดปัญหาการทิ้งขยะไม่ถูกที่ในชุมชนได้ดีขึ้น					
19	ท่านเห็นด้วยว่าการทิ้งและกำจัดขยะฯ ไม่ถูกต้องจะเป็นแหล่งก่อให้เกิดแหล่งพันธุ์แมลงและสัตว์นำโรคได้					
20	ท่านเห็นด้วยว่าขยะมูลฝอยจะเป็นแหล่งก่อให้เกิดความรำคาญและขาดความสวยงาม					

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความแต่ละข้อและเลือกทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด ในแต่ละข้อคำถาม(จากการปฏิบัติ 10 ครั้ง บ่อยมากที่สุด = 8-10 ครั้ง
บ่อยมาก = 7-5 ครั้ง บางครั้ง = 4-3 ครั้ง น้อยครั้ง = 2-1 ครั้ง ไม่เคย = 0 ครั้ง

ตอนที่ 5 พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอย

ลำดับ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		บ่อยมากที่สุด	บ่อยมาก	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
1	ท่านเคยนำตะกร้าหรือกระเป๋าผ้า ไปใส่ของสิ่งของชนิดต่างๆ เมื่อท่านต้องใช้ภาชนะใส่ของ ปริมาณมาก					
2	ท่านเคยใช้ถุงพลาสติกใบใหญ่สำหรับใส่ของมากกว่า การใช้ถุงพลาสติกใบเล็กหลายใบ					
3	ท่านมักจะใช้ผ้าเช็ดทำความสะอาด แทนการใช้กระดาษทิชชู					
4	ท่านเคยนำถุงพลาสติกมาใช้ซ้ำหลาย ๆ ครั้ง					
5	ท่านเคย เก็บสะสมสิ่งของที่เหลือใช้ และนำมาใช้ประโยชน์อื่นๆ อีก					
6	ท่านเคยคัดแยก และเก็บรวบรวมขยะมูลฝอยที่เหลือใช้ เพื่อนำไปขาย					
7	ท่านเคยนำเศษผัก ผลไม้ เศษวัชพืช ฯลฯ มาทำปุ๋ยหมักใช้					
8	เมื่อรองเท้าของท่านชำรุดท่านเคยซ่อม ๆ และนำไปใช้อีก					
9	ท่านเคยนำเครื่องใช้ที่ชำรุด ไปซ่อมและนำมาใช้อีก					

ลำดับ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ				
		บ่อยมาก ที่สุด	บ่อยมาก	บางครั้ง	น้อยครั้ง	ไม่เคย
10	ท่านเคยซื้อสินค้าที่มีความคุ้มค่า คงทน มากกว่าที่จะเลือกเพื่อความสวยงาม					
11	ท่านเคยเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดเดิม ที่จะช่วยลดขยะมูลฝอย และช่วยรักษา สิ่งแวดล้อมจากการทิ้งขยะ					
12	ท่านเคยทิ้งขยะมูลฝอย ลงข้างทางขณะ โดยสารรถ					
13	ท่านเคยคัดแยกขยะมูลฝอยก่อนทิ้ง เพื่อ นำมาใช้ประโยชน์อีก /ขาย					
14	ท่านเคยทิ้งขยะมูลฝอย ที่ที่เคยเห็นคนอื่น ทิ้งก่อน					
15	ท่านเคยนำเศษไม้แห้ง ใบตอง มาเป็น เชื้อเพลิง					
16	ท่านเคยนำเศษอาหาร สิ่งเหลือทิ้งจาก การเกษตร ไปเป็นอาหารสัตว์					
17	ท่านเคย เคยนำสิ่งที่เหลือใช้มาดัดแปลง และใช้ประโยชน์อย่างอื่น เช่น งานศิลป์ ของเด็กๆ ฯลฯ					
18	ท่านเคยทิ้งถุงห่อลูกอม/ถุงขนมชุกทิ้ง ตามที่ลำบากและสะดวกที่จะทิ้ง					

โปรดแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะสำหรับปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอยใน
โรงเรียนและชุมชนดังนี้

ปัญหาขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่พบในโรงเรียน

ชนิดขยะมูลฝอยที่พบ	เกิดจากสาเหตุ/ปัจจัย	วิธีป้องกัน/แก้ไข
1.....		
2.....		
3.....		
ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม		วิธีแก้ไข/ข้อเสนอแนะ
1.....		
2.....		
3.....		

ปัญหาขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ชนิดขยะมูลฝอยที่พบ	เกิดจากสาเหตุ/ปัจจัย	วิธีป้องกัน/แก้ไข
1.....		
2.....		
3.....		

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน
.....

วิธีการกำจัดขยะในชุมชนที่พบเห็น

- 1.....
- 2.....
- 3

ตอนที่ 6 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหารและอาจารย์ประจำชั้น

คำถาม สำหรับผู้บริหาร (ผู้อำนวยการ, ผู้ช่วยผู้อำนวยการ)

ชื่อ-นามสกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....

ชื่อโรงเรียน

นโยบายในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน.....

.....

.....

กิจกรรมการลดปริมาณขยะ

.....

.....

การนำมาไปโยชน์.....

.....

การกำจัดขยะมูลฝอย.....

.....

บทบาท/ผู้รับผิดชอบ

ครู.....

นักเรียน.....

นักการ/ภารโรง

แหล่งประมาณ/ผู้สนับสนุน

.....

.....

วิธีการกำจัดขยะมูลฝอยในบริเวณโรงเรียน

.....

.....

การคัดแยก.....

การกำจัด.....

ปัญหาและผลกระทบที่พบในการดำเนินการจัดการขยะมูลฝอยของโรงเรียน

.....

.....

.....

.....

.....

แนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างไร

.....

.....

.....

.....

แบบสัมภาษณ์สำหรับอาจารย์ประจำชั้น

ชื่อ –สกุล (ผู้ให้สัมภาษณ์).....

ชื่อโรงเรียน

การดำเนินการจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

ลักษณะการกำจัดขยะมูลฝอย.....

การมีส่วนร่วมของนักเรียน.....

การมีส่วนร่วมของร้านค้าในโรงเรียน

การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน/ผู้ปกครอง.....

หลักสูตรและกิจกรรมในการเรียนการสอนเรื่องขยะมูลฝอยและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทั้งการเรียนและภาคปฏิบัติ

.....

.....

.....

ความจำเป็นต่อการใช้งบประมาณ /หน่วยงานสนับสนุน

ด้านงบประมาณ.....

ด้านการเรียนการสอน.....

ด้านการจัดกิจกรรม.....

อื่นๆ.....

แนวทางการแก้ไขปัญหา(ในโรงเรียน)

.....

.....

ข้อเสนอแนะเพื่อการดำเนินการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

.....

.

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล	นางกัลยาณี ภูมิมาลี
วัน เดือน ปี ที่เกิด	29 ตุลาคม 2513
สถานที่เกิด	จังหวัดมุกดาหาร
ประวัติการศึกษา	สาธารณสุขศาสตร์บัณฑิต
ตำแหน่งปัจจุบัน	นักวิชาการสาธารณสุข 5
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข

